

RODOKMEN

CASOPIS PRO RODOPIS, ZNAKOSLOVÍ A OSTATNÍ POMOCNÉ VĚDY HISTORICKÉ

ЖУРНАЛ ДЛЯ ГЕНЕАЛОГИИ И ГЕРАЛЬДИКИ

GAZETA DLA GENEALOGII I HERALDIKI

GENEALOGICAL AND HERALDIC REVIEW

REVUE GÉNÉALOGIQUE ET HÉRALDIQUE

ZEITSCHRIFT FÜR SIPPENFORSCHUNG UND WAPPENKUNDE

SCRIPTA DE GENEALOGIA ET HERALDICA

O B S A H: Josef Fiala: Bočkové v Bystřici nad Pernštýnem. — Soupis rodokmenů městských rodů poděbradských. — Antonín Jungmann: O rodu Jungmannové. — Jan Muk: Z kroniky rodu Klavíkova a Zátkova. — Metoděj Zemek: Náhrobky v metropolitním kostele sv. Václava v Olomouci. — Literatura. — Dražba knih. — Zprávy. — Dotazy. — Odpovědi.

Svaz přátel rodopisu v Praze

Praha I. Národní tř. 25 n. (založeno 1938) jest spolkem v smyslu zákona spolkového. Sdružuje badatele a zájemce o rodopis a příbuzné vědní obory (heraldiku, sfragistiku, numismatiku atd.), sprostředkuje výměnu zpráv a badání v matrikách a archivech, pomáhá svým členům při sestavení jejich genealogických prací, pořádá přednášky a kurzy, půjčuje knihy ze své knihovny, spravuje archiv rodokmenů, vývodů, životopisů, rodových dějin, znaků, pečetí a listin. — Zápisné jednou pro vždy Kčs 5.—. — Roční příspěvek Kčs 80.—, v čemž jest obsaženo předplatné na časopis »Rodokmen«, vycházející 4x ročně o 16 až 32 stranách. — Roční příspěvek Kčs 20.— pro členy, kteří si nepřejí časopisu. — Účet u Pošt. spořitelny Praha 302.760.

Vydavatelské družstvo Rodokmen v Praze

zapsané společenstvo s ručením, obmezeným, Praha I., Národní 25 n. (založeno 1945) jest družstvo ve smyslu zákona o společenstvech z r. 1873. Jest spravováno týmiž členovníky jako »Svaz«, jehož jest sesterskou přidruženou korporací, opatruje peněžní prostředky, spolupracuje se »Svazem« ve všech směrech a chystá vydávání publikací též z jiných oborů, než rodopis (např. numismatika, místopis, kulturní dějiny, vlastivěda atd.). — Zápisné Kčs 5.— jednou pro vždy. — Výše jednoho podílu, který zůstává majetkem upisovatele, Kčs 50.—. Upsati možno i více podílů. Účet u Pošt. spořitelny Praha 55560.

RODOKMEN

Ročník III. - číslo 2. - V Praze dne 1. července 1948

Tisk Bií Vychnerové, Praha-Břevnov 201. — Vychází 4x ročně. — Roční předplatné Kčs 80.—. — Před úřady odpovídá za redakci předseda družstva Karel Vyšin, Praha-Michle, Táborovská 160 n. Telefon 98.101. — Rukopisy se nevracejí. — Za obsah článků odpovídají autoři článků. — Otisk článků a obrázků dovolen jen se svolením vydavatele a s přesným udáním pramene.

Josef Fiala: Bočkové v Bystřici nad Pernštýnem.

Rod Bočků, z něhož vyšel stavovský archivář a moravský historiograf, Antonín Boček, je velmi starým měšťanským rodem v Bystřici nad Pernštýnem.

V sousedním Novém Městě žil v první polovici XVI. století Pavel Štos. Byl váženým sousedem a členem městské rady již v roce 1512. Koupil v roce 1520 pravovárečný dům č. 16 na dnešním náměstí Palackého a z jeho manželství s Kateřinou Štokou vzešli tři syni Jan, Jíra a Petr. Nejstarší Jan uzavřel v roce 1532 manželské smlouvy s Annou, dcerou bývalého člena městské rady, Jana Hažláka, jehož předkové se připomínají v Novém Městě již v roce 1470. Jan Štos zdědil po otci úctu svých sousedů a zastával v letech 1545—1546 úřad městského rychtáře. Odšel pak do Bystřice, odkud potvrzuje příjem značných pohledávek za slady a železo svým bývalým novoměstským sousedům. Mezi tím zemřel jeho otec Pavel a nákladnický dům č. 16 byl příspán dědickým právem nejmladšímu bratrovi Petrovi v ceně 500 kop mísenských.

Hmotný blahobyt rodiny, ze které Jan Štos pocházel, byl základním fondem, kterého Jan Štos použil dokonale pro zvětšení svého majetku. V roce 1551 najdeme Jana Štosa již na privilegovaném domě č. 2 vedle domu, který bystřická obec připojila v roce 1638 k svému »rathouzu«. Hned od počátku se Jan Štos věnoval čilému peněžnímu podnikání. Skupoval verunkové peníze na měšťanských domech bystřických a dokazoval tím značných zisků, kupoval t. zv. svobodná role, které netvořily nezbezpečnou součást usedlostí, kupoval sousedské domy, ba i jednu »frejmarčil« dokonce i na mlýn t. j. směnil dům s lánem polí za mlýn též se 4 čtvrtími rolí, přijal do zástavy za 50 kop mlýn s pilou od Pavla, rychtáře v blízkých Rozsochách a tak najdeme v »Registrech gruntovních města Bystřice z roku 1551« několik desítek zápisů, v nichž Jan Štos vystupuje jako kupec, prodávající nebo rukojmí. V roce 1562

koupil Jan Štos od Jindry Staňkova dům č. 11 za 1600 kop se závdavkem 300 kop a roční splátou 50 kop, kde se trvale usadil. Byl to největší objekt v Bystřici a podle ceny se dá soudit, že při domě byl domácí pivovar a snad i sladovna, ač o tom není tehdy výslovné poznámky v registrech. Značné položky za slady a za pivo v pozůstatosti Jana Štosa potvrzují tuto domněnkou.

Není tedy divu, že Jan Štos byl váženým sousedem bystřickým a v roce 1565 jej najdeme v čele městské rady jako »hospodáře města«. Z jeho manželství se narodila dcera Magdalena, která se provdala asi v roce 1557 za Jiříka, syna novoměstského pravováreckého souseda na domě č. 6, Jana Řešítka, kdy otec ženichův koupil mladým manželům pravovárečný dům č. 102 na novoměstském »rinkingu«. V manželských smlouvách, z nichž najdeme v novoměstské knize smluv svatebních jen titul »Jiřík Řešitko« — text smlouvy zůstal neepsán — přislíbil otec synu Jiříkovi na pomoc 150 kop mís. a zajistil mu po své smrti rovný díl s ostatními dětmi Dorotou, Saloménou a Lidmilou. Totéž učinil i Jan Štos, zde však šlo o celou polovinu neobyčejně velkého majetku, o který se měla dělit Magdalena se svou matkou Annou. Jiřík Řešitko, povoláním kožešník, zemřel však ve dvou letech a otec jeho opět prodal dům č. 102 v roce 1559.

Vdova Magdalena se vrátila do Bystřice k svým rodičům se dvěma dcerami, Annou a Kateřinou. Zde se provdala asi v roce 1562 za Jiříka Bočka, ale manželské smlouvy nejsou zapsány ani v novoměstské, ani v bystřické knize smluv svatebních, což je tím podivnější, že šlo přec o »kmetičnu jeho milosti pána«, jak tehdy honosně zvali měšťanské vdovy.

K svému sňatku si přinesl Jiřík Boček »rodný a zachovací list«, který mu v neděli po sv. Bonifáci roku 1562 vystavil purkmistr a rada městečka Olešnice. Potvrzuje se tu, že se narodil z rádného manželství Jana Venhudy a manželky

Markéty, kteří zplodili syna Jiříka »jináč« Bočka. Z novoměstských register sirotčích pro vesnice panství z polovice XVI. století se dovíme, že iž roku 1538 byl dán Matouš, svn Jantocha z Německého Janovi Venhudovi do Olešnice, aby je vyučil řemeslu, ale v roce 1551 byl Venhuda majitelem výsadního domu bystřického č. 61, který prodal v roce 1557 a odešel s rodinou do Olešnice. Svou pohledávku na domě č. 61 daroval v roce 1571 svému synu, Jiříkovi Bočkovi.

O oba sirotky z prvního manželství Magdalena bylo v Bystřici dobře postaráno. Dostaly čtyři poručníky Jiříka Cibulku, Martina Vepříka, Vítě Šabartova a Pavla Hrubeše, vážené to sousedy bystřické, kteří pro ně »skoupili« od Pavla Krotkého na roli Petra Peška, řezníka pohledávku 114 kop a na gruntu Jana Synka 60 kop za úhrnou částku 137 kop a Jan Štos koupil svým vnučkám 80 kop od Matouše Markova již v roce 1562. Jejich babička Anna Štoska vyhradila při projednávání pozůstalosti po svém manželu v roce 1571 plných 500 kop pro jejich vybavení. Obě dcery se též dobře vdaly, starší v r. 1576 za Pavla, syna Jakuba Štěpánova z Dubravníku a při jejím sňatku byli svědky Jan st. Humpolecký z Rybenska, Mikuláš Ujec z Pendorfu, Václav Sobotecký ze Sobotky, úředník na Moravci a Martin Mezříčský, úředník lomnický. Dále byl tu i strýc ženichů Jan Doubravnický z Klečan a ctihonodý kněz Jan Teotymus Nosislavský. Mladší Kateřina se provdala v roce 1579 za majitele výsadního domu bystřického č. 63, Simona Dlabku a svědky jejího sňatku byli Mikuláš Kytlice z Rudulce, úředník pernštejnský a bratr jeho děda, Petr Štos z Nového Města.

Jiřík Boček byl sám dosti zámožný jako svn bývalého majitele výsadního domu bystřického, ale sňatkem s bohatou nevěstou se vyšvihl nad průměr bystřických sousedů. Jaký div, že v bohaté rodině se vyskytly majetkové diferenze. Ve snaze zajistit existence svých vnuček vyslovil Jan Štos pochybnost, že Jan Řešitko splnil závazky z manželské smlouvy jejich otce, Jiříka Řešitky. Do vzniklého sporu se vmísily i obě babičky vnuček. Anna Řešitková tvrdila, že půjčila synu Jiříkovi, aby manžel její nevěděl, nějaké peníze a totéž tvrdila Anna Štoska o své dceři Magdaléně. Vzniklý spor předložily obě strany urozeným rozhodčím Jiříkovi Humpoleckému z Rybenska, úředníku kláštera Matky Boží v Brně. Janovi Perikarovi z Perku, úředníku pernštejnskému a Mikulášovi Michkovi z Radostína a na Ostrově, kteří »v úterý před sv. Janem Křtitelom léta 1563 mocnou veipovědí« spor urovnali. Uvěřili tvrzení Jana Řešitky, který hodnověrnými svědky dosvědčil, že vříslíbených 150 kop vyplatal synu Jiříkovi ještě za jeho života a o uvedených půjčkách matek resp. tchyní rozhodli, že to byly spíše dary z lásky než půjčky. Rozhodnutí to bylo na příkaz rozhodčích, kteří k jednání přizvali i sousedy bystřické a novoměstské, zapsáno

do knih smluv svatebních bystřických i novoměstských.

Magdalena, manželka Jiříka Bočka, záhy zemřela a zanechala dceru Alžbětu, která se provdala v roce 1580 za Jiříka, syna Petra Vachačova z Poličky a svědky svatby byli Mikuláš Kytlice z Rudulce, Jan Doubravnický z Klečan i Jan Venhuda z Olešnice. Po brzké smrti svého manžela si vzala Alžběta v roce 1587 Jana, syna Jiříka Brejle z Křižanova a když i ten zemřel, provdala se v roce 1618 za bystřického souseda a radního, Simona Šišmáka. Z prvního manželství Bočkova pocházela i dcera Zuzana patrně nezdravá, která se neprovdala a k jejímuž zaopatření koupil Jiřík v roce 1581 150 kop na gruntu Beneše Šicha, címž doplnil odkaz její babičky, Anny Štosky, na výši zabezpečující slušnou existenci.

Jiřík Boček se oženil po druhé v roce 1578 s Alžbětou, dcerou letovického souseda, Jiřího Bílého a svatební smlouvě je přítomen Mikuláš Kytlice z Rudulce a Jiřík Štefanů, hospodář města Letovic s celou tamější městskou radou i otec Jiříkův, Jan Venhuda. Ale i tato manželka brzy zemřela a tak se žení Jiřík po třetí se Saloménou, dcerou jihlavského souseda Václava Dědkovského. Svatební smlouvu vše vlastnoručně Lorenc Reindler z Reindleršperku a svědky jsou Jermiáš Vadhofer, Šebestián Šulc z Hyršenprunu a Jan Vadhofer z Voglšperku, patrně jihlavští měšťani. Otec nevěstě zadal kromě »vejpravy« sedmdesát kop po jejím dědu Václavovi Vrzavovi v Tišnově a Jiřík ji obvěnil 200 kopami a učinil ji pro případ své smrti dědičkou svého majetku vyhradiv si k své disposici »pouze« tisíc kop, což svědčí o ohromnosti jeho majetku. Toto dědictví však váže Jiřík podmínkou, že mu dá dítě z manželství. Ale i Saloména zemřela koncem roku 1591 a tak se Boček oženil po čtvrté s Dorotou, dcerou velkomezříčského souseda, Václava Čady zv. Sedláčka, o čemž se z bystřických knih dovíme až po jeho brzké smrti. Ale v Bočkově sbírce v zemském archivu brněnském je zachován list Jiříka Bočka z úterku po sv. Fabiánu a Šebestiánu léta 1592, kterým zve svého švagra, Ludvíka Tišnovského, úředníka na Kuřimi a Bystřici k svatebnímu kvasu. Týž Ludvík byl patrně manželem sestry Bočkovej, o jejíž existenci svědčí dopis Markety Venhudky, matky Jiříkova, která jež zve k návštěvě do Olešnice a velmi jej prosí, aby přišel, protože má »rok na rathauzi« — snad pozůstalostní řízení po svém manželovi, Janu Vehudovi, v roce 1583.

Mezi tím zemřel asi v roce 1571 tchán Jiříkův, Jan Štos a poručníci jeho vdovy Jiřík Cibulka, hospodář města, Vít Šabartu. Martin Vepřku a Pavel Hrubeš v přítomnosti Diviše Dvoreckého z Dvorců, úředníka na Pernštejně a celé bystřické městské rady sepsali všechn ieho movitý i nemovitý majetek. Došli k mimořádné cifře tří a půl tisíce kop čistého majetku, při čemž nepo-

jali do aktiv ani přes 400 kop pohledávek, kterým »lidé odpírají«. Mezi pohledávkami jsou položky za železo na 80 kop, za slady na 160 kop, za odebrané pivo na 120 kop. Dostala tedy Anna Štoska s Jiříkem Bočkem jako dědicem dcery Štosovy Magdaleny po rovném díle 1731 kop 20 grošů, při čemž se měli dělit rovným dílem i z toho, co se podaří »zvyupomínat« od vzpírajících se dlužníků. Anna Štoska se zěkla části svého podílu ve prospěch dcery Magdaleny a po nechala si jen 1500 kop, z nichž 500 kop určila pro své vnučky. Z této její pohledávky bylo plných 720 kop »u pánu starších za obcí«. Jak se o zetě svého postaral Jan Štos vidno ze skutečnosti, že Jiřík Boček dostal od tchána na koupi domu 525 kop, Anna Štoska pak si dala k němu uschovat »k věrné ruce« 250 kop a jiných peněz předem vybraných vykázal Jiřík ve svém rejstříku přes 214 kop. Po skončeném pozůstalostním řízení byl Jiříkovi Bočkovi připsán i dům č. 11 po Janovi Štovovi v ceně 1600 kop se splátkou ročních 50 kop. U jiných výsadních domů bystřických nepřesahovala pravidelně cena tehdy 500 kop a roční splátka 12 kop. Dům č. 2 si po nechala Anna Štoska pro sebe.

Značné bylo i dědictví po vdově Jana Štosa, Anně, o němž se dovídáme z jejího kšafetu z roku 1578. Mimo drobné odkazy příbuzným z rodu Hažlákova v Novém Městě ve výši 52 kop, odkažuje tu Anna Štoska Jiříkovi Bočkovi 100 kop, jeho dcerám Alžbětě a Zuzaně po 50 kopáčích, svým vnučkám a dcerám Jiřího Řešítky, Anně a Kateřině, mimo veškeren »svrchní statek« každé po 500 kopáčích, které jsou »za obcí bystřickou« a svůj dům č. 2 v 500 kopáčích Martinovi, synu Pavla Doubravnického, manžela dcery Jiříka Řešítky, tedy svému pravnuku s podmínkou, kdyby zemřel, aby »na matku a otce spadlo«. Odkaz louky pod Ždánicemi »sboru bratrskému« svědčí o tom, že Jednota českých bratří měla v Bystřici příznivce v řadách nejvýznamnějších a nejbohatších sousedů bystřických. Kšafa Anny Štosky byl městskou radou »otevřen a přečten« do její smrti v pátek před sv. Mikulášem roku 1578.

Jiřík Boček následoval příkladu svého tchána ač již ne v takové míře. I on skupoval peníze na domech a kupoval bystřické domy. V roce 1577 koupil sousední pravovárečný dům č. 12 za 117 kop, v roce 1584 pravovárečný dům č. 57 za 300 kop a v roce 1581 menší gruntík se zahrádou. V roce 1582 vyjednával se sousedy ždánickými, aby si mohl na své louky pouštět vodu s jejich luk. Když se dohodli o vodnímkách užívání vody, »dal se vidět«, jak se naň hodilo jako na bohatého měšťana a dal jim za jejich ochotu bečku piva, což písář neopomenul zapsat do městské knihy.

Jiřík Boček imponoval svým majetkem sousedům bystřickým a proto býval častěji členem městské rady v letech 1571—1581 a v roce 1577 stál v čele města jako jeho hospodář. Z třetího

manželství se mu narodil kolem roku 1585 syn Jan, jehož majetkem vládnou ještě v roce 1607 jeho poručníci.

Jiřík Boček zemřel koncem roku 1592 a dům č. 11 byl připsán počátkem roku 1593 v přítomnosti Václava Sedláčka, otce vdovy Bočkovy Doroty, jeho zeti Janovi Brejlovi v ceně 1600 kop s roční splátkou již jen 40 kop. O bohatství Bočkové svědčí inventář domu. Bylo tu 60 ovcí, 7 krav, 8 jalovic, 4 koně, několik vozů, 4 myty žita (1 metr měl 32 měřic), mimo vysetého na zimu, z ovsa se vyhradilo synu Janovi 3 myty, sladu bylo 1 metr, do inventáře počítali veškeré železo k vozům a rádlům a veškeré náradí v pivovaru, o němž je tu ponejprv zmínka. Jan Brejlo má sirotka u sebe do tří let chovati, jejž živiti a šatiti a od školy platiti.

Tento skvěle vypravený dům byl ovšem příliš výbavným soustem, než aby po něm nesáhla vrchnost. Několik měsíců po vyřízení pozůstalosti koupil tento dům »urozený a statečný rytíř« p. Václav Ples Heřmanský ze Sloupna, na Stolanech a Bystřici za touž cenu a položil sebe důstojný závdavek 500 kop. Roční splátka zůstala na stejně výši. Dům byl bez dluhů a tak tři dědici Jan Brejle na místě manželky Alžběty, syn Jan Boček a vdova Dorota měli tu každý »nápad« po 533 kopáčích 10 groších.

Vdova se provdala téhož roku za Pavla, syna Jana Štrafy z Nového Města a v knize smluv svatebních je zachován nedatovaný koncept smluv svatebních, jejichž originál je opět v Bočkově sbírce v zemském archivu. Odešla do Nového Města a hospodařila se svým manželem na domě č. 6, o němž tu byla zmínka. Její manžel vybral celý podíl 533 kop 10 gr. do roku 1608, kdy počal bráti roční splátky Jan Boček.

V roce 1595 byl prodán dům č. 12 po Jiříkovi Bočkovi od poručníků jeho syna, bystřických sousedů Tomáše Tichého a Simona Dlábka, za 250 kop Martinovi Kabelkovi v přítomnosti druhých »nápadníků« Jana Brejle a Pavla Štrafova z Nového Města, kdežto třetí dům č. 57 používal asi bez zápisu Jan Brejle s nedospělým Janem. Jan Boček tu měl podíl 290 kop i s pohledávkou na roli skálovské, kterou koupil Jiřík Boček i s loukou u Domanínka za 100 kop v roce 1591. Jan Brejle prodal dům č. 57 před svou smrtí v roce 1617 za 500 kop Havlovi, synu Simona Dlábka, takže dům nevyšel z přízně.

Poručníci Jana Bočka koupili mu již v roce 1593 137 kop verunkových peněz na gruntě Matouše Chvístalova a v roce 1601 masný krám za 29 kop 6 grošů. Když Jan dospíval věkem, koupili mu poručníci v roce 1607 výsadní dům č. 62 od Alžběty Glovacké z Rybenska, patrně manželky Matyáše Glovackého, úředníka na Bystřici a sestry Jana Jiřího Humpoleckého z Rybenska, předchozího majitele tohoto domu. Cenu domu 550 kop si prodávající nechala vypllatit závdavkem 300 kop, dalšími dvěma ročními splátkami po 100 kopáčích a třetí 50 kop. I to je svědectvím

velkého bohatství Jana Bočka, neboť majitel výsadního domu by se nemohl k tak velkým splátkám zavázat.

Jan Boček se oženil v roce 1608 se Zuzanou, dcerou bystřického souseda Jana Pejchy, před tím provdanou v roce 1606 za Jana Floriánova, syna Bartoška, soukeníka, který dostal příjmení po svém otci, Floriánovi, soukeníku, manželu vdovy Bartoškovy. Boček prodal iestě téhož roku »grunt floriánovský« Šimonovi Pletkovi i s potřebami k řemeslu soukenickému za 165 kop.

Značný majetek, který zůstal po jeho otci a z něhož mu byl vykázán díl 1388 kop, zatím co vdově Dorotě příkli 885 kop a Janu Breilovi 883 kop, byl velmi slušným základem pro Jana Bočka. I on byl veřejně činný a v letech 1614—1617 jej najdeme mezi členy městské rady. Jan Boček se však nedostal k plnému rozvinutí životních snah. Zemřel předčasně asi v roce 1617, protože v aktech z konce tohoto století je zmínka o jeho křastovém odkazu záduší sv. Vavřince a Nejsv. Trojice po 10 kopách v roce 1617 učiněném. Zanechal dva malé syny Matouše a Pavla. Zbylo po něm 1327 kop majetku, z nichž 750 připadlo na jeho dům č. 62, který byl bez dluhů, vrchnost dlužila z domu č. 11 317 kop a zbytek byly drobnější pohledávky. Majetek byl původně rozdělen na tři stejně díly vdově Zuzaně a oběma sirotkům. Když však mladší syn Pavel záhy zemřel, když vdova Zuzana byla již znova provdána v roce 1618 za Pavla, syna Havla Cardy, souseda bystřického, zdědil podíl Pavlově starší jeho bratr Matouš. Celé dědictví bylo však brzy znehodnoceno v důsledcích války třicetileté.

Při sňatku vdovy Jana Bočka, Zuzany, byli mezi svědky kněží Michal se strany ženichovy a Jan Chodníček zv. Chodnicius, tehdejší správce sboru bystřického, se strany nevestiny. Dům č. 62 byl pak připsán roku 1618 v ceně 750 kop Pavlovi Cardovu a sirotkům Jana Bočka byla za jistěna »vejprava« po jednom volu a 10 měřicích žita. Pavel Carda prodal v roce 1623 dům Janovi Fridrichovi Soboteckému a brzy na to zemřel. Po jeho smrti zapsali do registeru sirotčích nový »rozdíl« majetku mezi dědice. Matoušovi Bočkovi sice příkli celý podíl jeho zemřelého bratra Pavla, ale v zápisu se zobrazí potíže válečné doby. Dům č. 62 je bez hospodáře a počítá se s tím, že cena jeho při novém prodeji asi klesne. Podobně grunt Jana Kosa, kde vázlo 125 kop, je zpustlý a cena usedlosti je nejistá. I grunt Kybalovský v Rozsochách, kde byla jen nepatrná pohledávka, je pustý. Prodej krámu masného po Janovi Bočkovi je též uveden jen podmínečně.

Matouš Boček se uchytíl na domě č. 119 v bratrské ulici v ceně 180 kop, který mu křastem odkázal bratr jeho matky, Václav Pejcha, s dvěma příkoupenými »zahradami« v ceně 83 kop. Slovem zahrada označovali tehdy oplocené pole. V soupisu desátku asi z roku 1652 zjistíme,

že Matouš Boček platí z »vejsadního« domu č. 62, který je bez hospodáře a z domu v bratrské ulici, »na němž bydlí«. Vedle něho však najdeme nadomě č. 284 v ulici za farou Václava Bočka. Oba jsou desátníky t. i. výběrčími této dávky, Matouš v bratrské ulici, Václav v ulici za farou. Později však se shledáme s tvrzením, že Matouš je starším bratrem Václavovým. Věc se stává takto genealogickou »záhadou«, protože v registech sirotčích a při rozdílech není o Václavovi zmínka a záhadu tu rozluštíme ien podrobnou analysou všech zápisů obou bratrů se týkajících.

Bratry Matouše a Václava Bočka najdeme v purkrechtní knize bystřické, když v roce 1653 prodávají spolu dům č. 62 za nouhých 375 kop »pro spustlost gruntu« Janovi Fridrichovi Kotinskému. Rovněž o obou bratřích je zmínka v roce 1645, když Václav Boček vybírá svou spravedlnost po Zuzaně, dceři Jana Pejchy a vdově po Janu Bočkovi, své mateři na usedlosti kdysi Jana Pejchy. V městském archivu bystřickém je výpis z gruntovních knih na dům č. 11 z roku 1673 o tom, co po dědu Jiříkovi Bočkovi tu náleží Matoušovi Bočkovi a po Zuzaně vdově Václavovi Bočkovi. V podobném výpisu z roku 1674 je dodatečná poznámka o tom, že Václav Boček zé svého dílu postoupil 50 zl. mor. »bratru svému staršímu Matoušovi«. Vyrovnaní obou s vrchností z roku 1691, ijmž oba bratři byli nuceni prodati svou pohledávku 105 kop za nouhých 50 zl. rýn. vrchnosti, zapsali do zmíněné purkrechtní knihy u domu č. 11 s datem 23. května 1691.

Logickým závěrem přijdeme k názoru, že Matouš Boček byl nevlastním bratrem Václavovým ze společné matky Zuzany. Otcem Václavovým byl patrně Pavel Carda (Czarda) druhý manžel Zuzanin. Oba bratři se měli dělit rovným dílem o dědictví matčino. Ježto však z domu č. 11 měl Matouš Boček dvě třetiny — podíl svůj a podíl svého vlastního bratra Pavla — kdežto jeho matce Zuzaně připadla jen jedna třetina, ustoupil Matouš dobrovolně svůj nárok na podíl matčin bratru Václavovi ponechávaje mu celý ieii dědictví díl. Silou zvyku si pak vysvětlíme fakt, že Václav v mluvě sousedů nedostal příjmení po svém vlastním otci, Pavlovi Cardovi, nýbrž po své matce Zuzaně, vdově Jana Bočka.

Dělí se nám tedy rod Bočků v Bystřici ve dvě větve, větev Matoušovou, která podle dnešních našich zvyků oprávněně nese příjmení Boček, a větev Václavovou, která pokrevně nesouvisí s předchozími dvěma generacemi Bočků. Obě větve jsou vázány však pokrevním příbuzenstvím jako potomci téžé ženy.

V nejstarší matrice bystřické z roku 1650 najdeme křestní zápisu dětí Matouše i Václava Bočka. Zjistíme při tom křestní jména manželek Magdalény Matoušové a Doroty Václavové. Rodná jména ieii zůstávají neznáma. Oddací matrika bystřická počíná až roku 1685 a manželské smlouvy chybí. Zdá se však, že obě nepo-

cházely z Bystřice, v gruntovních knihách není zmínky o tom, že by braly podíl z rodného svého domu.

Z dětí Matoušových jsou tu zapsány Jan, narozený r. 1653, Zotic 1655 a Markéta 1661. V jiných archivních pramenech najdeme syna Vítka, který dostal od otce dům č. 119 v roce 1694, když se před tím v roce 1689 oženil s Annou, dcerou Matěje Orla a zetě Matoušovy, Jakuba Cardu a Tomáše Hejla. Synem Matoušovým byl patrně i Václav Boček, který v roce 1712 koupil výsadní dům č. 53 a býval členem městské rady i primátorem města v roce 1732.

Dům č. 119 přešel pak na syna Vítova Maxe, který se oženil v r. 1722 s Barborou, dcerou Pavla Suchého a kterým, zdá se, vymírá tato větev Bočků.

Václav Boček ovdověl v roce 1687 a oženil se počátkem roku 1688 s Dorotou, dcerou bystrického souseda Havla Měřínského. Z prvního manželství najdeme křestní zápis syna Jakuba v roce 1659, Anny v roce 1660 a Františka v roce 1663. Z druhého manželství se narodila dcera Mariana v roce 1689. Dědice Václava Bočka najdeme v zápisu purkrechtní knihy na domě č. 4, kde dědí po Václavovi Pejchovi, strýci Václava Bočka. Je tu v roce 1703 uvedena vdova Dorota a děti Jiřík, Kašpar, Martin, Jakub, Anna provdána Pexová a František.

Václav Boček zprvu hospodařil na domě č. 284, kde jej najdeme v lánské visitaci v roce 1656. Na usedlost nedostal gruntovní zápis a nedovídme se, zda dům vyženil či koupil. Usedlost tu koupil v roce 1666 Vít Synek, ale to již Václav Boček byl majitelem domu č. 261 opět bez gruntovního přípisu. Ani řemeslné zaměstnání Bočkovo z pramenů nezjistíme. Ale vážnost rodu se přenesla i na něj, byl členem městské rady v letech 1667 až 1681 a tuto funkci po něm převzal i nejstarší syn Jiřík v době 1687 až 1694.

Václav Boček zemřel v roce 1699 a jeho druhá žena 1711. Kdybychom se mohli s bezpečností opřít o údaj stáří při úmrtí Václava Bočka — 80 let — položili bychom jeho narození do roku 1619, tedy jistě nejméně rok po smrti Jana Bočka, který nemohl být jeho otcem.

Sňatky starších čtyř synů Václava Bočka v matrice ještě nenajdeme. Nejstarší Jiřík koupil v roce 1673 dům č. 284, kde se patrně narodil, od Václava Synka za 80 zl. rýn. V roce 1691 koupil dům č. 292. Mladší Kašpar koupil r. 1679 místo pusté a vystavěl tu obydlí, které vyměnil v roce 1684 za dům č. 181. Martin koupil v roce 1679 dům č. 260 jako čtvrtý díl bývalého gruntu »marytovského«, ale po roce 1700 je opět bez zápisu majitelem výsadního domu č. 13. Jakub koupil dům č. 267 od Jindřicha Jelínka v roce 1695 za 156 kop. Dcera Anna byla asi provdána za Matěje Pexu na č. 54. Nejmladší z dětí Václava Bočka, František, se oženil v roce 1687 s Marinou, dcerou Jiřího Tichého a dostal od

otce dům č. 261 v ceně 265 kop v roce 1687, kde měli rodiče výměnek. Dcera Marina z druhého manželství se provdala v roce 1707 za Jakuba, syna Jiříka Svitavského.

Jakub Boček se oženil asi roku 1860 s Kateřinou patrně dcerou Mikuláše Tichého, bystrického souseda na č. 267. Dům č. 267 koupil asi jako přední »nápadník« této usedlosti. Křestní zápis nejstarší dcery Alžbety, která zemřela v roce 1697 v stáří 17 let, v matrice chybí. Křestní matrika má v Bystřici mezeru v letech 1667—1682. V roce 1685 se narodila dcera Kateřina, roku 1690 syn Tomáš, roku 1693 syn Jan, který zemřel roku 1701. Matka dětí zemřela v roce 1696 a otec se oženil po druhé roku 1697 s Marinou, dcerou Martiny Hanákové z Bystřice. Ale i ta zemřela koncem téhož roku a Jakub Boček si vzal v roce 1698 Marinu, vdovu Kristiána Hájka. Z třetího manželství se narodila dcera Polexina v roce 1699, dcera Marina v roce 1702 a syn Karel roku 1707.

Jakub Boček byl patrně mistrem řemesla tkalcovského, neboť oba jeho synové, Tomáš i Karel, se vyučili tomu řemeslu. Dcera Kateřina se provdala v roce 1707 za vдовce Jiřího Kurfiřta, Tomáš se oženil roku 1714 s Marinou, dcerou Štěpána Bohuňovského, Polexina si vzala roku 1718 Daniele, syna Matěje Lankáše, Marina roku 1729 Františka, syna Jana Sklenáře a Karel roku 1731 Verunu, dceru Ondřeje Kosa ze Dvořiště.

Jakub Boček postoupil v roce 1730 svůj dům č. 267 nejmladšímu synu Karlovi v ceně 200 zl. rýn. a vymínil si tu do smrti hospodaření. Zemřel roku 1731 a v poslední vůli odporučil 20 zl. zádušní sv. Vavřince a 20 zl. na mše svaté, manželce Marině a synu Karlovi 40 zl. a zbytek 120 zl. k rozdělení vdově Marině a dětem Kateřině, Tomášovi, Polexině, Marině a Karlovi, takže každý dostal podíl 20 zl. Marina Bočková zemřela brzy po svém manželu v roce 1732. Neopoměrná výše zbožných odkazů je měřítkem, jak pokročila rekatolisace města ještě před sto léty úplně nekatolického.

Tomáš Boček podobně jako jeho otec neměl jako starší syn dědické právo na rodný dům a musil si zaopatřit vlastní bydliště. Byl to domek č. 235, o němž se dovídáme z rektifikacích akt roku 1749, že byl nově zřízen od dob druhé lánské visitace z roku 1674. První zápis o této usedlosti je z roku 1705, kdy tu koupil místo k postavení domu vedle č. 237 Pavel Břenek, ale gruntovní přípis domku Tomášovi Bočkovi chybí.

Tomáš Boček byl mistrem tkalcovským a z jeho manželství se narodil syn Jan roku 1715, Tomáš 1717, Johana 1720, Anna 1722, Kateřina 1725, Terezie 1727, František 1729, Jiřík 1732, Antonín 1735 a Karel 1739. Po smrti otcově najdeme mezi dědici jen vdovu Marinu a děti Jana, Johany, Anny, Kateřinu, Jiříka a Antonína. Ostatní patrně zemřeli, ač v matrice najde-

me jen úmrtí dcery Terezie v roce 1728. Syn Jan se oženil roku 1743 s Annou, dcerou Václava Hanáka z Vojetína, Johana se provdala roku 1740 za vdovce Ondřeje Sýkora, Anna si vzala roku 1742 Jana Pokušína, Kateřina roku 1744 Antonína, syna Václava Pardouska, sňatek syna Jiříka nebyl nalezen, Antonín si vzal roku 1756 Annu, dceru Mikuláše Holiče. Syn František, který není mezi dědici shora uvedenými, se oženil roku 1752 s Annou, dcerou Josefa Šafánka.

V rektifikaci z roku 1749 najdeme mezi sousedy bystřickými z větve Matouše Bočka pouze vnuka Maxe na rodném domě č. 19. Z větve Václava Bočka jsou tu syni Jakubovi a sice Tomáš na č. 235 a Karel na rodném domě č. 267. Po Kašparovi Bočkoví je usazen na rodném domě č. 181 jeho syn Jakub. Po Martinovi Bočkoví je syn Jan na výsadním domě č. 13 a po Františkově Bočkově syn Jakub František na rodném domě č. 261.

Tomáš Boček zemřel roku 1753 a jeho manželka v roce 1760. Rodný dům č. 235 dostal v pozůstalostním řízení mladší sýn Antonín roku 1756 v ceně 70 zl. rýn. Podle poslední vůle otcovy připadlo z ceny usedlosti 22 zl. vdově, 18 zl. Jiříkovi a 14 zl. Antonínovi, kdežto ostatní, podělení patrně ještě za života otcova, dostali jen po 4 zl. rýn.

Antonín Boček se vyučil řemeslu kožešnickému. Pozemkový majetek u rodného domu rozmniožil jednak dědictvím po tchánu, Mikulášovi Holčovi, kusem roli v roce 1756 a dvěma kupou pozemků v roce 1766. Z jeho manželství se narodil roku 1760 syn Josef, roku 1762 dcera Anna, roku 1764 syn Vavřinec, roku 1766 syn František, roku 1769 syn Antonín, roku 1773 syn František, roku 1776 dcera Terezie a roku 1777 syn Josef. V matrice najdeme úmrtní zápis syna Vavřince roku 1765, Františka 1769, Terezie 1776, kdežto úmrtní zápis Josefa a Františka chybí. Dcera Anna se provdala roku 1782 za Františka, syna Jakuba Svitavského, Antonín se oženil roku 1791 s Kateřinou, dcerou Františka Soukupa, obuvnického mistra z č. 30 a Josef roku 1801 s Annou, dcerou Františka Pardouska.

Antonín Boček zemřel v roce 1788 a jeho manželka roku 1802. Rodný dům č. 235 dostal starší syn Antonín v roce 1791 při příležitosti svých manželských smluv v ceně 400 zl., z nichž 200 zl. bylo dluhů, po 100 zl. náleželo Antonínovi a matce Anně, která se však vzdala svého podílu ve prospěch syna Antonína s podmírkou, že vyučí mladšího bratra Josefa řemeslu kožešnickému, což se i stalo. Antonín vyženil věno ve výši dluhů na domě č. 235 ne však v penězích, nýbrž ve zboží »kramářském«. Matka si vymínila kus pole, na kterém zajistila podíly svých zbylých dětí, Anny a Josefa. Pole to pak darovala synu Josefovi při jeho manželských smlouvách, kterými on vyženil domek č. 183, kde provozoval spolu s tchánem řemeslo kožešnické.

Z manželství Antonína Bočka ml. se narodil syn František Václav v roce 1791, Františka Alžběta roku 1793, Anna Kateřina roku 1795, Magdalena roku 1797, Antonín Jiří roku 1799, Antonín roku 1802, Anna roku 1804, Rosalie roku 1806, Vavřinec roku 1808 a Vincenc roku 1809. Z nich zemřela Magdalena roku 1798, Antonín Jiří 1799, Anna 1810, Vavřinec 1809 a Vincenc roku 1810.

Antonín Boček provozoval řemeslo kožešnické a dosáhl poměrného blahobytu. Rozšířil svůj pozemkový majetek příkoupenými pozemky a koupil v licitaci v r. 1819 pravovárečný dům č. 65 za 4156 zl. víd. valuty. Rodný dům svých dětí prodal v r. 1821 Josefovovi Filipovi ze Svojanova za 1180 zl. víd. valuty čili 472 zl. Josef Filip prodal potom část domu s hospodářskou budovou v roce 1823 Bernardovi Jelínkovi, který tu postavil dům č. 215. Oba domy mají společný průjezd z ulice a vjezd ze zadní strany.

Pečlivý otec postaral se i o vzdělaní svých synů. Starší František po středoškolských studiích se stal profesorem gymnasiálním posléze v Brně. Věnoval se numismatice a byl horlivým sběratelem zejména mincí moravských knížat, o nichž napsal menší studii. Jeho mladší bratr Antonín studoval pod jeho dozorem a dosáhl tak na svou dobu mimořádného úspěchu. Ovládal mimo latiny, řečtiny a němčiny, polštinu, ruštinu, francouzštinu a italštinu. Chtěl se věnovat též profesuře, ale nemohla se tu dočkat místa, přijal zaměstnání vychovatele u Ant. Bedř. hr. Mitrovského, který se stal během doby jeho starostlivým a pečlivým ochráncem. Po krátkém působení na stolci češtiny na universitě v Olomouci, dosahuje Antonín Boček pevného postavení jako mor. stavovský archivář. Jeho nejvýznačnější dílo je Codex dipl. et epist. Moraviae. Dílu ovšem ublížila některá falsa, které Boček sem vpravil v snaze prodloužit co nejdále rodopis svého mecenáše Mitrovského a v touze předstihnout historickou práci Palackého. Předčasná smrt však způsobila, že Boček své životní dílo nedokončil.

Sestra obou bratrů Františka se provdala v roce 1809 za kožešnického mistra Františka Bočka z č. 261, čímž se tyto dvě větve Bočků o společném předku Václava († 1699) opět spříznily. Děti těchto manželů František nar. 1813, Antonie nar. 1817 a provdaná r. 1842 za kolářského mistra Jana Dobíáše a Vincenc nar. 1819 po předčasné smrti své matky byly mezi dědici jménem děda Antonína Bočka.

Kožešnický mistr Antonín Boček zemřel v roce 1846 a jeho manželka Kateřina v roce 1845. Těsně před svou smrtí postoupil Antonín svůj dům staršímu synu v ceně 600 zl., svému mladšímu bratu Antonínovi, při čemž otec některé pozemky odkázal shora zmíněným dětem své dcery Františky. Profesor František Boček však prodal dům č. 65 v roce 1849 po smrti svého bratra za 2000 zl. Antonínovi Svobodovi a tím tu Bočkové mizí.

Podotkněme ještě, že v Bystřici se lidé pamatují, že dům č. 65 byl v rukou této rodiny Bočkovi, nevědí však již, že rodným domem jejich významného rodáka, mor. stavovského archiváře

a historiografa je dům č. 235, ač si po zrušení brněnského hřbitova, kde byl Antonín pochován, převezli jeho ostatky i s původním pomníkem na svůj farní hřbitov.

Soupis rodokmenů městských rodů poděbradských.

Známý vlastivědný pracovník, zakladatel a budovatel peděbradského musea, lékárník Jan Hellrich († 30. IX. 1931), zabýval se vedle historie a archeologie též genealogií. Výsledkem těchto studií jest na 250 rodokmenů, z nichž mnohý čítá až 300 potomků, z čehož patrno, jak jest to důkladná a důležitá práce pro rodopis. Rodokmeny jsou

chovány dnes v poděbradském museu. Přinášíme soupis těchto rodokmenů, který pořídil v r. 1941 p. vrch. inspektor Borůvka, správa musea je ochotna jednotlivcům na jejich žádost proti náhradě výloh zaslati opis, nebo fotografii určitého rodokmenu.

Seznam rodokmenů sestavených J. Hellichem.

Adolf, Alexius, Ambelang, Anderle, Aschenbreuer, Aybl, Azgerer.

Baborovsky (původně Bavorovský), Balcar, Barchovský, Barovec, Barta, Bašta, Báva Hermannský, Beck von Bělina, Benešovský, Beran, Berenreiter, Bergman, Berounský, Biskup, Bláha, Blahna, Blažek, Blažej, Blažík), Blovský, Borovička, Bouček, Bouda, Böhm, Böser, Brajndl (Braytl, Breytl, Preindel, Prajndel), Březanský, Briccius, Brixius, Brosche (Brož), Brouček, Brunc, Brückner, Budil, Burián, Buřič, Bydžovský.

Cepek, Cinek Cipuš (Cibuš), Ctibor (Ctibor).

Čapek, Čapek Jan, Čapek - rod v Poděbradech, Čerkauer (Szerkauer), Černý (Černý II.), Černý (Nymburk), Čízek, Čermák, Červenka, Čurda.

David, de Giorgi, Dejl, Delavos, De Nova (Denova, Dena, Denná), Ditrich z Heldenschildu, Ditrich - vrchní, Dlabač, Dokoupil, Dolanský, Doležal, Dostál, Doubrava, Drož, Dvorský.

Eckl, Ehrlich, Engliš.

Faltýn Kondrát, Fanta, Fejfar (Pfeifer), Fiala, Fiedler, Fischer, Fleissner, Fontana de Buzzata, Franěk, Frey, Fric (Fryc), Frič, Fridrich, Frys (Fries), Fuchs, Füktic.

z Gillerů, Gieri - viz De Giorgi, Gottlas, Grabenstein, Grissů, Gronus (Kronus), Grüner z Grünenfeldu), Gurtner.

Haamau, Hájek, Halama, ka, Kučera, Kudláček, Kuchynka, Halhuber, Halíř, Halma, Ha- Kulich, Kundrát, Kunštát, Kuts- rant, Hartig, Havlík, Herčík, horský, Kvíz.

Héss, Hever (Höfer), Hirsch (Hyrš, Hyršal, Hyršel), Hladík, Hlaváč, Hlavsa, Hlizovský, Hnoujek, Hofman, Holakovský, Holakovský, Holomoucký, Holfeldt, Höfer (Hever), Horák, Horký, Hořejší, Hrázký (Netřebice), Hrázský - poštímistr, Hrdlička, Hron, Hrubý, Hruška, Hubáček, Hudec, Hulík, Hurm, Huttary, Hužera.

Chaloupecký, Charvat, Chládek, Chotounský, Chrpa, Chvalovský.

Ipoldt, Indický (Judický), Indrásek (Judrásek), ,

Jahoda, Jakš, Jambor, Janač, Janata - hodinář, Janda, Jandera, Janovský - mlýnář, Jehe (Jäh, Jé), Jelen, Jelínek, Jeřábek, Jetel, Judicky (Indický), Judrásek (Indrásek), Jugl.

Kaalmuntzer, Kadovský, Kalčic, Kaletus, Kalík, Kamberský, Karlík, Kaufman, Kavan, Kavát (Kabát) z Wissensteina, Keller (Köller), Kellner, Kerhart, Kilian, Klein - syndik, Kleiner (Kleyner), Klofec, Knebl, Knobloch, Kný, Konvalina, Kopecký, Kopidlanský z Kopidlna (Matys z Koppenbach), Kosař, Kosteletí ze Sladova, Kovanský, Král, Kratochvíle, Krebs, Kreissel (Kreysel), Kraisl, Greisel), Kreml, Krodl, Kronus (Gronus), Kroupa, Kroužek, Krtička, Kruml, Kryka, Kryšle, Kryšpín, Křeček, Křepečla, Křivolátský, Kříž, Kuba, Kub-

Nedolil, Němeček, Nerad, Neuman, Nezavdal, Nievald, Noháček, Nosek, Novák, Novokolinský, Novopatski, Novotný - 3 lirnie hlavní, Nytrle (Nitrle, Nidrle). Obereigner. Olešanský (Volešanský), Olišer, Olt, Ortali.

Palička, Palliardi, Paroubek, Pauz, Pečenka, Pek - z Křince, Pek (Pekl, Peck, Bek, Beck, Bák, Bök, Böck, Pekáček), Pekařovský (Pekař), Pelstrich, Peřina, Peták, Pfeifar, Píroutek, Plaček, Plodr, Plž, Pohl, Pochmon, Pokorný, Polivius, Popper, Postřechovský, Potměšil, Poul, Poupa, Procházka - sládek, Procházka - helveti, Procházka - různí, Procházka Skuřimský.

Racman, Rafius (Refigius), Ramousek, Reiman, Reinfeld, Revald (Rejvald, Reivald, Rieger - zámečníci, Rimer (Riml), Rittig, Rittich), Robovský, Rovný, Ross-

ler, Ruch - hodináři, Rupert, Strobach, Strouhal, Střebestovský, Suchánkové - vesnický rod nides. Ulrich, Urban, Urbánek, Urbánky, Roudný, Růžička, Ruba.
 Řehák.
 Sagasser, Samet, Saska, Scotty, Scharf von Scharfenfels, Schay, ze Scheure - šlechtic, Scheppel (Schöppel), Schnirch, Schöller (Seller), Schwarz, Sekera, Sekovský, Sepp, Siegel (Francouz), Sichrovský, Sim (Sym), Sina - baron, Slavík, Slavík ze Slavíkova, Slezák, Slouk, Smetana, Smitsal, Smrkovský, Sodoma, Sokol, Sokolský, Sokolář, Solnický, Souček, Spálený, Steinbeck, Stibor, Stolla, Tardy, Tatenický z Tatenic, Tavík, Tayerle, Tejnil, Těšovský z Tröstenberku, Tichý, Trauschke, Turský z Tuří - rytíř. Suchánkové - na Poděbradsku, Sum, Suttnegraf, Svoboda, Svoj- bodník. Šault, Šebor (Šebera, Šejbera), Šenhart, Šimák, Šimon, Šlechta (ze Všeherd?), Šmíd, Šnirch (Schnirch), Špoutil, Špulák, Štekl, Štika (Stika, Styka), Štípek, Šulec, Šuman. Vacata, Válko, Váňa, Vejtruba, Vejvoda, Velínský, Veselý, Vittich, Vlček, Vobořil, Vocika (Vocelka), Vodička, Volkman, Volešanský, Vorel, Vorlický, Vorlíček, Vošmrda, Vrbenský, Vršátko, Vrtěšický, Všetečka, Vyhnal, Wach, Wich, Winter, Wolfram, Wydra.

Zadina, Zahradecký ze Zahrádky - rytíř, Zahradník, Zajíc, Zau- berth, Zelenka, Zelinger - kat, Zen- bota (Szombatti), Souček, Spálený, Třešnák, Třeštík, Tůma, Tu- ger. Žák, Žalud, Žehunský.

Antonín Jungmann, Praha: O rodu Jungmannově.

Původ Jungmannů a dobu příchodu do krajiny křivoklátské nebylo lze dosud zjistit. Podle jedné tradice přišel tento rod z ciziny (z Bavorska), podle jiné ze zněmčeného Duchcova nebo z Lotrinského.

Jako časově nejstarší předek byl zjištěn podle matriky, chované v archivu děkanství berounského a počínající rokem 1601, Matěj Jungmann (1590—1651) s manželkou Kateřinou a jeho sídlem byla ves Svaté Hory, nyní zvaná Svatá. Větve hudlická přišla do Hudlic ze Svaté. Obec Svatá jest od Hudlic vzdálena asi 3 kilometry a cesta vede půvabným údolím.

Roku 1576 Svatá jako ves ještě nebyla. Jan Týrovský, pán Hudlic, vyznal r. 1576, že někteří horníci z Hor Svatých na gruntech jeho žádali, aby dovolil hudlickým prodati dědičně pod plat některé porostliny. Jan poručil hudlickým, aby horníkům potřebné porostliny vymezili a prodali pod roční plat tří kop mísenských o sv. Jiří, tolikéž o sv. Havle. Horníci smýtivše porostliny, založili hornické chalupy — ves *Svatou*. Bylo tu 12 chalup, platil každý do Hudlic 30 grošů ročně. Roku 1598 lidí osedlých je 12, všichni slíbili hejtmanovi poddanost, že se do vúle vrchnosti živiti chtějí. — Po roce 1630 za nájezdů vojenských bylo dolování zastaveno. Hejtman Bauler roků 1654 dal české komoře zprávu, že Svaté Hory dokonce jsou pusté; šest chalup je obydlených a šest pustých, jen prázdná místa zůstala. Ves Svatá byla přidělena k rychtě hudlické.

Obec Hudlice je staršího původu. Roku 1341 zmocnil král Jan Lucemburský Jindřicha, rych-

táře v Provendorfu a Peška Benešovského, aby založili novou ves na místě řečeném Hudlice, též Udllice. Za války husitské byly Hudlice na větším díle spáleny i majestát obce shořel. Proto roku 1454 byl jim vydán opis majestátu z hradu Karlštejna. Podle urbáře z roku 1556 bylo v Hudlicích 20 usedlých. Nynější hudlický kostel, zasvěcený sv. Tomáši Apoštolu, je z doby pozdější. Náboženská matice r. 1786 zřídila v Hudlicích lokálii, která byla r. 1857 povýšena na faru. Patronát přešel již r. 1807 na knížete Fürstenberka. V letech 1874—1876 byl postaven na místě starého zcela nový, nynější chrám Páně.

Samota »Na Králi« nebo též »U Krále« byla myslivna (hájovna) a v r. 1785 měla tři domky (viz katastr josefinský Sign. 5537). Roku 1860 seznámil se zde Dr. Tyrš s Fügnerem a tu osnovali založení Sokola. Na stavení zasadil pražský Sokol při oslavě šedesátiletého trvání této tělocvičné jednoty pamětní desku z černé hlažené žuly s nápisem: »Z přátelství, které uzavřel pod tímto krovem Jindřich Fügner s Dr. Miroslavem Tyršem, vzešlo Sokolstvo, spojující slovanský svět. 1862 Sokol Pražský 1922.«

U silnice, vedoucí od Zdic přes Svatou ke Křivoklátu, stojí na Svaté vila Dr. Scheinera, kde dříve bývalo letní sídlo Fügnerovo, na níž je nápis: »Lesy šumí Tobě na pozdrav, Fügnera zde poznal Miroslav« a po stranách vily jsou umístěny medailony Fügnera a Dr. Tyrše.

Samota »Na Králi« je též paměti hodná tím, že se tam narodila matka Josefa Jakubá Jungmannová slavné paměti patriarchy českého písemnictví

a českého probuzení, a rektora Karlovy univerzity, kterého český národ zařadil mezi své první obroditele a buditele. Její křestní jméno bylo *Katerina*: Její matka se jmenovala *Dorota*, rozená Püntnerová. *Katerina* byla z rodu Jana Jungmanna (* 1630) usedlého »Na Králi« a její otec Josef byl tam hajným ve službách knížecích. Tato větev Janova vymřela po meči tragickým skonem otce *Kateriny* při výkonu povolání. Matriční zápis v knize úmrtí děkanství berounského zní:

Tomus C, folio 157. Od Krále. Dne 15 Novembra 1745 konán průvod na hřbitov chrámu Páně hudlického Josefa Junkmona, který když s fořtem na Kůlnách, Švábem, osadníkem Žebráckým v lese jezevce kouřem z děr vyháněli a jednoho již dostali a z díry vynesli, pro druhého do jámy a díry vlezli, v ní se udušili a mrtví obá nalezeni byli — věku svého měl 30 let. Pohřbil: P. Josephus Laznowski, Capell. Berounensis.

Pozůstalá vdova *Dorota Jungmannová* vdala se po roce znova a to za *Matěje Jungmanna*, nejstaršího bratra Tomáše Šimona Jungmanna, otce patriarchy. Zápis o těchto oddavkách v matrice berounské zní:

Tomus B folio 48 rok 1746. Z Hudlic a od Krále: 25. octobru 1746 po dostaném povolení z kanceláře křivoklátské a trojím prohlášením v chrámu Páně hudlickém v stavu svatého manželství potvrzen jest poctivý mládenec Matěj Junkmon s poctivou vdovou Dorotou Junkmonovou. Družba František Kulhánek z Hudlic, družička Anna Marschova z Černína. Coll. P. Josephus Laznowsky, Capell. Ber.

Dcera *Katerina Jungmannová* — polosirotek — provdala se, jak shora uvedeno a to roku 1763 za *Tomáše Šimona Jungmanna*, mladšího bratra Matějova. Pojal tudiž Tomáš Šimon za manželku nevlastní dceru staršího bratra svého, čili nevlastní neteř. Zápis o tom v matrice oddaných zní:

Beroun, Tomus C, folio 94. Dne 13. X. 1763 in ecclesia B. V. Mariae v Počaplech byli oddáni: Ženich: honestus adolescens Thoma, legit. filius Mathia Jungman ex Hudlic, cum honesta ancilla Catharina, superstite filia post defunctum Josephum Jungman ex Král. Ambo subdit dominio Pirklicensi. Oddal: presbyter Joannes Nep. Wotava, capell. berounensis. Svédkové. Joannes Helebrandt ex pago Svatá, Anna Kulhánková ex Hudlic.

Dorota, provdaná nyní za Matěje, byla Tomáši Šimonovi nejen tchýní, ale i švekrůši.

Rodný domek Josefa Jakuba Jungmanna v Hudlicích na návsi jest majetkem národním a nádvori jest ozdobeno jeho pomníkem, který byl slavnostně odhalen 20. července 1873. V malé předsíňce čteme v rámečku příhodné připomenutí: »Postujte všichni, kdož sem zavítáte, úctyplně, s pozornou duší pod krovem této prosté šeré chýšky, z níž národu českému vzešlo tolik nehnoucí slávy a blahoplodného světla.« Pozvání ku slavnosti s celým programem je založeno v pámeční knize farního úřadu hudlického.

Nejstarší zprávy o předcích Jungmannů podávají kostelní knihy berounské, počínající rokem 1601. Náležel totiž kostel sv. Tomáše Apoštola v Hudlicích, k němuž patřily kromě Hudlic ještě Svatá a Otročinov, jako filiálka k faře Počápelšké, která zase od válek husitských spravována byla od kněží kostela berounského a to až do roku 1785. Tímto rokem začínají samostatné matriční knihy hudlické. Všechny staré matriky berounské jsou nyní již opatřeny podrobnými rejstříky dík péči pana děkana berounského Jana Chalupeckého a majora československé armády Kříšta Svozila.

Za války třicetileté bylo mnoho matrik zničeno. Víme, že v této válce a ještě dlouho po jejím skončení bylo mnoho far neobsazeno, nebylo kněží a jeden duchovní správce měl na starosti třeba šest farností jiných, které navštěvoval a objízděl nikoli snad sedě ve farské obkroči tažené párem koní, nýbrž jen koňmo, na sedlaném koni a vozil s sebou v límcovém plášti matriku podlouhlého, úzkého, tenkého formátu, jaká je uložena v archivu děkanství berounského.

Tehdy bylo dovoleno schopným laikům křtiti a pochovávat, ovšem pouze jednoduché úkony činiti a tím bylo duchovním správcům poněkud uleveno, matrikám však se uškodilo. Data o křtu a pohřbu, zvláště ze vzdálených ošad a samot, psala se na kousky papíru a do matrik se zapisovala hromadně mnohdy a mnohde až po týdnech a po měsících. Že bylo hodně ztraceno nebo že data a zprávy vůbec byly neúplné, lze se snadno nalézt, když zápis do matrik konal nikoliv vždy farář nebo kaplan, nýbrž též kantor, kostelník (t. j. tehdy volený správce zádušního majetku), zvoník, nebo jiný chrámový zřízenec znalý čtení a psaní. Zvláště samoty, mlýny na řekách a potocích, myslivny, hájovny, chaty mistrů uhlířských, pálících milíře k výrobě dřevěného uhlí, stavení převozníků na řekách a pod., byly navštěvovány těmito schopnými laiky zmocněnými k úkonu křtu nebo pohřbu. Teprve kardinál Harrach dbal na řádné založení a vedení matrik.

Ačkoliv matriky berounské začínají rokem 1601, je nejstarší matriční zápis o jméně *Jingmann* v těchto knihách teprve z r. 1632. Na řeč skoupé kostelní matriky ze 16., 17. a 18. století vůbec a v třicetileté válce zvláště, doplňují staré gruntnovní knihy panství křivoklátského, dále tereziánský katastr, knihy sirotčí, zpovědní seznamy, urbáře atd. Z těch i oněch čerpal jsem data pro

všechny tři mužské větve časově nejstaršího předka Matěje Jungmanna a tím pro rodokmen našeho tatínka *Benedikta* (1849—1903) a pro rodokmen *patriarchy Josefa Jakuba* (1773—1847) slavné paměti. Pracně utvořenou sestavu bylo nutno tříkrát bourat, neboť neúplné zápisu sváděly s pravé cesty a zabraly nejvíce času a práci značně zdržovaly. Stejná jména křestní i rodová různých dvojic, uváděná při zápisu zrodu jejich dětí, nebo pouze jméno křestní bez přijmení, nebo vůbec žádné jméno ani křestní ani rodové, pouze ostatní data a jen jména kmotrů či svědků, značně v práci mýlila, zvláště v zápisech do roku 1771, kdy neexistovalo ještě číslování stavení. Vyskytlo se tím mnoho t. zv. mrtvých bodů a bylo třeba mnoho dopisování, neboť osobní návštěva farních archivů ve válečné době pro obtíže v cestování (zákaz takových jízd, špatná vlaková připojení, řídké a nepravidelné jízdy autobusů, obtíže se stravou a noclehem) byla znemožněna. Též okolnost, že fara hudlická byla po několik roků neobsazena, brzdila práci, která si vyžádala celkové doby osmi roků.

Matěj Jungmann koupil r. 1637 od Kateřiny, vdovy po Jindřichu Kováři, statek kdysi Šimona Dědka s jedním lánem v Hudlicích za 80 kop. Zemřel 1651, vdova po něm, Kateřina, vdala se za rychtáře. Václav, Jan a Kateřina, děti Matějovy, se porovnaly, statek ujal 1651 nejmladší Jan a r. 1667 jej prodal Danielu Paterovi. Živnost neb stavění či pole dědil pravidelně do roku 1787 nejmladší syn, od doby panování císaře Josefa II. byl zákonným dědicem syn nejstarší. Knihovní zápis o koupi zní:

Panství křivoklátského Registra gruntovní kniha 5, folio 29 v a 60. Ves Hudlice. Léta 1637 dne 7. října s povolením urozeného a statečného rytíře pana Václava Kašpara ze Sulevic jeho M. C. rady hejtmana panství křivoklátského, Kateřina, pozůstalá vdova po nebožtíku Hendrychovi Kováři, nemohla pro sešlost věku hospodařit, prodala grunt svůj zaplacený Matějovi Jungkmanový za sumu 80 kop. Závadku nedává.

Převzetí gruntu je zaknihováno takto:

Panství křivoklátského Registra gruntovní Folio 60 kniha 5. Hudlice: Léta 1651 dne 24. měsíce Martii po smrti Matěje Junkmona s povolením urozeného pána Jana Rafaela Gallidesa z Rozendorfu J. M. C. panství křivoklátského nařízeného správce ujal tento grunt v těch mezech právech a povinnostech tak jakž jej předešlý držitelové užívali. vlastní syn Matěje Jan Junkmon za sumu hlavní osmdesáti kop míšenských bez závadku každoročně k vyplacení po 4 kopách míšen. Stalo na zámku Křivoklátu dne a léta ut Supra.

O prodeji praví zmíněná kniha gruntovní toto:

Panství křivoklátského Registra gruntovní kniha 5. Folio 60 v Hudlice: Zápis Daniele Patery, 17. II. 1667: S povolením urozeného a statečného rytíře pa-

na Kryštofa Jiřího Sybera z Lilienštejna J. V. hradce Excell. ze Schwarzenberku (titul) panství Křivoklátského, krušovského a kornhauského nařízeného hejtmana Daniel Patera koupil a ujal grunt tento od Jana Jungkmana dle přátelského mezi sebou učiněného narovnání a smlouvy s týmž vším právem a příslušenstvím tak jakž od starodávna v držení a užívání byl, za sumu osmdesáti kop míšenských, na které závadovek kupující prodávajícímu složil 12 kop, ostatek 68 kop ročně po 4 kopách až do vyplacení jich skládati má.

Roku 1683 bylo vše zaplaceno.

A nyní k jednotlivým větvím rodu. *Osadník Matěj*, časově nejstarší zjistitelný a zjištěný předek, měl syny: *Rehoře* (1618—1691), *Úaclava* (ca 1628) a *Jana* (ca 1630) a dceru *Kateřinu* (*1632).

Rehoř byl rychtářem na *Svaté* a zakladatelem větve *Svatské*. Koupil r. 1659 chalupu od své tchyně. Knihovní zápis zní:

Panství křivoklátského Registra gruntovní kniha 5, Folio 142 Svaté Hory (Svatá): Léta Páně 1659 s povolením urozeného a statečného rytíře Františka Eliáše Gattermajera z Gatterburgu a na Geršthofu J. V. H. Excell. panství křivoklátského a krušovského hejtmana, Kateřina, pozůstalá vdova po nebožtíku Jakubu Pirnerovu, někdy forstknechtu revíru udlického, prodala jest tuto chalupu vlastnímu zetí svému Rehořovi Jungkmanovi vedle druhýho gruntu slove Chamradovského na listu 150 za její položeného za sumu hlavní čtyřiceti zl. Rejnských kterýto kupující Rehoř Jungkman, nedávající žádného závadku (poněvadž vlastní mateř manželky své jakožto prodávající při sobě zdržuje a jí do smrti byt dáti, jídlem a pitím ji vychovati zavázal), podíl manželky své Sobiny totiž 15 Fl. tuto sobě vypisati dal a ostatní sumu 25 Fl. Rýn, ročně skládati a roboty 8 dní do důchodu J. V. H. Excell. vypravovati povinen bude. R. 1671 má chalupu zaplacenu.

A další zápis:

Panství Křivoklát, Registra gruntovní kniha 5. Folio 151 Svaté Hory (Svatá). Rehoř Jungkman. S povolením vrchnosti Rehoř Jungkman koupil a ujal chalupu tuto všechnu spustlou od vdovy Pyrnerovu za 9 kop. Poněvadž pak ona umřela a toliko její sestry dcera Sobina se k takovýmu nápadu nachází, vezmouce pak sobě on Rehoř Jungkman tuto Sobinu, takových 9 kop spravedlnosti jeho ženy tuto vypisati a tudy chalupu sobě očistiti dal. Zaplaceno! Stalo se dne 19. Februáru 1667.

Jiří, syn Rehořův (1669—1729), rovněž rychtář na Svaté, ujal r. 1693 chalupu po otci.

Registra gruntovní, kniha 5, Folio 142 v Svaté Hory (Svatá).

Zápis Jiříka Jungkmana, Léta 1693 dne 10. Junii Jiřík Jungkman ujal tuto chalupu po nebožtíku Rehořovi Jungkmanovi otci svém s týmž vším právem a tím přináležejícím příslušenstvím jak předešle v držení a užívání byla dle prošacování rychtáře a konšelův obce hudlické za sumu 60 kop a vejrunky každoročně při soudě nejprvnějším začnouc po 2 kopách vypláceti má. Stalo se s povolením a vědomím urozeného pana Petra Filipa Pátky panství J. V. H. Excell. z Waldštejna (titul) křivoklátského, krušovského a Nýžorského nařízeného hejtmana Léta a dne vejš. psaného.

Jiří byl dvakráté ženat; prvně s Annou Krňatou r. 1690, s níž měl 3 děti, a po její smrti s *Rozinou Šindlerovou* z Broum r. 1700. Z tohoto druhého manželství vzešlo 7 dětí, nás zajímá

hlavně třetí syn *Antonín* * 1705. Oženil se s Annou Sýkorovou. Z tohoto manželství naro-rodila se dvojčátka (1748), z nichž syn *Josef* se r. 1770 oženil s Annou Marešovou. Tato dvojice měla syna *Františka* (1785—1855), který se roku 1807 oženil prvně s *Barborou Součkovou*. Tento František je náš praděd. Jeho druhou manželkou byla Marie Kučerová z Lán u Kladna. Syn z prvního manželství s Barborou Součkovou, jmé- nem rovněž *František* * 1811 a v r. 1833 ženatý s Marií rodem Kodedovou, je náš děd a jejich syn *Benedikt Jungmann* (1849—1903) jest na-ším otcem. Babičku Marii rodem Kodedovou jsem znal a když nás asi v r. 1887 navštívila, byla ještě v kroji a mluvila nářečím kraje křivoklátského a cestu do Kutné Hory konala prvně po že- leznici. Zaujal mě zápis o jejím úmrtí v knize hudlické:

Marie Jungmannová, výměnkařka domku na Svaté č. 64, rozena Kodetová z Tejřovic č. 14, vdova po Františku Jungmannovi, mistru uhlířském a výměn- káři na Svaté č. 64. Věk 83 roků 6 měsíců 22 dní. Narozena 28 IX 1813, oddána 25 VI 1833. Sešlost věku. Zaopatřoval 21 V Václav Liška kooperátor, pochoval František Zdůbek farář 23 VI 1897. Tomus Hudlice VI Folio 133.

Tak důkladných zápisů jsem nalezl velmi málo. A takováto podrobná data usnadní mnohou bádatelskou práci. Za to úmrtní zápis dědův je vel- mi stručný:

? V 1879 zemřel Jungmann František. uhlíř na pro- visi č. 64 Tomus V-189.

Tatínek Benedikt vyprávěl často nám dětem o příbuzenství našeho pradědečka Františka (1785—1855) se slavným patriarchou Josefem Jakubem (1773—1847), mluvě o pokrevnenství, v na-šem případě o bratranectví a vystupujícím na IV. stupeň. Jak zřejmo z rodokmenu obou větví, tato tradice se potvrzuje. Toužil jsem vždy, již jako student, zjistit příbuznost obou větví rodových, ale kdež bylo rodopisné bádání před padesáti léty! Nebylo nikoho, kdo by poradil, jak začít a nebylo ani dostupných knižních a jiných pomů-cek. Tehdy se rodopis pěstoval jen v rodech šlechtických, které zaměstnávaly kancelářníky a archiváře. Jako malý hoch jel jsem s tatínkem k návštěvě jeho rodiště dědiny Svaté. Vyjeli jsme v létě časně ráno ze stanice Sedlec-Kutná Hora a přijeli jsme do stanice Králův Dvůr u Berouna po 12. hodině polední. Jízdné stálo do Prahy 1 zlatý za osobu a z Prahy do Králova Dvora 64 krejcarů. Vlaky měly tehdy téměř stejně jízdní doby, jako má nynější jízdní rád, přes- to, že tratě obou drah byly tehdy ještě jedno- kolené.

Druhým synem osadníka Matěje byl *Václav* (* ca 1628), povoláním tesař. Oženil se r. 1649 s Annou, neznámého dívčího příjmení. Stal se zakladatelem větve hudlické. R. 1650 ujal grunt pustý. Registra gruntovní panství Křivoklátského, kniha 5, Folio 43 v Hudlice, o tom praví:

Anno 1650, 18 dne Febr. byvše tento grunt pustý s povolením urozeného a statečného rytíře pana Šimona Baullera z Hohenburgu J M C panství křivo-klátského pana hejtmana, ujal jej v nadepsaném ša- cunku a sumě dvaceti kop mísenských Václav Junkman z toho po Alžběté dceři komu co náležeti bude, má se od rychtáře zpráva vzít. R. 1651 nic neskládá, že poustku staví, již druhý rok zase pohořalý. Další léta platil a v r. 1667 grunt zaplatil.

Syn jeho *Pavel*, * 1668 a od r. 1688 ženatý s Kateřinou Zumýrovou, ujal r. 1688 chalupu od matky vdovy. Registra gruntovní panství křivo-klátského, kniha 5, folio 44, Hudlice o tom praví:

Zápis Pavla Jungkmana. Léta Páně 1688 dne 16 měsíce srpna Anna vdova po nebožtíku Václavovi Jungmanovi pojouce sobě za manžela Daniela Borejčka řezníka hudlického a přebývající s ním na chalupě zádušní v obci hudlický, prošacována jest tato chalupa s vyzdvíženým stavením též se vším k ní přináležejícím příslušenstvím od rychtářů a konšelů k tomu zřízených k ruce a ujímání Pavlovy Jungkmonové synu nebožtíka Václava Jungmana za 42 kop beze všeho závdavku toliko ročním placením začna o soudě Anno 1689 po 2 kopách do vyplacení sumy šacované, kterážto těmto náleží: Vdově a dě- tem po nebo. Václavovi Jungkmanovi totiž: Anně vdově Jungmanové a již manželce Daniela Borejčka 6 kop. Dětem: Dorotě, manželce Jiříka Dlouhýho 6 kop, Rosině, manželce Václava Žida 6 kop, Eliášovi 6 kop, Martě 6 kop a Pavlovi, nynějšímu hospodáři, též 6 kop, to jest 42 kop. Přídavku dostal: Krávu 1, žita 8 měřic, pšenice 4 měřice, ovcí 1, slepic 2, kamno- vec železný 1. Vymínuje sobě Anna máteř Pavla Jungkmana kousek pole po 1 Str. nákladem svým jej dáti zdělávati i také semenem jejím osívat do smrti, po smrti pak její ten vejměnek v nic obra- cen býti, pole pak k chalupě připadnouti má. Tu hned při zápisu Pavel Jungkman dal svůj tuto ma- jící podíl vypsat a to 6 kop. Stalo se s povolením uroz. pana Petra Filipa Pátká J V Excell. Z Vald- štejna (titul) panství křivoklátského, krušovského a nížborského zřízeného hejtmana.

Z manželství Pavla a Kateřiny se narodil syn *Matěj* (1697—1777), mistr ševcovský a kostelník hudlický. Byl ženat asi od r. 1720 s Annou, dosud nezjištěného dívčího příjmení. Z tohoto man- želství narodil se syn *Tomáš Šimon* (1741—1813), rovněž mistr počestného řemesla ševcovského, kostelník hudlický a včelař. Byl též starším ce- chu. Oženil se r. 1763 s Kateřinou Jungmannou, dcerou po tragicky zahynulém Josefu Jungmannovi, hajném na samotě »na Králi«. Z tohoto manželství, které bylo požehnáno desíti dětmi, narodil se jako čtvrtý syn *Josef Jakub* slavné pa- měti. Zápis v křestní matrice zní:

Eccl. fil. in Hudlicz. Anno 1773 die 16 Julii natus et 17 Julii a Rev. P. Antonio Notari Cooperatore bap-

tizatus est Josephus Jacobus. Parentes: Jungman Thomas, Casarius et sutor ex pago Hudlicz, uxor eius Catharina, ambo subditi Pirlgicensis. Levans: Venceslaus Kulhánek, iudex ex pago Hudlicz. Testes: Franciscus Vlasák, Anna uxor Johannis Vlasák, ambo Casarii ex pago Hudlicz. Tomus Hh fol. 15.

Jako profesor gymnasia v Litoměřicích učil zdarma a s nadšením bohoslovce české řeči a literatuře a získal sobě mezi nimi přátele a vlasti výborné pracovníky (na příklad Marka, děkana v Libuni, »libuňského jemnostpána«). Oženil se v Litoměřicích roku 1800 s Johannou Swieteckou s Černčic, zámožného rodu.

Z dalších dětí manželů Tomáše a Kateřiny vynikl též mladší bratr patriarchů Antonín (1775–1854), doktor porodnictví, a pak nejmladší syn Jan (1778–1842), kněz rytířského rádu Křižovníků s červenou hvězdou, farář v Tursku a v Unhošti, a spisovatel.

Na rok 1839 fakulta filosofická zvolila Jos. Jak. Jungmanna po druhé děkanem této fakulty a jeho mladšího bratra Antonína, profesora fakulty lékařské, rektorem Karlovy university. Byly tedy z pěti nejvyšších úřadů universitních dva v rukou synů hudlického ševce. Na rok 1840 byl pak zvolen za rektora této university Josef Jakub Jungmann a to jednomyslně. Zástupci všech fakult byli vedeni kromě úcty k Jungmannovi i tím úmyslem, aby rozmanité dějiny staroslavné university Karlovy obohatili vzácným případem, aby totiž bratr od bratra přijal úřad rektorský. Takový případ po tu dobu v dějinách university pražské nebyl. Byl sice r. 1505 po smrti rektora Josefa Pacovského zvolen za nástupce bratr jeho Václav, ale to bylo právě až po smrti. Vzácnost celého případu ukázala se veřejně při slavnosti instalací, konané dne 1. listopadu 1839 v chrámu Matky Boží před Týnem, při které odstupující rektor odevzdával úřad a insignie bratru svému jako nástupci a kdy třetí bratr Jan, kněz rytířského rádu Křižovníků s červenou hvězdou, celebroval slavnou mši svatou.

Rod patriarchy Josefa Jakuba vymřel po meči úmrtím nadějněho syna Josefoviče (1801–1833), auskultanta u zemského práva. Po přeslici kvete tento rod dále a je zachycen v pěkném rozrodu v knize pravnučky Josefa Jakuba, Marie Streitiové: »O starých časech a dobrých lidech«.

Pomník Josefa Jakuba Jungmanna zdobí náměstíčko před kostelem P. Marie Sněžné v Praze II. Výročí kladení základního kamene bylo vzpomenuto denním tiskem v r. 1934 (viz Národní Politiku č. 10 z 11. ledna 1934).

Antonín rytíř Jungmann (1775–1854), profesor lékařství, byl zakladatelem české školy porodnické. V roce 1942 bylo vzpomenuto stého výročí založení gynekologického oddělení ve Všeobecné nemocnici v Praze, z něhož později vznikla pražská gynekologická klinika. Toto oddělení jako samostatná pracovní jednotka bylo první ve střední Evropě a pravděpodobně první ve střední Evropě vůbec. V Německu nebylo tehdy podobného ústavu a ve Vídni bylo gynekologické oddělení založeno Karlem Braunem teprve r. 1858. Na doktora mediciny byl Antonín promován 17. prosince 1805. V roce 1812 se oženil s dvacetiletou Marií Holou, dcerou pražského lékaře. Manželství bylo obdařeno třemi dětmi. Ke sklonku života snesly se na lékaře Antonína Jungmanna stejně jako na jeho bratra Josefa Jakuba mnohé pocty. Roku 1841 obdržel titul císařského rady, r. 1849 dostal rytířský kříž rádu Leopoldova a když roku 1850 jako 75letý stařec odcházel po 42leté učitelské činnosti do výslužby, byl povýšen do stavu rytířského. Životní běh a vědecký vývoj Antonína Jungmanna jest neméně podivuhodný než život jeho staršího bratra Josefa Jakuba, kterého český národ zařadil mezi své první obroditele a buditele národní. V blízkosti farní budovy u sv. Apolináře v Praze II. stojí patrový dům, jemuž dodnes se říká »stará porodnice«. Antonín Jungmann byl též odborným spisovatelem. Život a působení Antonína rytíře Jungmanna zhodnotil v krásné přednášce MUDr. Klaus (viz Časopis českých lékařů, ročník 1942, II. díl č. 36, strana 1007) a z denního tisku Národní střed, číslo z 18 října 1942.

Nejmladší ze synů Tomáše Simona, Johannes Jungmann, stal se knězem v rádu Křižovníků s červenou hvězdou. Narodil se 23. května 1778,

»Opravdu se nelze vřelému Matyáši Braunovi a prudce výmluvnému Ferdinandu Brokoffovi podivovati dosti nadšeně. Jejich sochám na Karlově mostě se dostalo závidění hodného umístění, neboť obloha i mračna, voda i stromy, architektura Hradčan i Malé Strany spolu pracují na dojmu jejich, vytvářejíce pro ně rámec nebo pozadí. Měkký pokyn spravedlivého soudce Iva, milostná a nebeská unio mystica mezi Ukřižovaným a svatou Luitgardou, přesahují meze času barokního a vyjadřují i dnes citový pathos očištěného člověčenství..«

Arne Novák, Praha barokní.
Nakl. F. Borový, Praha 1947, 19.

zemřel 24. prosince 1842. Slavné sliby složil 28. listopadu 1805. Primici měl dne 29. června 1806 v Unhošti. Kaplanoval v Praze u Křížovníků, pak v Unhošti, v roce 1824 administroval v Tursku a od 20. června 1840 byl farářem v Unhošti, kdež zemřel na Stědrý den r. 1842. Vynikl jako spisovatel.

Třetí syn prvotního osadníka Matěje Jungmanna (1590—1651) jménem *Jan*, narozený asi 1630, ujal v roce 1651 grunt po otci, jak o tom

psáno shora. Byl usedlý na samotě »Na Králi«. Jeho syn Jakub (1669—1748) měl syna Josefa. Ten vstoupil do služeb knížecích jako lesní hajný »Na Králi« a oženil se r. 1736 s Dorotou Püntnerovou. Měl čtyři dcery: Annu * 1737, Kateřinu * 1739, Barborku * 1741 a Josefku * 1743. Přesto, že tato větev vymřela po meči, rodové jméno otce nevymřelo, neboť druhá dcera Kateřina se provdala za Tomáše Šimona Jungmanna, otce patriarchy Josefa Jakuba.

Rodokmen Jungmannů.

Tabule č. I.

Matěj Jungmann 1590—1651 r. 1657 ujal grunt v Hudlicích			
Řehoř * 1618 † 1691 viz tabuli č. II.	Václav * asi 1628 viz tabuli č. III.	Ján * asi 1630 m. Kateřina »na Králi« ujal grunt po otci 1651	Kateřina 1632—1725 m. N., rychtář hudlický
		Jiří 1655	Jan 1656
		Dorota 1662	Jan Jakub 1669—1748 m. Kateřina
Lidmila	Anna	Josef 1715—1745 hajný »u Krále« Zbečno odd. 1736 m. Dorota Püntrová	Dorota 1717
Anna Maria 1737	Kateřina 1739 odd. 1763 m. Tomáš Šimon Jungmann otec patriarchy Josefa Jakuba Jungmana	Barbora 1741	Josefa 1743

»Již mnoho let se přátelé starožitnosti marně snaží probudit tuto Šípkovou Růženku (klášter blahoslavené Anežky České) ze spánku. Učení dějepytci hledají ztracené rysy v její tváři, zdá se však, že neviditelný duch místa všem těmto snahám brání. Tak zůstávají oba zbylé kostely, starší, sv. Františka, z poloviny, mladší, sv. Barbory, z konce XIII. stol. i s krásnou kapitulní síní a kaplí sv. Máří Magdaleny, perlíčkami časného gotického umění na smetišti novodobého života. Je to umění, které patří živou gracií své formy i mladistvým půvabem svého výrazu k předním ozdobám Starého Města. Jen soudobá Staronová synagoga se k němu dá poněkud přirovnat. Už šína ostatní pražské gotiky až do karolinské doby vypadá proti této dvorské architektuře poněkud měšťanský těžkopádná.«

V. Volavka, »Praha«,
Nakl. J. Podroužek 1948, 198.

»Originální je už sama myšlenka umístit významnou stavbu chrámu na Karlově do krajiny tak daleko vysunuté od středu městského života, ale přitom na místo v konfiguraci pražského terénu tak vhodné. Při kostele byl založen klášter augustiniánských kanovníků, patřících k nejvyšším vrstvám v hierarchii církevních řádů. O významu, jaký Karel IV. tomuto kostelu přikládal, svědčí ostatně i zasvěcení panovníkovu patronovi, sv. Karlu Velikému. K novému zasvěcení P. Marii došlo při skončení rekonstrukce po husitských válkách (1498), kdy snad vznikla i dnešní klenba, starší literaturou mylně pokládaná za současnou s kostelem. Poslední literatura ji klade do ještě pozdější doby, do r. 1575, jímž je datován vrcholový svorník.«

V. Volavka, »Praha«,
Nakl. J. Podroužek 1948, 274.

Tabule č. II.

Řehoř Jungmann

1618—1691

odd. Sabina Pirnerová
rychtář na Svaté a zakladatel větve Svaté
1639 koupil chalupu od tchýně na Svaté

Katerina	Václav 1695 stavěl chalupu na Svaté	Anna 1666	Lidmila	Jiří 1669—1729 rychtář na Svaté 1693 ujal chalupu po svém otci I. odd. 1690 Anna Krňáta II. odd. 1700 Rozina Šindlerová	Dorota 1672	Jan 1674 měl r. 1738 ž korču polí	Matěj 1677—1755 odd. 1706 m. Alžběta Eleprantová 8 dětí
Václav 1693 odd. 1721 m. Katerina Kreisingrová ze Svaté † 1771	Dorota 1695	Jan 1696	Jiří 1701 odd. 1723 m. Katerina Vlasáková ze Svaté	František 1705 odd. 1732 m. Ludmila Neumanová	Antonín 1705 odd. 1732 m. Anna Sýkorová	Anna 1706	Katerina 1708
Jiří Josef 1722 odd. 1757 m. Anna Marešová	Katerina 1725	Antonín Jakub 1930	Anna 1733	Jan Antonín 1724 odd. 1750 m. Anna Pokorná ze Zdejčina	Josef 1734 zemřel za 2 týdny	Jan 1735 a Anna 1739 dvojčata	Katerina 1731 a Anna 1739 dvojčata Josef odd. 1770 Anna Marešová * 50. VI. 1752
Katerina 1733	Barbora 1776	Josefa 1778		Dorota 1780	Antonín 1783	František 1785—1855 * 1787 na Svaté II. odd. 9. I. 1826 Hudlice m. Marie Kučerová z Lán * 1803	František 1744 * 1748 Anna Marešová * 50. VI. 1752
František 1808—1809 Svatá	Jan 1809 na Svaté					Katerina 1814	Z II. manželství děti: Petr * 3. VII. 1830 Svatá Nro Cons 58 odd. 1850 Anna Sončková Kromě Petra byli ještě děti: Barbora * 18. VII. 1827, syn Jan * 24. VI. 1834 Václav * 1840

Kateřina 1834	Anna 1836	František 1838	Marie 1841–1844	Benedikt † 1845	Václav 1846	Benedikt 1849–1905	Karel 1851	Emanuel 1854
Skryje odd. 1859	odd. 1859	m. Antonín Kalina				odd. 20. VI. 1876		
odd. 1857						m. Marie Kolhabová		
m. Ivan Pelc, Hudlice						* 1849 Čáslav		
						† 1910 Kutná Hora		
<hr/>								
Karel * 1877 Kutná Hora	Antonín správce pivovaru	* 1878 Kutná Hora vrch. insp. čsl. st. druh odd. 1. VI. 1908 Praha	Eleonora m. Aloise Kvačková	* 1880 Kutná Hora old. 1902 Kutná Hora m. Josef Voslař, říd. učitel * 1879 Kutná Hora	Kutná Hora—Praha odd. 1907 m. Jakubec knihař	Josef * 1881 † 1919	Marie * 1884 Kutná Hora vrch. techn. správce Východočeské, elektr. Pardubice	Emanuel * 1891 Kutná Hora † 1945 insp. ČSD I. m. 1919 Julie Doměselová 1894–1932
správce pivovaru	vrch. insp. čsl. st. druh	odd. 1. VI. 1908 Praha	m. Věra Libusová		Praha			
odd. 1912			* 1884 Slibovice					
m. Aloise Kvačková								
* 1886 Kutná Hora								
<hr/>								
Karel * 1914	Jiří * 1921	Jarmila * 19. VI. 1914	Josef Voslař * 1903 Onšov	Vilém Voslař techn. úředník	Jaroslav Jakubec * 1911 Praha	Vladimir * 1909	Zdenka * 1912	Julie Antonín * 1920
Kutná Hora	Kutná Hora	Velký Osek	továrník v Libni	Onšov	Onšov	Praha	Praha	kandidát medicíny
ing. chem.	odd. 21. I. 1939 Praha	odd. 1928 Úvaly	odd. 1929	Dolní Královice	Dolní Královice	Lužnice		
techn. úř.	m. Ing. Jiří Štěpánek	m. Růžena	odd. 1936	m. Anna Kotterová	m. Josef Klápa	provozní		
Pardubice	kand.	Jakubinská	dolní Královice	* 1912 Praha	v C. Třebově	montér		
prof.	autor. civ. inž.	* 1906 Úvaly	* 1906	* 1906	říd. učitel	Pardubice		
odd. 1940	* 19. VII. 1912 Praha				ve Studené			
Kolíř.								
m. Jaroslava								
Stratišová								
* 1915								
Bylany								
<hr/>								
Jan Štěpánek * 3. III. 1940	dvojčata v Praze II.	* 1946 21. XI.	Josef Zdeněk Voslař	Vilém Voslař * 1950	Alenka Klášová * 1941	Zdeňka * 1942	Vladěka * 14. VIII.	Vladimír * 5. XI.
u sv. Apolináře	Jiříma — Jarmila		* 1945	Hradec Králové	Dolní Královice	Praha	1935	1944
			Úvaly	kand. učit.				Hlinsko
				něves				

Táble č. III.

Václav Jungmann

* as 1628 tesař
odd. 1649 m. Anna
Zakladatel větve Hudlické
1650 ujal grunt pustý

Dorota	Ažběta m. Jiří Dlouhý	Václav 1656	Jan 1658	Pavel * 8 I. 1668 odd. 1688 m. Kateřina Žumýr †. 1665	Rozina 1661 m. V. Žid	Eliáš 1665 odd. 1686 m. Zuzana 1715 majitel ujal chalupu od matky	Marta 1665	
Jakub-Filip 1689	Jan 1690	Anna 1692	Matěj 1697—1777 m. Anna?	Dorota 1695	Václav Daniel 1699	Katerina Kristina 1706	Katerina Jirkovičová 1729 m. Lidmila Jungmanová	
Dorota	Matěj Ignac 1724	Anna Markéta *† 1725	Barbora Tereza 1726	Tomáš Šimon 1741—1813 odd. 1765 m. Kateřina Jungmanová 1739—1813 sirotek po Josefu Jungmanovi od Krále »u Krále«	Kateřina Alžběta *† 1731	Kateřina Magdalena 1732	Jan Antonín Václav 1734 odd. 1760 Počáply m. Anna Jungmanová	Barbora Johana 1736
Anna 1764—1765	Václav 1766	Josefa 1768	Tomáš *† 1770	František 1771—1774	Josef Jakub 1775—1842 odd. 1800 m. Johanna Swietecká z Černic Patriarcha českého pisemnictví a českého probuzení, rektor české Karlových universit v Praze	Antonín 1775—1854 doktor porodnictví rektor české Karlovy university Praha odd. 1812 m. Marie Holá	Lidmila 1780	
							Jan 1778—1842 kněz řádu Kříž. s červ. hy. a farář v Unhošti	

Josefově 1801—1853	Johanna 1803—1859	Ignáč Josef † 1805	František † 1806	Anna 1808—1892	Kateřina 1811—1889
askultant přízem. práv jím vymřela větev				odd. 1836 Dr. Musil	I. m. A. Lauermann II. m. Dr. Petrovič
Josefa Jakuba				1850—1869	

Josefovick
1801–1853
askultant při zem. právu
jím vymřela větev
Josefa Jakuba
patriarchy po meči

Josefovič 1801—1833 askulant při zem. právu jím vymírala větev Josefa Jakuba patriarchy po meči	Johanna 1803—1839	Ignáč Josef † 1805	Frantíšek *† 1806	Anna 1808—1892 odd. 1836 Dr. Musil 1805—1869	Kateřina 1811—1889 I. m. A. Lauermann II. m. Dr. Petrovič	Milada Musilová 1861—1854
Marie Musilová (Selta)	Josef Musil † 1838	Jan Musil! 1841—1851	Jaroslav Musil JUDr. 1846—1905			

Marie Musilová (šétač)	Josef Musil † 1838	Jan Musil 1841—1851	Jaroslav Musil JUDr. 1846—1905
			I. m. Marie Levá II. m. Anna Smakalová ovdovělá Fulimová 1862—1919

Marie Musilová * 22. VIII. 1876	Jaroslav Musil * 1878	JUDr. Karel Musil! * 1880	Jarmila Musilová * 1868	Věra Hřebejková * 1913
m. MUDr. Stretti * 1875	m. Libuše Vlnová * 1873	I. m. Ludmila Mikulejská II. m. Marie Ledererová	m. JUDr. Hřebejk 1877—1934	m. MUDr. Jan Vondrák * 1911
Marie Stretti * 1905	Jaroslav * 1911	Jarmila * 1914	Ludmila * 1908	Hřebejková * 1911
m. MUDr. Jiří Franta odd. 1889	m. MUDr. Jiří Franta odd. 1889	m. Josef Šubert * 1906	m. JUDr. Vladimír Čelakovský * 1900	

Olga Stretti * 1923 Milada Stretti * 1933 Petr Schubert * 1937 Ludmila Čelakovská *

Jan Muk: Z kroniky rodu Klavíkova a Zátkova.

(K 100. výročí narození Dr. Aug. Zátky 27. července 1847.)
Pokračování.

Rod Kašpara Zátky.

Kašpar Zátko, třetí syn velešínského Ondřeje Zátky, narodil se ve Velešíně, oženil se s Kateřinou, narozenou 1785, 9. prosince 1824 odprodal svému bratraru Václavu Zátkovi svoji polovinu domu a pozemek »pod Krumlovskou cestou« a »k staré silnici«, a pak se asi odstěhoval do Čes. Budějovic.

Zemřel neznámo kdy, jeho choť Kateřina pak ve Strmilově č. 5. na faře 10. dubna 1875 a tam byla i pohřbena.

Měli syny:

Martin Zátko narodil se r. 1809 ve Velešíně č. 94, vystudoval v letech 1833 — 6 thilogii Čes. Budějovicích, a byl 25. července 1836 vyšvěcen na kněze. Svoji kněžskou dráhu zahájil jako výpomocný kaplan 29. října 1836 v Třeboni, 14. prosince 1836 stal se fundačním kaplánem ve Strmilově a od 22. června do října roku 1848 ustanoven byl i administrátorem tamní fary. Už tehdy uplatňoval mladý kaplan zde své vlastenecké smýšlení, jak svědčí na př. dopis otištěný s podpisem Z. M. v Pražských novinách 22. srpna 1847, redigovaných tehdy Havlíčkem, stejně jako o vážnosti, které se těšil, že zvolen byl starostou literátského kúru, založeného roku 1850. Od 29. října 1851 působil v Člunku, nejdříve do 27. října jako administrátor, po té jako lokalista a od 26. listopadu 1856 jako farář až do 12. ledna 1867, kdy byl přeložen do H. Pěnné u Jindřichova Hradce. Odtud skoro po 20 letech 18. září 1872 byl jmenován zas na faru do Strmilova a zde též pochoval roku 1875 svou matku i sám zemřel 13. května 1878 vysílením a pohřben byl ve Strmilově. Pro uvědomení Strmilova má Martin Zátko nepochybně dnes nedoceněný význam — založil zde roku 1850 i čtenářský literátský spolek, jenž pořádal poučné přednášky a šířil českou knihu a je jistě i charakteristická vzpomínka, že dal rozezvučet strmilovským zvonům nad smrtí Otce národa Palackého, ač byl evangelíkem.⁸⁹⁾

Bratr Martina Zátky Tomáš Zátko narodil se roku 1811 a zemřel 27. března 1867 iako notář ve Třeboni č. 92 ochrnutím plic a pohřben byl tamtéž svým bratrancem jindřichohradeckým proboštem Jos. Zátkou.⁹⁰⁾

Rod Václava Zátky.

Nejmladší z 5 dětí velešínského Ondřeje Zátky (1740—1820), jak bylo vyloženo, byl **Václav Zátko**, narozený ve Velešíně 4. března 1786. Byl

⁸⁹⁾ F. Strejček: Z kulturní minulosti města Strmilova »Zájmy českomoravské vysokiny« 1933 č. 24. V. Martinek: »I psané knihy spolkové mají své neblahé osudy«, tamtéž 1934 č. 4.

⁹⁰⁾ Matr. zemř. ve Třeboni X. fol. 106.

jako je starší bratr Matouš také bednářem a majitelem hospodářství č. 72 ve Velešíně.

Byl dvakrát ženat: prvně se oženil 17. srpna 1808 s Janou Kudlerovou, dcerou Václava Kudlera z Velešína č. 70, po druhé pak s Julianou Křížovou, dcerou zesnulého Adama Kříže, rodem z Polče, bukvojského zaměstnance z Nových Hradů, a Eleonory Kustové (Krotavé?), též z Nových Hradů. Julianu narodila se ve Střížově u Rímová r. 1802, byla tedy o 26 let mladší než ženich Václav Zátko.

Svatelní smlouva o tomto sňatku označuje ženicha Václava Zátku za »zasloužilého souseda a ten čas policejního komisaře« ve Velešíně, o nevěstě Julianě pak uvádí, že od svého mládí se zdržuje ve Velešíně u tety Alžběty Pfeiferové, neb Světky, jako vlastní její dcera; dostala věno výbavu a teta jí učinila dědičkou své pozůstatosti v Č. Budějovicích.⁹¹⁾

Juliana Zátková zemřela sešlostí věku 29. ledna 1886 na statku Šimanov u Stráže u syna Václava a pohřbena jest v Jindřichově Hradci.⁹²⁾

S první manželkou Janou měl Václav 6 dětí: syny Jana a Josefa a 4 dcery: Kateřinu, Terezii, Annu a Josefu, s druhou chotí Julií pak 5 dítek: Vítězslava, Marii, Aloise, Františka a Václava.

Zemřel 10. listopadu 1861 na faře u syna Josefa v Neustupově.

A) Josef Zátko.

Josef Zátko, nejstarší syn Václava Zátky, narodil se 13. srpna 1809 ve Velešíně č. 72, vystudoval gymnázium v Č. Budějovicích s vyznamenáním — kde byl jeho přítelem též Fr. Schuselka — a pak seminář, po ročním pobytu v Praze 13. května 1835 byl vysvěcen na kněze a ustanoven 14. května 1835 nejdříve kaplánem v Nové Cerekvi, již 3. června 1836 byl však na dožádání bývalého svého učitele v semináři vlasteneckého probošta Juhna, přeložen jako kaplan do Hradce, kde zvláště nižší české školství získalo v něm horlivého podporovatele, jehož úsilím na počátku školního roku 1844—45 rozmnожeny hradecké školy o další dva ročníky pro dívky. Čím byl vzdělaný Jan Zátko pro gymnázium, to znamenal ušlechtilý jeho synovec, kaplan Josef Zátko pro hradecké školství vůbec. napsal historik hradeckého probuzení o působení obou Zátků v Hradci.⁹³⁾ O jeho uvědomení svědčí i to, že od roku 1836 byl

⁹¹⁾ Tímto pobytom u Alžběty Pfeiferové se asi stalo, že Julianě říkali Pfeiferová a na křestním lístě její vnučky Jaroslavy Zátkové, dcery Františka Zátky (v Jindř. Hradci narozené 6. I. 1875) je jako babička uvedena Juliana Pfeiferová.

⁹²⁾ Matr. zemřelých v Jindř. Hradci IX. 4.

⁹³⁾ F. Strejček: Jak se probouzel J. Hradec, str. 88. O působení J. Zátky na př. referát v Květech 1941 č. 41.

kaplan Josef Zátko jedním z pěti zdejších členů »České Matice«.

Dva roky po smrti Juhnově roku 1845 odešel Josef Zátko z Hradce, byv ustanoven 13. října 1845 za administrátora fary v Hořepníku a od listopadu roku 1846 až 65 pak byl administrátorem a farářem v Neustupově; jaké oblibě i tam se těšil, svědčí, že byla mu nabízena kandidatura do sněmu za okresy Votice—Sedlčany. Od 24. února 1858 byl Josef Zátko vikářem vikariátu jistebnického, až vrátil se znova do Hradce, když jmenován byl tam od 10. ledna 1865 proboštem. Národní probuzení za dvacet let jeho nepřítomnosti udělalo zde již velké pokroky, probošt Zátko však pokračoval ve šlepějích kaplana Zátky; jeho zájem platil především zase školám, a zasloužil se o zřízení měšťanské dívčí školy i o rozvoj právě roku 1865 otevřené školy průmyslové, jíž až do své smrti stál v čele jako ředitel. Také podnět k založení Měšťanské Besedy v Hradci, jež stala se ohniskem českých politických snažení, našel v proboštu Zátkovi horlivého příznivce, jenž přispěl platně k uskutečnění této myšlenky.

Probošt Josef Zátko zemřel v Jindřichově Hradci 20. května 1873 (cukrovkou) otravou krve po poranění »kuřího oka« a pohřben byl na hřbitově sv. Trojice v Jindřichově Hradci při kostele.⁹⁴⁾

Probošt Zátko, jenž byl po smrti otcově ustanoven poručníkem nad oběma nezletilými bratry Františkem a Václavem, přivedl je za sebou do Hradce a pak v okolí jeho usadili se i další potomci této větve Václava st. Zátky, takže Jindřicho-hradecko stalo se novým sídlem a působištěm části rodu Zátkova.

B) Kateřina.

Stářím druhá po Josefu Zátkovi byla Kateřina, která se narodila 28. října 1811 a provdala se nejdříve za majitele hospodářství Bůžka ve Velešíně, po druhé pak za hospodáře Krauskopfa.

Z prvního jejího manželství narodil se syn Václav Bůžek; z jeho dětí Václav a Hynek odešli do Vídni, Stanislav zůstal na hospodářství ve Velešíně.

S Krauskopfem měla Kateřina roz. Zátková syna Jana, zednického mistra a jeho synem byl MUDr. Jan Krauskopf, lázeňský lékař v Mar. Lázních (nar. 27. II. 1874, zemřel v Praze 26. XI. 1934). Chóf Marie, dítka: JUDr. Jan a Alžběta). Sestra MUDra Jana Krauskopfa Aloisie zemřela neprovdaná ve Velešíně.

C) Jan Zátko.

Po Kateřině následoval druhý syn Jan, narozený 3. února 1816 a pak zase dcery Terezie a Anna a Josefa.

⁹⁴⁾ O. proboštu J. Zátkovi: F. Tischer: Paměti fary jindřichohradecké, str. 297—9, Nekrolog v Ohlase od Nežárky, 1873 str. 21. Portrét od malíře Jos. Nováka v majetku Jar. Mukové v J. Hradci, zmenšená kopie na proboštství.

Jan, druhý syn Václava Zátky z prvého manželství narodil se 3. února 1816 ve Velešíně a o něm nelze více zjistit, než že roku 1846 byl u c. k. finanční stráže v Uhrách a r. 1859 objevuje se v Košicích. Pak stopy po něm úplně zmizely a byl proto krajským soudem v Č. Budějovicích 25. února 1908 vyhlášen za mrtvého.

D) Terezie provd. Vosátková.

Terezie Zátková, narozená 18. září 1818, provdala se 3. září 1848 za Josefa Vosátku, mlynáře a rolníka v Jinošicích č. 3 u Neustupova, a měla s ním pět dětí.

I. Josefa, jenž se narodil 17. prosince 1855, studoval práva a stal se úředníkem pojišťovny v Praze. Oženil se s Žofií Gallosovou z Lomnice n. Pop. Mají dceru Miluši. Josef Vosátko zemřel 25. března 1930 v Praze a pohřben je u sv. Trojice v Jindřichově Hradci.

II. Františku, provdanou Marešovou ve Stráži n. N. († 1940).

III. Albínu, provd. Hoffmannovou v Grammel-Neusiedlu.

IV. Marii, provdanou 4. II. 1879 za šikovatele a pak pošt. of. Jos. Schwendra v Plzni, kde zemřela. Měli dítka: Karla, pošt. taj. v K. Varech a Františku, provd. Hofbauerovou.

V. Vincencii (nar. v Neustupově 10. III. 1854), provd. po druhé za Jana Voříška, hospodáře v N. Vsi u Benešova. Dcera: Marie, provd. Voráčová v Klatovech, Emilie, provd. Klášterová v Popovicích, Julie, provd. Procházková v N. Vsi a Jaroslava, provd. Votycková.

E-F) Anna a Josefa Zátkovy.

Nejmladší z dětí první choti Václava Zátky Jany byla Anna, narozená 19. července 1820 a provdána byla za Soběslavského v Týně nad Vltavou, a Josefa, narozená 11. června 1823, chot Svobody, též v Týně.

Z druhého manželství Václava Zátky s Julianou roz. Křížovou, uzavřeného 31. prosince 1826, narodilo se 5 dětí:

G) Vítězslav Zátko starší:

a) Vítězslav Zátko (nar. se 11. srpna 1827 ve Velešíně, č. 72 a pokřtěn byl vlastně na jméno Viktorin), byl velmi dovedným a vyhledávaným zámečnickým mistrem ve Velešíně. Matrika uvádí ho též jako ekonoma. Pro těžkou kůlu musel řemesla zanechat a zařídil si hostinec; mnoho času věnoval veřejné činnosti a byl i pokutován pro své smýšlení (pro osvětlení na Havlíčkovou oslavu).

Byl dvakrát ženat: po prvé s Terezií roz. Pápirovou, dcerou řídícího učitele ve Velešíně, a s ní měl 3 dítka: Theodora, Marii a Stanislava.

Druhou chotí jeho byla Barbora Tůmová (nar. 4. prosince 1834), dcera Václava Tůmy, sládka v Nemyšli a jeho choti Františky; z tohoto druhého manželství narodili se rovněž 3 potomci: Vítězslav, Františka a Bohumila.

Ótec Vítězslav Zátka zemřel následkem zaklesnutí kůly u svého syna Theodora v Jindřichově Hradci 2. července 1896 a byl tam též pohřben, jeho druhá chotě Barbora pak u své dcery Bohumily 19. prosince 1913 v Telči, kde byla i uložena k věčnému klidu.

Zátkovskou usedlost č. 72 koupil r. 1896 Tomáš Bürger, pozemky švagrová Petronila Zátková v Jindř. Hradci.

Z dětí z prvního manželství Vítězslava Zátky star. s chotí Terezií:

I. *Marie* narodila se 2. ledna 1857 ve Velešíně a provdala se tamního pekařského mistra a hospodáře Václava Špačka.

II. *Theodor Zátka*, narozený 30. března 1855 ve Velešíně, vystudoval v letech 1868—75 gymnázium v Jindřichově Hradci, kam přišel za svým strýcem proboštěm Zátkou.

Protože finanční poměry nedovolily mu věnovat se medicině, vstoupil v letech 1876—9 do budějovického semináře a po vysvěcení 20. července 1879 působil nejdříve dva roky jako kaplan v Sušici. Svou dobrosrdečností získal si už tam lásku veřejnosti, jako pak zvláště ve Slaném, kde stal se katechetou, vyživuje u sebe dva nedospělé sourozence. Ze Slaného byl přeložen od 15. září 1888 jako katecheta dívčích škol do Jindřichova Hradce, kde působil (jako tit. biskupský notář) až do své smrti 17. VII. 1912 a byl zde i pohřben, když zemřel v č. 71 II. na rakovinu konečníku.

III. *Stanislav Zátka*, narodil se 6. dubna 1859 ve Velešíně, byl nejdříve výpomocným učitelem v Ledenicích, pak ale usadil se jako hospodář a výrobce cementových předmětů ve Stráži nad Nežárkou, kde zemřel 12. července 1919.

Byl velitelem tamního hasičského sboru a regionálním hasičským pracovníkem. Byl dvakrát ženat. Po prvé 6. května 1884 se oženil s Annou roz. Brachovou (nar. 18. prosince 1859, zemř. 15. září 1906) a měl s ní 3 děti:

1. *František Zátka* narodil se 22. května 1887 ve Stráži č. 91, kde je odborným učitelem, jsa též literárně činným jako autor řady historických pojednání ze strážských dějin; založil i tamější museum. Chotí jeho stala se 26. července 1910 dcera bývalého starosty Stráže Božena Fistrová (nar. 14. září 1888 v Liběznicích a mají dceru Annu) nar. 23. června 1912 v Jindřichově Hradci a 23. dubna 1938 provdanou ve Stráži za Jana Solperu, úředníka vrchního aktuára v Praze (nar. 14. května 1899 v Jindřichově Hradci). Jejich syn Jan (nar. 26. XII. 1939).

2. *Marie Zátková* (nar. 12. července 1892 ve Stráži) provdala se 26. září 1911 ve Stráži za obchodníka Antonína Švagra v Suchém Vrbném.

3. *Bohdan Zátka* (narodil se 1. července 1896 ve Stráži) byl vyučen malířství písma a lakýrnictví, ale převzal otcovu usedlost. Oženil se 21. června 1921 s Růženou roz. Krůškovou, zemřel však 23. března 1924. Měl syna Bohuslava (nar. 9. dubna

1922 ve Stráži) a Marii (nar. 19. června 1923). Vdova Růžena provdala se za Ladislava Prince.

Druhé manželství Stanislava Zátky s Fr. Roherovou zůstalo bezdětné.

Vítězslav Zátka starší s druhou chotí Barborou, jež zemřela 18. prosince 1913 v Telči, měl též tři potomky jsou to:

IV. *Vítězslav Zátka mladší*, narozený 16. října 1868, vystudoval gymnázium v působišti svého bratra Theodora ve Slaném, stal se poštovním úředníkem v Jindř. Hradci, Táboře, od r. 1893 v Praze a žije nyní jako ředitel ministerstva pošt a tel. v. v. v Praze. Chotí jeho je Anna, roz. Holásková (nar. 20. října 1872) jako dcera řídícího učitele ve Sloupnici u Litomyšle; oddáni byli 1. září 1897 v Jindř. Hradci a mají dvě dcery a 2 syny.

1. *Anna* (narozena r. 1898) odborná učitelka v. v., provdána za inspektora řed. st. drah Vladimíra Hrubého v Král. Hradci, popraveného za okupace. Nyní je ústřední tajemnicí žen čsl. strany soc. dem. Syn Vladimír.

2. *Vítězslava* (nar. 8. listopadu 1903), úřednice pošt. spořitelný, provdala se za Karla Kulhánka, velkoobchodníka kožšinami v Praze. Syn Karel (nar. 14. června 1929).

3. *Vítězslav Zátka* (nar. 12. prosince 1910) stavební inženýr a technický úředník v Praze.

4. *Vladimír Zátka* (nar. 3. března 1912) bank. úředník.

5. *Františka*, narozená 9. března 1871 ve Velešíně, provdala se 19. srpna 1901 za zámečnického mistra Ant. Novotného v Jindřichově Hradci. Syn Jan (1904—12).

6. *Bohumila*, nejmladší z dětí velešinského Vítězslava a Barbory Zátkových, narodila se 20. července 1876 a provdala se za Františka Koubu (nar. r. 1876 ve Lhotce, studoval gymnázium v Jindř. Hradci), původně profesora v Telči, nyní vrchního školního radu a zemského inspektora středních škol mor.-slezských v. v. v Brně.

Jejich dcera Bohumila (nar. 26. srpna 1903 v Telči) provdala se za Ing. Vladimíra Součka, konstruktéra Českomor. továrny v Praze. Dítky: Milada (nar. 1926), Jiří (1936).

Syn *František Kouba* (nar. 1. dubna 1906 v Telči) je inženýrem a vrchním technickým komisařem ředitelství stát. drah v Brně. S chotí Františkou roz. Vykouplovou mají Marcelu (nar. r. 1932) a Jitku (nar. r. 1937).

H) *Marie Zátková*.

Marie Zátková, jediná dcera Václava Zátky z druhého jeho manželství s chotí Julianou, narodila se 3. května 1829 ve Velešíně a zůstala svobodná. Žila nejdříve jako hospodyně u bratra probošta Josefa Zátky v Neustupově a Jindř. Hradci, pak v rodině bratra Václava. Zemřela též ve vysokém věku 92 let na zánět plic v Čes. Budějovicích 16. června 1921 a pohřbena byla u sv. Otilie.

Ch) Alois Zátko.

Alois Zátko, narodil se 17. ledna 1834 chodil v Jindř. Hradci do hlavní školy a r. 1848/9 do nižšího gymnasia.⁹⁵⁾ Oženil se s Vojtěškou, dcerou MUDra Vojtěcha Vavřína ve Velešíně (nar. roku 1834) a Anny roz. Olivové a byl městským tajemníkem v Lomnici nad Lužnicí, kde ochrnutím srdce zemřel 28. března 1897 v 63 letech.

Jero syn *Václav* Zátko nar. 29. srpna 1870 v Lomnici nad Lužnicí měl za chot Katerinu, roz. Peřinovou, narozenou 23. října 1875 v Českých Budějovicích. Byl soukromým úředníkem, za první světové války však jako zál. kapitán přišel o obě nohy.

S chotí Kateřinou, jež zemřela 12. května 1915 v Praze, měl Václav Zátko 8 synů a oženil se pak po druhé s Josefínou roz. Třískovou z Č. Budějovic, jež sama bezdětná, svědomitě se starala o výchovu a zaopatření 6 mladších synů.

Václav Zátko zemřel v Praze-Brániku 19. října 1938; z jeho synů zůstali na živu, nebo založili rodinu:

1) Václav Zátko, čsl. důstojník (nar. 10. října 1896 ve Čtyřech Dvorech u Čes. Budějovic). Manželka Marie, roz. Svárovská (nar. 12. února 1907 v Dolním Slivně). Syn Jiří (nar. 5. dubna 1934).

2) *Jindřich Zátko*, úředník První české pojišťovny v Praze, (nar. 28. srpna 1898), zemřel 27. září 1927 v Praze.. Manželka Jarka, roz. Pravečková, provd. Koldová.

3) *Jan Zátko*, čsl. důstojník (nar. 31. srpna 1900 v Praze). Manželka Margareta roz. Lauberová (nar. 18. června 1906 v České Lípě). Syn Richard (nar. 20. února 1935 v Praze).

4) *Bohuslav Zátko* klenotník, (nar. 23. listopadu 1902 v Praze.) Manželka Ema roz. Bartošová (nar. 23. února 1905 v Praze).

5) *Vlastimil Zátko*, elektrotechnik ve Svořilově (nar. 24. listopadu 1904 v Praze). Manželka Libuše roz. Tomanová (nar. 6. června 1903). Syn Zdeněk (nar. 21. září 1926 v Praze).

6) *Miloš Zátko*, kuchař (nar. 28. listopadu 1906 v Praze). Manželka Marie, roz. Zimová (nar. 14. listopadu 1912 v Praze). Sýn Karel (nar. 14. října 1932 v Praze).

7) *Oldřich Zátko*, polic. úředník (nar. 29. května 1909 v Praze). Manželka Anna, roz. Valachová, (nar. 22. dubna 1918 v Brně). Dcera Jitka-Eva (nar. 11. ledna 1938 v Petřvalce u Bratislavě).

8. *Antonín Zátko*, zubní technik (nar. 15. července 1911 v Praze). Manželka Anna, roz. Sochůrková (nar. 10. listopadu 1910 v Praze). Syn Milan (nar. 9. července 1935 v Praze).

I) František Zátko.

František Zátko narodil se ve Velešíně č. 72, 10. října 1837⁹⁶⁾ vyučil se v letech 1851—55

⁹⁵⁾ Katalog gymnasia v Jindřichové Hradci.

⁹⁶⁾ Matrika Veleš VII. 90.

v Kaplicích kupectví, pak byl zaměstnán rok v Linci, r. 1856/8 v Č. Budějovicích, načež nastoupil vojenskou službu u 11. píseckého pluku a zúčastnil se r. 1859 sardinské války. Dosáhl hodnosti šikovatele.

Patrně po r. 1865 přestěhoval se za svým bratrem proboštěm Josefem Zátkou do Hradce a zářídil si tu obchod koloniálním zbožím, nejdříve v č. 89 jako spolumajitel fy K. Sedivého, od 1. III. 1873 přejal obchod dř. A. Liebzeita v č. 169/I, a 1. VIII. 1875 připojil k němu obchod barvami a sklad mouky F. Kalaše na Novém městě. R. 1879 přesídlil do vlastního domu č. 83/I., kde kdysi bydlival strýc jeho, katecheta Jan Zátko a u něho i student August Zátko. Dům č. 83/I. na hlavním náměstí koupil František Zátko r. 1879, kdy už byl ženat, byv 10. února 1874 oddán se schovankou bohatého hradeckého směnárníka Antonína Pakosty, Petronilou, roz. Hrdličkovou, (naroz. 5 XII. 1849) dcerou Jana Hrdličky, naroz. r. 1818, obchodníka v Černovicích u Tábora, a Petronily, roz. Pakostové, naroz. r. 1817, oddána r. 1840 zemřela 3. března 1940.

Vedle obchodu měl František Zátko zastupitelství I. české vzájemné pojíšovny, byl však i veřejně činný, zasedal v městském i okresním zastupitelstvu v Jindřichově Hradci. Po léta trpěl krevními návaly a mozkové mrtvici podlehl také 3. srpna 1892,⁹⁷⁾ zanechávaje dvě dcery, Jaroslavu a Petronillu.

Jaroslava, narozená 6. ledna 1875⁹⁸⁾ v Jindřichově Hradci č. 169. I., provdala se 1. října 1898 za Jana Muka, majitele koželužství v Jindřichově Hradci č. 13. IV. (nar. 22. července 1864, zemřel 26. května 1935).

Má syna a dceru: syn Ph. Dr. Jan Muk, narodil se 6. ledna 1901 v Jindřichově Hradci č. 83. I.⁹⁹⁾ Je zat. správcem a profesorem tamějšího st. reálného gymnasia, s chotí Marií, roz. Pižlovou z Čes. Budějovic (nar. 3. dubna 1912) má syna Jana (nar. 8. května 1935).

Sestra jeho *Anna Muková*, narodila se 28. listopadu 1905 v Jindřichově Hradci č. 109. IV. a provdala se za JUDra Al. Ullmanna z Prahy, rady ZNV v Praze; mají syna Jaroslava (nar. 24. října 1929 v Jindřichově Hradci).

Mladší dcera Františka Zátky *Petronila*, (narozena 25. května 1876 v Jindřichově Hradci) provdala se 10. října 1895 v Jindř. Hradci za obchodníka rybami Karla Hefbauera ze Stříbrce, usazeného ve Vídni (zemřel tam 194). Jediný jejich syn Karel (nar. 8. prosince 1896) zemřel již 23. února 1899 na zánět mozkových blan a pohřben je u sv. Trojice v Jindř. Hradci.

⁹⁷⁾ Matrika zemř. v Jindř. Hradci IX. 196.

⁹⁸⁾ Matrika naroz. v Jindř. Hradci XIX. 288.

⁹⁹⁾ Životopisná data v Ottově Nauč. Slovníku Nové Doby II. Matr. naroz. v Jindř. Hradci, cop. v Č. Budějovicích XXV. 202.

K) Václav Zátka mladší.

Václav Zátka, jenž ač nejmladší, byl teprve pokřtěn po otci, narodil se 11. února 1843 ve Velšíně č. 72. Po návštěvě domácí školy a dvou letech ztrávených na střední škole piaristů v Č. Budějovicích, vstoupil do lesní služby u kníž. Auer-sperga na Vlašimsku a r. 1863 slčežil s vyznamenáním státní zkoušky pro ochrannou a pomocnou lesní službu. Opustil však tuto cestu již 13. února 1865 na přání svého bratra probošta Josefa Zátka, aby mu pomáhal spravovat proboštské hospodářství v Jindřichově Hradci. Dne 1. října najal si spolu s Václavem Třebickým od Karla Ludvíka svobod. pána Leonhardiho dvory na Hradecku Stráž a Nový dvůr, 1. července 1871 k tomu ještě dvůr Erdreichtal, po skončení nájmu pak od Jaromíra hr. Černína najal si dvůr Šimanov u Stráže, který držel až do roku 1890 a značně jej zvelebil. 8. ledna 1887 oženil se Václav Zátka s Julit Hofbauerovou, dcerou statkáře Bernada Hofbauera v nedalekém Stříbrci a jeho choti rozené Mokré z Netolic. Julie Hofbauerová narodila se ve Stříbrci 20. května 1860 a byla sestrou Karla Hofbauera, pozdějšího zetě Františka Zátka z Jindřichová Hradce.

Roku 1890 přestěhoval se Václav Zátka ze Šimanova na schwarzenberský dvůr Světlík u Čes. Budějovic, jejž si najal a k němuž přistavěl i kruhovou cihelnou v Chňavě a založil Družstevní hospodářský lihovar v Hrdějovicích. Zde působil až do června 1914, kdy odešel na odpočinek, který trávil ve svém domě v Č. Budějovicích, v Nové ulici č. 8. Když opustila jej jeho choť Julie ochrnutím srdce 2. února 1925, přesídlil k synovi Jaromíru do Obory u Loun, za 8 měsíců však zesnul tam též mozkovou mrtvicí 4. prosince 1925. Oba manželé byli pohřbeni v Č. Budějovicích.

• Václav a Julie Zátkovi měli dvě děti:

1) *Věnceslava Zátková* narodila se 26. prosince 1887 v Šimanově. 17. srpna 1908 provdala se za pokladníka (pak disponenta) Živnostenské banky Františka Svobodu (nar. r. 1877) v Konopišti; žijí na odpočinku v Praze s dcerou Jiřinou (nar. 14. února 1911 v Č. Budějovicích), prvorodený jejich synáček Vladimír zemřel v Č. Budějovicích.

2) *Jaromír Zátka*, narozený 9. července 1889 v Šimanově, vystudoval lesnictví a vstoupil do schwarzenberských služeb a z nich přestoupil r. 1931 do státních. Byl pětkrát mobilisován a dosáhl hodnosti kapitána v zál.

Pokračování

Metoděj Zemek: Náhrobky v metropolitním kostele sv. Václava v Olomouci.

Pokračování.

b. Kapitulní děkanové.

33.

Náhrobek kapitulního děkana Konráda Altheimra z Weisenburgu, z červeného mramoru nedaleko oltáře sv. Václava měl tento nápis: Anno salutis 1509 die 20. Novembris, Reverendus Pater, Magister Conradus Altheimer de Weisenburg, Noricus, Decanus et Canonicus Ecclesiae Olomoucensis, extremum vitae suaे morte confecit.⁵⁵⁾

34.

Náhrobek Jana z Jemnice z červeného mramoru, blízko kaple sv. Stanislava, měl tento nápis:

Anno Domini 1530 die S. Luciae, quae fuit 13. mensis Decembris, obiit Reverendus Pater Dominus Joannes de Gemnicz, Decanus hujus Ecclesiae, cuius anima Deo vivat.⁵⁶⁾

35.

Náhrobek před sakristií z červeného mramoru Hynika z Počenic.

Anno 1540 Vigesima die Mensis Augusti, obiit Reverendus Pater, Dominus Hinko Skarka de Poczenicz, Decanus hujus Ecclesiae. Orate pro eo.⁵⁷⁾

⁵⁵⁾ Konrád Altheimer z Eisenburgu narodil se roku 1531 v Noriku v Bavoršku. Studoval na vídeňské universitě, kde dosáhl hodnosti mistra svobodných umění. Později působil jako farář v Napsdorfě v pašovské diecesi. 16. června 1482 byl instalován za ka-

novníka vídeňské kapituly (Zschokke, Geschichte des Metropolitan-Capitels in Wien, Vídeň, 1895, 585). Jako kanovník olomoucký a administrátor olomouckého biskupství se uvádí poprvé 21. III. 1491 (AAK, Libri erectionum). 26. září 1493 byl jmenován pařížskou provisí děkanem olomoucké kapituly (vatikánské opisy v archivu země české). Administrátem biskupství však zůstal až do jmenování Thurzova biskupem; i potom pokračoval ve správě dieceese jako její generální vikář; zůstal jím až do konce r. 1503; byl odborníkem v kuriálních otázkách. Nemalým nákladem opravil kapitulní děkanství. Byl stížen nemoci, resignoval na děkanství asi koncem r. 1504; naposledy jako kapitulní děkan se uvádí 17. VII. 1504 (ZAM, Archivy). Od té doby zaujímá místo mezi kanovníky jako kanovník senior. Zemřel 20. listopadu 1509 ve stáří 78 let, 7 měsíců a 14 dní (Paprocký, 229). Náležel k družině humanistů seskupených kolem biskupa Stanislava Thurza. Zanechal v rukopise spis. De origine, moribus et vestitu Hannatarum (sr. D' Elvert, Schriften, V, 106).

⁵⁶⁾ Jan z Jemnice, mistr, arcijáhen olomoucké kapituly, administrátor olomouckého biskupství se uvádí poprvé 17. XI. 1491 (AMO, 308). Administrátem zůstal spolu s Konrádem Altheimrem až do jmenování Stanislava Thurza biskupem. Působil i jako farář u sv. Mořice v Olomouci; na toto obročí resignoval r. 1508 (Ziegelbauer, Ol. S. III. 373); r. 1512 byl zvolen kapitulním děkanem; poprvé jako děkan se jmenuje 1. IX. 1512 (AOK, A V b14). Také náležel k humanistickému okruhu Thurzovu. Projev jeho vlasteneckého ducha lze viděti v tom, že 6. XII. 1528 zřídil na dómě fundaci pro druhého českého kazatele spolu s oltářním obročím sv. Ludmily v téžme kostele (AAK, Libri erectionum). Zemřel 13. prosince 1530.

⁵⁷⁾ Hynek Skarka z Počenic a na Želči, kanovník a scholastik olomoucké kapituly, 1539 (Prasek, Listinář, I. 13). 14. června 1540 byl zvolen kapitulním dě-

36.

Náhrobek Jana Schömbergera z červeného mramoru ve zdi pod kůrem u severního vchodu do krypty.

Anno 1541 quarta die Mensis Junii, obiit Reverendus Pater ac Dominus, Magister Joannes Schömberger, Decanus ac officialis hujus Ecclesiae Cathedralis. Orate pro eo.⁵⁸⁾

37.

Náhrobek z červeného mramoru Jana z Telče. Anno Domini 1565 prima die mensis Julii, obiit Reverendus Dominus Joannes de Telcz, Decanus Ecclesiae Cathedralis Olomucensis aetatis suae 52 annorum.⁵⁹⁾

Dříve byla také zasazena deska ve zdi s nápisem:

Joannes a Telcz, Decanus Ecclesiae Olomucensis, vixit annos 52. mortem obiit anno Christi 1565 prima die mensis Julii. D. O. M. V.

c. Kapitulní probošti.

Herbord z Fulštejna měl pomník, na němž dle Paprockého (406) byl tento nápis.

Anno Domini 1310 obiit Dominus Herbortus de Fulsteyn, Praepositus hujus Ecclesiae, die Cosmae et Damiani.⁶⁰⁾

kanem. Zemřel však 20. srpna téhož roku. (Paprocký 229).

⁵⁸⁾ Jan Prokurátorův zv. Schömberger pocházel z Olomouce. Jako kněz 15. X. 1494 se stal plebánem v Uničově (ZAM, Archivy). Studoval nejdříve na univerzitě v Krakově, kde byl imatrikulován r. 1501 (Album universitatis Cracoviensis (1400–1589), I–III, vyd. Chmiel, Krakov 1887–1896; cit. Chmiel, II, 48), pak ve Vídni, kde r. 1505 dosáhl hodnosti mistra svobodných umění (Schrauf, 48); kanovník brněnský, 3. XII. 1501 (AMB, 824); kanovník olomoucký, 30. IX. 1508 (AOK, A V b11); r. 1530 se stal farářem u sv. Mořice v Olomouci a zůstal jím až do r. 1535 (Ziegelbauer, Ol. S., III, 374). Od toho roku stál v čele diecéze jako její generální vikář (Paříš, I, 556/58). R. 1540 byl zvolen kapitulním děkanem a ještě téhož roku 22. září stvrzen; zemřel 4. června r. 1541. Fundoval na dómu slavnost sv. Anny.

⁵⁹⁾ Jan Urbanův z Telče narodil se asi r. 1513; studoval na krakovské univerzitě, kde byl imatrikulován r. 1536 (Chmiel, II, 279); kanovník olomoucký 17. XII. 1540 (AOK, Protokoly kapitulní — cit. Prot. 1541–53, 6); kapitula jej zvolila r. 1553 za svého děkana; ke konci života byl úplně slepý. Zemřel 1. července 1565 (Ziegelbauer, Ol. S., III, 75).

⁶⁰⁾ Herbord z Fulštejna syn Herborda z Fulštejna a jeho manželky Markety, má expektativu na kanonikát olomoucký; na přimluvu polského krále byl jmenován papežskou provisi 1. XII. 1330 kanovníkem olomouckým s prebendou (Emler, Reg. III, 1717/671); kanovník a custos olomoucké kapituly, 6. II. 1360 (MVB, II, 1054/420); 21. VI. 1362 kupil ves Rusín ve Slezsku (CDM, IX, 283/209); probošt olomoucké kapituly, 21. IX. 1364 (MVB, III, 391/251); r. 1366 daroval koupenou ves Rusín kapli sv. Anny u olomouckého kostela; tato ves měla vynášet totíž ročně 13 hřiven a 5 grošů, z nichž rektor oné kaple měl ročně odsložit 5 mší svatých za dárce, jeho zemřelé rodice a příbuzné. Vedle toho mu také odevzdávala ves Vrbátky; za toto dobrdiní bude rektor u sv. Anny povinen týdně sloužiti 5 mší svatých a sice v neděli ke cti

39.

Náhrobek probošta Cyra měl r. 1708 již setřelý nápis:

Anno Domini MCCCX—XI. Kalend. Januarii obiit Cyrus Praepositus Ecclesiae Olomucensis.⁶¹⁾

40.

Náhrobní kámen probošta Jana z Lomnice, uprostřed kostela, vedle náhrobku biskupa Tasa z Boskovic, v blízkosti oltáře sv. Václava, měl takový nápis:

Sub saxo jacet hic clausus generorus Joannes Dominus de Lomnicz, hujus meritus bene templi, ipsius caeli possideant animam. Anno 1464 Junii 16.⁶²⁾

41.

Augustin olomoucký měl poblíž náhrobního kamene děkana Altheimra kovovou tabulkou, zasazenou do červeného mramoru, s tímto nápisem:⁶³⁾

Augustinus de Olomucz, Juris Pontificii ac liberalium artium Doctor, Olomucensis et Brunensis ecclesiarum Praepositus, hic ad vocem tubae Archangeli quiesco ab anno Incarnati Dei MDXIII. Tertio Nonis Novemboris. Vixi annos 46 mensibus octo.

42.

Náhrobek probošta Ondřeje Pavláta z červeného mramoru s tímto nápisem:

Anno Domini 1553 quinta Decembbris obiit Reverendus Pater Dominus Andreas Pawlat, Prae-

Nejsvětější Trojice, v pondělí rekviem za zemřelého dobradince, ve středu ke cti sv. Mikuláše, v pátek ke cti sv. Kříže a v sobotu ke cti Panny Marie (CMD, IX, 450/364); této kapli daroval také kostelní roucha, misály a kalichy. Zemřel 27. září asi r. 1369, neboť 14. listopadu se mluví o zemřelém (MVB, III, 1144/750). Kylluffek četl tudíž datum úmrtí nesprávně.

⁶¹⁾ Cyrus, arcijáhen a kanovník olomoucký, 30. IX. 1272 (CDM, IV, 67/100); probošt olomoucké kapituly 29. VII. 1282 (ibid, 203/267); kancelér moravského markraběte (ibid, 207/274). Zemřel 22. prosince 1310.

⁶²⁾ Jan z Lomnice, pocházející ze starého rodu moravského, bakalář práv, papežský komoří, r. 1451 byl zvolen za probošta olomoucké kapituly (Paprocký, 231); administrátor olomouckého biskupství, 16. VIII. 1457 (Šebánek J., Archivy zrušených klášterů moravských a slezských, I, Inventáře pramenů z let 1078–1471, Brno 1932, cit. Šebánek, Archivy, 503); zároveň kanovník brněnský (Lechner, 74). Zemřel 16. června r. 1464.

⁶³⁾ Augustin olomoucký zvaný Käsenbrodt narodil se r. 1467 v Olomouci. Jeho otec Jiljí byl tam kožešníkem. Matka slula Markéta; otec mu záhy zemřel a tehdy nalezl Augustin pečlivého pěstouna ve svém strýci, olomouckém kanovníku, Ondřeji Ciboriově. Jeho péčí byl poslán na universitu v Krakově, kde byl imatrikulován v letním semestru 1484; tam dosáhl v září 1486 bakalaurátu umění (Mučkowský J., Statuta nec non liber promotionum philosophorum ordinis in universitate studiorum jagellonica ab a. 1402–1849, Krakov 1850; cit. Mučkowský, Statuta, 86) a v r. 1488 hodnosti mistra filosofie. Když se vrátil z Krakova, odešel na popud strýcův na další studia, zvláště právnická, do Itálie a sice do Padovy, kde dosáhl hodnosti doktorské. R. 1496 byl přijat za notáře královské české kanceláře v Budíně a získal si právníkství svého kolegy v úradě Jana Šlechty ze Všehrd, s nímž se sjednotil o přídomek ze Všehrd.

positus, Canonicus ac Concionator hujus almae Ecclesiae, cuius anima Deo vivat. Orate pro eo.⁶⁴⁾

d. Arcijáhnové.

43.

Epicedium arcijáhna Smila z Vícova na malovaném obraze mělo tento nápis:

Anno Domini 1316 nobilis ac reverendus Pater Dominus Smilo de Wiczkow, Canonicus et Archidiaconus et praepositus Litomierzicensis etc mortuus.⁶⁵⁾

Již od r. 1490 byl presentován za oltářníka oltáře sv. Bernarda, Benedikta a Prokopa v kostele sv. Mořice v Olomouci na základě fundace učiněné pro druhého oltářníka olomouckým měšťanem Stanislavem Kasenprothem (AAK, Libri erectionum). R. 1494 dostalo se mu vratislavského kanonikátu a 29. IV. 1497 kanonikátu brněnského (Truhlář, Listář, 74).

O dvě léta později se uvádí jako probošt brněnský, kanovník olomoucký a kanclér biskupa Thurza (Archiv český, XVI, 535). Již minulého roku — 1498 — jmenoval jej král Vladislav za kapitulního probošta olomouckého, ba násilím jej vnuřil kapitule, ač ta měla svého probošta v Konrádu Weydinannovi. Proto byl Augustin citován k zodpovědnosti do Říma. Teprve když Konrád na zásah králu ustoupil, dosáhl Augustin s papežskou dispensem 27. XI. 1506 kapitulního proboštství (Paprocký, 232). Jako probošt vášnivě dotíral na Jednotu bratrskou a to způsobem psaných listů, jednak lékaři Janu Černému v Prostějově (viz Gellner, Jan Černý a jiní naši lékaři do konce doby jagelovské, Věstník královského spolku nauk, 1935), jednak králi Vladislavovi proti obranám bratrským. Od r. 1504 stál v čele dvorské kanceláře jako její kanclér. Kolem r. 1510 rozloučil se s kanceláří a odešel na proboštství do Olomouce. Jeho dům slynil nejen nádhernou výzdobou (opěvoval ji Valentin Eck), ale i cennými poklady uměleckými, především vzácnou knihovnou, sbírkou mincí a různých starožitností. Rukopisní a uměleckými sbírkami ochotně se dával k disposici badatelům a všude šířil lásku k novým uměleckým směrům. Učená družina dunajská jej čítala mezi své nejvzářenější členy a navzájem byla od něho r. 1508 poeténa skvostným pohárem z ryzího zlata, jenž podnes budí pozornost v královských sbírkách drážďanských. Rada přátel a ctitelů zahrnovala všechny čelnější humanisty domácí i cizí; byli to vedle Jana Šlechty ze Všebrda, oba Thurzové, Stanislav, biskup olomoucký a Jan, biskup vratislavský, Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic, Konrád Celtis, Jan Cuspinian, Jeroným Balbus, Joachim Vadianus, Štěpán Taurinus a Oldřich Hutten. Byl také kanovníkem pražským, litoměřickým a u sv. Kříže ve Vratislavě. Zemřel 3. listopadu 1513.

Z jeho spisů je nejvzářenější Catalogus episcoporum olomucensium, rázu historického se stručními daty o posloupnosti olomouckých biskupů od sv. Cyrila a Metoděje až po nastolení Stanislava Thurza (1497), jemuž je dílo věnováno. Základem největší části (až po r. 1434) byl rukopis olomoucké kapitulní knihovny: Granum catalogi praesulum Moraviae. (Truhlář, Rukovět k písemnickému humanistickému zvláště básnickému v Čechách a na Moravě ve století XVI. Praha 1918, 69—75).

⁶⁴⁾ Ondřej Pavlát z Beruně jinak ze Šternberka, studoval na krakovské universitě, kde byl imatrikulován r. 1511; tam jako kanovník olomoucký, brněnský a domský kazatel promoval kol. 15. prosince 1516 na bakaláře umění (Muczkowski, Statuta, 163). 26. dubna 1553 zvolila jej kapitula všemi hlasy za svého probošta (AOK, Prot. 1541—53, 102). Zemřel však téhož roku 5. prosince. Zavedl a fundoval na domě slavnost Kopí Kristova.

44.

Náhrobní kámen arcijáhna Daniela s tímto nápisem:

Anno Domini 1382 die 14. Octobris obiit venerabilis Dominus Daniel Archidiaconus ecclesiae Olomucensis.⁶⁶⁾

45.

V domském ambitu nadé dveřmi kaple sv. Jana Křtitele visel obraz Ukřižovaného s tímto nápisem vztahujícím se na arcijáhna Tomáše Rothansla.⁶⁷⁾

Magister Thomas Rothansl, Archidiaconus et Canonicus Olomucensis Brunensisque pientissimus, vixit annis 50 mense 1; migravit e vita pridie Kalend. Maji anno gratiae 1513. Vivat Deo.

Vive Deo precor, hic nam cinis et umbra sumus.
Hic tua chare Parens post funera condor in orbe.
Te genitus canum nam ad Sacra duco Patrem.
Te pereunte Decanus eram, mox fata sequuntur,
Complesem claro nomine lustra decem.
Linquimus ergo aras et publica munera, honores,
Aede sub hac animam reddit uterque Deo.⁶⁸⁾

⁶⁵⁾ Smil Henslinův z Vícova (Víckova), též z Lešan, ze šlechtických rodičů pocházející, kněz; 29. IV. 1392 nařizuje papež, aby mu bylo dán arcijáhenství litoměřické a kanonikát vyšehradský (MVB, V, 622/355); od 6. XI. 1393 spravuje kapli sv. Petra v Boskovicích (ibid, 730/418); vede spor o kanonikát vyšehradský, pražský a arcijáhenství litoměřické (ibid, 969/523); oficiál a administrátor olomouckého biskupství (CDM, XII, 418/377); kanovník olomoucký; vede spor o faru ve Zdounkách; 24. IV. 1399 obdržel dispensem podřízení arcijáhenství litoměřické a faru v Ratajích až do smrti (MVB, V, 1449/786); farář v Pozořicích; 31. III. 1404 nařizuje papež, aby mu byl dán kanonikát brněnský (ibid, 2176/1274); Jako probošt litoměřický se stal r. 1415 arcijáhnen olomoucké kapituly. Zemřel však následujícího roku. (Paprocký, 298). Kylhuffek nesprávně četl 1316.

⁶⁶⁾ Daniel, arcijáhen a kanovník olomoucký, 5. VII. 1376 (CDM, XI, 45/38). Zemřel 14. října 1382.

⁶⁷⁾ Tomáš Rothansl byl synem městského olomouckého písáře Pavla (ten později na popud svého syna věnoval se duchovní službě a stal se kanovníkem kroměřížským). Tomáš se narodil r. 1463. Studoval na univerzitě v Krakově, kde r. 1484 dosáhl hodnosti bakaláře umění (Muczkowski, Statuta, 9), odtud si později odnesl mistrovství umění. Jako kanovník olomoucký a brněnský se jmenuje 1. V. 1494 (AMB, 750). R. 1508 byl zvolen děkanem olomoucké kapituly; jako děkan se poprvé uvádí 24. VII. 1508 (Parsch, I, 415/45); 26. X. 1512 resignoval na tuho hodnost a komutoval s Janem z Jennice za tamější arcijáhenství (Paprocký, 237). Byl také kanovníkem a sv. Kříže ve Vratislavě. Náleží k předním humanistickým pracovníkům v druhině Thurzové. Vždyť byl v nejdůvěrnějším styku s Konrádem Celtisem, kterého při každé jeho návštěvě v Olomouci hostil ve svém domě. Byl také korektorem pro misál olomoucký z r. 1505. Zemřel 30. dubna 1513.

⁶⁸⁾ Byl pochován ve stejném hrobě se svým otcem; tudíž nápis je společný.

Mistr Tomáš Rothansl, arcijáhen a kanovník olomoucký a brněnský, přemilý, žil 50 let a 1 měsíc; odebral se z života 30. dubna r. 1513. Ať žije Bohu.

Budě živ v Bohu, modlím se, neboť zde jsme popel a stín. Zde, drahý otče, po tvém pohřbu mne ukládají v zemi, neboť tebou zplozen, doprovázím k posvát-

Tomáš Rothansl měl mimo to před oltářem Krista ukřížovaného náhrobní kámen s tímto nápisem:

Thomae Rothansel archidiacono et Canonico Olomucensi J. V. M. Anno 1513.

46.

Náhrobek arcijáhna Havla z Hartunkova z bílého mramoru, poblíž dveří vedoucích do sakristie, s tímto nápisem:⁶⁹⁾

Anno Domini 1552 die 8. mensis Augusti fatis concessit reverendus Pater Gallus Telocensis ab Hartunkov, hujus almae ecclesiae Olomucensis Canonicus et Archidiaconus atque curiae episcopalis officialis; orate pro eo.

Druhdy bývalo poblíž hrobu sousoší představující Havla při posledním soudě kterak klečí a zlý duch unáší Luthera s jeho rouhavou Katerinou do pekelného ohně; verše pak poznamenávaly:

Quadraginta annis, dum clausit tempora vitae,
Gallus Hartunkow duxit in orbe dies.
— — — lacrimis ecclesia solvit,
cujus dum vixit, laus decusque fuit.
Praesul is hunc etiam sublatum Curia luget,
Namque ejus vigilans officialis erat.⁷⁰⁾

47.

Náhrobek arcijáhna Zikmunda z Herburtovic z červeného mramoru poblíže kaple sv. Stanislava s tímto nápisem:

Anno Domini 1588 die 28. Decembris obiit reverendus Dominus Sigismundus Scutellanus ab Herburtovicz, Archidiaconus et Canonicus hujus ecclesiae. Orate pro eo.⁷¹⁾

ným obřadům šedivého otce. Při té smrti byl jsem děkanem, potom sudby následuje, byl bych slavným jménem naplnil deset pětiletí.

Opouštíme tedy domov a veřejné úřady i hodnosti v tomto chrámu oba vracíme duši Bohu.

⁶⁹⁾ Havel z Hartinkova a z Telče narodil se r. 1512; jako arcijáhen znojemský byl jmenován královskou provisí kanovníkem olomouckým po smrti Petra Zubera (AOK, Prot. 1541–53, 71); generální vikář, 16. VI. 1550 (AAK, Libri erectionum). 15. května 1551 byl jmenován arcijáhinem olomoucké kapituly (Paprocký, 259). Zemřel 8. srpna následujícího roku.

⁷⁰⁾ Po čtyřicet let, když skončil dobu života, Havel Hartinkov na zemi žil. — — slzy církve roní, ježíž dokud žil byl oslavou a ozdobou. Jeho smrti také biskupská kurie želí, neboť byl jejím bedlivým oficiálem.

⁷¹⁾ Zikmund Míška zvaný z Herburtovic pocházel z Moravské Ostravy. Jeho otec slul Petr Míška. Studoval na vysokém učení v Krakově, kde byl imatrikulován r. 1558 v letním semestru (Chmiel, III, 290); tam asi dosáhl licenciátu teologie. Po návratu se stal přísežným písárem manuskriptu práva olomouckého biskupství; jako takový se uvádí r. 1565 (Navrátil, Jesuité olomoučtí za protireformace, I/1558–1590), Brno 1916; cit. Navrátil, Jesuité, 65); jako kanovník olomoucký se jmenuje 27. IX. 1570 (AOK, B I d26); r. 1573 dostal se svým bratrem Janeim, městským písárem v Moravské Ostravě, erbovní list, jímž získali právo psáti se z Herburtovic (Navrátil, ibid.). Roku 1578 se stal členem pražské kapituly (Podlah, Series, 132). 14. září 1580 byl investován Stanislavem Pavlovským jako kanovník olomoucký a brněnský za

48.

Arcijáhnu Theodoru Engelsovi byl věnován obraz s tímto nápisem:⁷²⁾

Anno Domini 1596 die 30. Decembris obiit admodum reverendus et nobilis Dominus Theodorus Engels a Ginnich, Prothonotarius Apostolicus, J. U. Licenciatus, Archidiaconus, Curiaeque Episcopalis officialis, cujus anima Deo vivat.

Quod de terrena concretum mole gerebam,
Scrobe sub effossa perbrevis urna
tenet.

Hunc simul et Themidis sophia recepit

honore

Auxerat ingenua quem vigilante labor.

Terrenae menti, rectum super aethera

sanctea

virtus caliocum munere, pandit iter.⁷³⁾

49.

Náhrobek Jana Valeria u vchodu do kostela s tímto nápisem:

Joanni Valorio Lucensi Etrusco Archidiacono Olomucensi et Canonico Brunensi: Doctrina ac Nobilitate viro clarissimo Fr. Card. a Dietrichst. Episcopus Olomus: Consiliario suo fideli posuit. Obiit anno Domini die 3tia Junii MDCXII.⁷⁴⁾

e. Scholastikové.

50.

Náhrobek scholastika Jana Hadia z červeného mramoru s obrazem silného a vousatého muže, nedaleko oltáře sv. Václava, měl tento nápis:

arcijáhna olomoucké kapituly (AAK, kopiář Pavlovského lit. pet. 45). 12. dubna 1586 resignoval na faru ve Velkém Újezdě i kanonikát kroměřížský (ibid. 246). Zemřel 28. prosince 1588. Olomouckým jesuitům odkázal 1500 zlatých.

⁷²⁾ Theodor Engels z Gymnichu pocházel z kolínské dieceze; jako licenciát práv, klerik kolínské dieceze, vstoupil asi r. 1585 do služeb biskupa Pavlovského (AAK, kopiář Pavl. lit. pet. 372). 8. II. 1588 byl přijat za kanovníka olomoucké kapituly; téhož roku i následujícího byl zároveň kancléřem biskupovým (Navrátil, Jesuité, III). 10. III. téhož roku byl investován za arcijáhna znojemského (AAK, ibid. 429); 26. dubna 1590 jmenoval jej biskup svým oficiálem (ibid., 480); týž den se stal kustodem kapituly a resignoval na znojemské arcijáhenství (ibid. 480); jako apoštolský protonotář 1. srpna 1591 dosáhl arcijáhenství kapituly (ibid. 550). Zemřel 30. srpna 1598.

Snopek nazval formuláře vyšlé z kanceláře biskupa Pavlovského Engelsovými (čítají 90 folií); proti tomu se staví Navrátil (I. c. III) a tvrdí, že Engels byl v kanceláři Pavlovského jenom něco přes rok a tudíž nebylo možné, aby sbírka několika roků mohla být po něm pojmenována.

⁷³⁾ Co vzešlého z pozemské hmoty na mně bylo, dole v hrubě vykopaném pramalá schránka chová. Tohoto, ježíž bdělá práce povznesla ušlechtilým uměním, zároveň i moudrá spravedlnost přijala s poctou. Pozemské myslí posvátná ctnost milostí nebeštanu přímou otvírá cestu vzhůru k nebi.

⁷⁴⁾ Jan Valerius (Valorius) pocházel z Luky v Italii. Jako doktor Písma svatého se jmenuje 15. VIII. 1603 olomouckým kanovníkem (AOK, B II b 7); zároveň jako kanovník brněnský se stal 6. IX. 1609 arcijáhinem olomoucké kapituly (ibid., Prot. 1609); byl předním rádcem kardinálovým. Zemřel 13. června 1612.

Anno 1570. 20. Novembris obiit Reverendus ac Nobilis Dominus Magister Joannes Hadius, Scholasticus, officialis et Canonicus Olomucensis et Wratislaviensis, cuius anima Deo vivat.⁷⁵⁾

51.

Epitaf Jana Bergera:

Admodum Reverendo ac Nobili Viro, Domino Joanni Bergero a Berg, Ecclesiae hujus Scholastico, ejusdem ac Brunae canonico, Georgius Berger a Berg, Dominus in Turzan et Zieloticz, Dilectissimo Fratri posuit; et obiit anno 1615. Die 19. Novembris.⁷⁶⁾

f. Kanovníci.

52.

Náhrobek kanovníka Melichara z bílého kamene s tímto nápisem:

Anno Domini 1511. 2. die mensis Aprilis obiit venerabilis Dominus Melchior, Praepositus Brunnensis et Canonicus Olomucensis, post longas morbi aerumnas, piae memoriae vir.⁷⁷⁾

⁷⁵⁾ Jan Hadius z Hadříšku byl původu občanského; byl přijat do šlechtického stavu 17. XII. 1561 a obdržel on a jeho bratří Sebestián a Matouš Hádové přídomek z Hadříšku. Jako kanovník olomoucký a farář u sv. Mořice se uvádí poprvé 21. VII. 1552 (AOK, Prot. 1541—53, 155); 18. X. 1561 se jmenuje generálním vikářem a oiciálem olomoucké diecéze; r. 1562 se stal scholastikem kapituly; jako takový obdržel 27. XI. téhož roku uprzedněný kanonikát vratislavský (Zimmermann, 280); 27. II. 1570 jako senior kapituly byl zároveň oltářníkem oltáře sv. Václava na dómě (Navrátil, Jesuité, 91). Zemřel 20. listopadu téhož roku. Fundoval na dómě slavnost sv. Jana Křtitele.

⁷⁶⁾ Jan Berger z Bergu (Perger) byl 11. I. 1590 jmenován císařskou provisí kanovníkem brněnským (AOK, B II a15); trienální studium absolvoval v Rímě jako chovanec Germanika v letech 1594—1598; tam dosáhl asi doktorátu kanonického práva (Steinhuber, I, 335); 6. X. 1594 resignoval na oltář Nanebevzetí Panny Marie na dómě (Parsch, I, 1153/116); jako olomoucký kanovník se uvádí v březnu 1601 (ZAM, Nová sbírka). 9. VIII. 1608 byl investován na kroměřížský kanonikát a na faru v Újezdě, inkorporovanou tomuto kanonikátu (Snopek, Nová akta kardinála Dietrichstejna, ČMM, 1903, 295). Prelátem scholastikem olomoucké kapituly se stal 11. IX. 1612 (AOK, B II b29). Byl také apoštolským protonotářem. Zemřel 19. listopadu 1615.

Kylhuffek k tomu dodává, že Jan Berger dal postavit na dómě oltář sv. Kateřiny, jak připomíná nápis: *Divae Catharinae Virgini Martyri Joannes Berger a Berg Scholastikus Olomucensis, pia Dispositione D. D.*

⁷⁷⁾ Melichar byl proboštem brněnským a zároveň kanovníkem olomouckým asi od r. 1553. Zemřel 1541.

53.

Před hlavním vchodem kostelním spočíval kámen mistra Záviše s tímto nápisem:

Anno Domini 1430 mensis - - - die 5. obiit venerabilis magister Zavissius - - - Canonicus hujus ecclesiae; cuius anima Deo vivat.⁷⁸⁾

54.

Náhrobek z bílého kamene kanovníka Jana z Příbora u oltáře sv. Václava:

Anno Domini 1460 in die Sanctae Ceciliae, obiit venerabilis Dominus Joannes Freiberger, Canonicus hujus Ecclesiae.⁷⁹⁾

55.

Kanovník Václav Tašner měl náhrobní kámen s nápisem:

Anno Domini 1490 - - - mensis Septembribus obiit venerabilis Dominus Wenceslaus Tassner - - - Canonicus Ecclesiae Olomucensis.⁸⁰⁾

⁷⁵⁾ Mistr Záviše Vznatův ze Zap studoval na vysokém učení pražském, kde dosáhl r. 1379 hodnosti bakalářské, a r. 1381 byl tanitěz promován na mistra svobodných umění; tam také do r. 1387 působil jako profesor (MUP, I, 185, 196, 252); věnoval se duchovnímu stavu. Jako kněz se stal kanovníkem olomoucké kapituly; 27. VII. 1397 je zástupcem olomouckého biskupa Jana v Rímě (MVb. 1193/640); farář v Prachaticích, má expektativu na jedno nebo dvě beneficia s kolací arcibiskupa, pražské a vyšehradské kapituly. Studuje kanonické právo na vysokém učení v Padově. 6. IX. 1397 se mu dostalo papežskou provisi kanonikátu u sv. Jiljí v Praze (ibid, 1446/784); vynikal svou horlivostí proti šířicím se náboženským novotvorbám; z toho důvodu vybral si jej tehdejší olomoucký biskup Jan Zelezny za svého generálního vikáře; po prvně se uvádí 9. IX. 1418 (ZAM, Ala, Novotný, Hus, I, 243); kanovník litomyšlský, 1419 (Nejedlý, Dějiny Litomyšle a okolí, I, 281). Zemřel 1450.

Mistr Záviše je autorem nejslavnější lyrické písni t. zv. Závišova píseň: *Již mne vše radost vstavá*. Tato je hudebně velmi blízká jeho 4 skladbám kostelního rázu liturgického. Nejedlý jej charakterizuje: Mistr Záviš je první jménem známý český skladatel, jenž však i všechno zahajuje dějiny naší umělé hudby v druhé polovici 14. století (Nejedlý, Dějiny předhusitského zpěvu, 127—129). Naproti tomu F. M. Bartoš jeho autorství popírá viz ČCM, 1921, 74—76).

⁷⁶⁾ Jan z Příbora (Freiberger), studoval na vídeňské universitě na fakultě artistické, kde byl imatrikulován 19. X. 1447 (Dřímal, Notář Jan Thabrar v ČMM, 1934, 7); kanovník olomoucký, 1453 (ZAM, B 2605); zároveň kanovník brněnský, 30. VII. 1460 (Lechner, 75). Zemřel 22. listopadu 1460.

⁷⁷⁾ Václav Taschner (Taschnar) z Brna, oltářník u Panny Marie v Herburku v Brně, 2. VIII. 1466 (AMB, 454); kanovník olomoucký a brněnský, studoval na vídeňské universitě, kde r. 1472 promoval na bakaláře umění (Schrauf, 66); zemřel v září r. 1490. (Pokračování.)

LITERATURA

Hádek Karel: Čtení o staré Praze. Nákl. Čes. graf. Unie, 1948, str. 284, Kčs 120.— brož. Druhé vydání knihy Dr Hádka vychází proti prvotnímu z r. 1940

v rozsahu menším a pozměněném. Pestré obrázky z minulosti Prahy od doby středověké až po šedesátá léta minulého století, v nichž zvláště osvícenská a probuzenecká dobé jsou věnovány nejplastičtější ličení. Proti původnímu vydání je zde několik nových článků a řada méně známých ilustrací. Vyrazeny byly články, jednající o jednotlivých osobách; tyto por-

trety vyjdou však ve zvláštní knize. Rovněž jsou v tomto vydání vynechány údaje pramenů a literatury, takže kniha má nyní ráz beletristický. Knížka s patinou a vůní poklidných let empiru a biedermeieru poučí i potěší milovníky historie i staré Prahy.

Miloslav Kostka.

Ant. Zelnitius: Staré město - Veligrad v památkách. K uctění památky prof. Dra. Lubora Niederle vydal autor futo brožurku vlastním nákladem a opatřil 6 stránkami vyobrazení důležitějších archeol. nálezů, které většinou sám vykopal. Publikace přináší řadu citátů rozmanitých autorit z oboru archeologie, jimž vydavatel chce podpořit svůj názor na situaci starého Veligradu. Moderní výzkumy dávají starému bojovníku za slávu Velehradu a St. Města u Uherského Hradiště za pravdu.

»Československo«: Sedmé číslo III. ročníku tohoto representativního státního měsíčníku věnováno jest celé královskému hradu pražskému. Sběratele pragenské, heraldik, architektury neopomouen si opatřiti toto číslo do své knihovny. Z řady pojednání nejvíce nového přináší článek univ. prof. Dr. Jos. Cibulky o korunovačních klenotech, který původ koruny Karla IV. pti dosud běžnému přesvědčení klade do doby mnohem starší, a vyslovuje přesvědčení, že Karel IV. adaptoval starou korunu z dob Přemyslovů. Původ některých částí koruny klade do X. století.

Archives heraldiques suisses, LXII. č. 1, přináší znaky pařížských měšťanů na počátku XIV. století, od Paula Adama-Evena. Znak obce Eutlebuchu od Rudolfa Hengglera, Znaky Guelfů a Gibelínů od M. Pessana zároveň s popisem cechovních znaků města Basileje, počínajících v II. polovině XV. století, vše v nádherné úpravě s mnohými obrazy znaků a pečetí. Sestává má sedm tabulí bezvadných reprodukcí na křídovém papíře.

Kinský Zdenko Radslav: »U nás«. Vlast. nákladem tiskárny Vítězslav Klemens, Chlumec n. Cidl. 1948. Znaky kreslil Jiří Louda, 104 str. Cena brož. výtisku Kčs 200.—. Zdeněk Radslav Kinský, majorátní pán na Chlumci, z rodu českých pánů Vchynských z Vchynic a Tetova, provedl již v roce 1935 první pokus o vydání českého quasi gothajského almanachu. Časí nákladu byla tehdy, nemýlme-li se, vydána jen česky, část česky a francouzsky. Po prvé v dějištích české literatury došlo tehdy k vydání almanachu, jímž jsme mohli dokumentovati v cizině, že nás národ má dnes kvetoucí stará rodová jména, sahající svým původem do dálšího středověku, z nichž některá dokonce svým znakem (Kolovratové), neb jménem (Wratislavové) napovídají tušenou příbuznost s Přemyslovci. Autor miníl již tehdy příkročíti po několika létech k novému vydání, leč výlečná doba odložila provedení úmyslu až do letošního jubilejního roku 1948. Tato nová edice má navíc barevná znaková vyobrazení a krom stavu k r. 1948 přináší pro zajímavost i stav k r. 1848, kterýmž rokem zanikla před 100 léty staročeská ústava, určující historickým rodům ještě zvláštní politické postavení ústavní. Na proti tomu vydání první obsahovalo data šedesáti rodů, kdežto dnešní edice pojímá jen dvacet rodin, tedy jednu třetinu. Autorův úvod vychází napovídá, že výlečnými událostmi počet historických rodů se velice snížil. My ale nemáme důvodů, abychom s upřímnou otevřenosí zde nenapsali, že za prvé světové války staré rody nedovedly najít jednoznačnou orientaci směru protirakouského, ale že i za druhé světové války mnoho rodů zkłamalo ve věrnosti k českému národu. Početná skupina českých genealogů s bolestí pozorovala, jak některé rody se rychle přihlašovaly k německé národnosti (na př. jindřichohradecká větev Černínů), anebo, že sice dlouhé a dlouho odolávaly náporu Němců, ale na konec přece jen podlehly a přihlášku podepsaly (víme dobré, jak dlouho marně Oberlandrát dojízděl k starému hrab.

Merveldtovi do bělohradského zámku a jak starý pán dlouho odmítl německou národnost). Naše historické rody mohou vždy počítat s tím, že ta početně malá část české veřejnosti, která se zabývá rodopisem, sleduje veřejné počínání nositelů slavných českých jmen velmi žárlivě a velmi kriticky. — Z knížecky máme jistě radost. Autor nám však nezazlí upozornění, že některá data nebylo nutno tečkovati, ale bylo možno je lehce zjistiti (na př. data hrabat z Bubna z r. 1848, Dobrenských z r. 1848 atd.). Je tu jednak velká sbírka Dobrenského a jiné v »Archivu země české«, a pak obsáhlý archiv rodokmenů v redakci našeho časopisu. (Na kazdy dotaz jsme s to obratem žádána data sdělit.) Ale autor neuvádí všechna rodiná data mladých Sternberků k r. 1948, ačkoliv tyto současné údaje dovedl si opatřiti i Rud. Bačkovský pro svou nedávno vyšlou knihu. Nejsme si také jisti, že počet pojatých rodin je plný. Chápeme, že tu není uváděna rytířská větev Bechyňů z Lažan, neboť dílko omezuje se na rody stavu panského, dosaženého před r. 1848. Ale pak by tu měli být Bechyňové z Lažan, větev svob. pánu, kteří chybí ve vydání z r. 1933 i z r. 1948. Tato prašlechta původu Benešoviců získala baronát již 1712 resp. 1737, zemskodeskový statek Rozsochatec jim patřil před i po r. 1848, čsl. národnost i čsl. st. občanství nepochybné, rovněž tak trvání po meči. Autoru snad vadila legitimace z roku 1862-67? Anebo nemohl čerpat z Goth. almanachů, který tuto rodinu vůbec nezaznamenává? Uvádí-li autor Dohalské z Dohalic, ač nejsou již zemsko-deskovými vlastníky, patřilo by uvést Dačické z Heslova, Kapouny ze Svojkova, Skronské z Budzova, Tunkly z Brničku a Zábrěhu, Villani. Jsou to čsl. státní příslušníci, stavu svobod. panů dosahují před r. 1848 a zemsko-deskové statky vyšly z jich rodů až v XIX. stol. Autorovo omezení na rody svob. pánu přináší ovšem to, že zařazený jsou některé rody mladší, a pominuty mnohem starší rody rytířské. Bylo by záslužnou věcí, publikaci »U nás« v budoucnu rozšířiti tím způsobem, že by byly do ní pojaty i rody rytířské (Alemanové, Audričtí, Bechyňové z Lažan, Gemrichové z Neubergu, Kfelerové ze Zákova, Králové z Dobré Vody, Lipovští z Lipovic, Maškové z Maasburgu, Mayersbachové, Pelhřimovští z Greifenfelsu, Vesecí z Vesce, Voříkovští z Kundratic, Zapští ze Zap atd.) Vhodné by bylo uvést rodová hesla (devisy) a krom znaků prvotních otisknout i znaky dnešní, zlepšené. (Cáp ve znaku Dobrenských nemá státi na třech vrších.)

Seznam obcí v zemi České a v zemi moravsko-slezské. Vydal Státní úřad statistický v Praze podle stavu z 22. 5. 1947. Tato přehledná příručka pro rodopisce nepostradatelná, má nahradit »Statistiky lexikon obcí«, jehož poslední vydání jest rozebráno, a s jehož novou edicí možno počítati po příštím sčítání lidu. Seznam obsahuje všechny obce podle polit. okresů, jich poštovní úřady, SNB a železniční stanice. Postřádámě zde na rozdíl od lexikonu farní úřady, jako úřady matriční. Díl I. »Čechy« Kčs 140.—, díl II. »Morava-Slezsko« Kčs 50.—.

Pardubický hlasatel svobody a lidu práva. Číslo 1. V Hradci Králové, tiskem Jana Host. Pospíšila, 1948. Přetisk vydán na paměť revolučního roku 1848 Městským vlastivedním museem v Pardubicích, tiskl V. Vokolek a syn v Pardubicích, 1948. Cena 10 Kčs.

Roku 1843 usadil se v Pardubicích dr. Josef Pichl. Po březnových událostech roku 1848 pokusil se vydávat místní politický časopis; vyšlo bōhužel jen první číslo a malý náklad činí dnes ze zachovalých tisků takřka unikáty. Časopis má osm stránek osměrkového formátu, měl úvod a drobné zprávy. Doprovodil V. J. Vokolka seznámuje podrobnejší s tímto jedinečným tiskem. Pichl musel v dubnu 1848 utéci z Pardubic, protože se v časopise dotkl syna purkmistrova, který přivésil konstituční kokardu psu na ocas, jsa opily. Později se i jeho manželka, česká básnířka, Marie Čacká, odstěhovala za manželem do Prahy.

a tak skončil neslavně první pokus o krajinský politický časopis v Pardubicích.
Bz.

Pospíšil Otokar: Spisovatelé beletristé Pardubice a pardubického kraje. Nákladem a tiskem V. Vokolka a syna v Pardubicích, 1941 (za okupace zabaveno a vyšlo teprve nyní), stran 46, cena 20 Kčs. Malá úhledná knížka, vycházející jako 1. sv. knihovničky Slavín Pardubická, odboru Vlastivědného musea v Pardubicích, zaslouží si pozornost, neboť podobné práce v krajinské literatuře jsou velmi vzácné. Autor snesl s nevšední pilíří životopisný a bibliografický materiál o spisovatelích a rodáčích z Pardubic, žijících i zemřelých, o rodáčích z kraje nebo osobách, které v pardubickém kraji žili a působili, po př. dosud působí. Tak bylo celkem zachyceno 150 spisovatelů beletristů.
Bz.

Škorpil Václav: »O lidu jezdeckém. Praha, »Naše vojsko«, 1947. 165 str. Brož. 57 Kčs. Práce z pera osvědčeného odborníka, podávající vývoj jezdectva jako samostatné zbraně s přihlédnutím k vývojovým fázím v ostatních evropských armádách, je cenným přínosem v naší poměrně skrovné literatuře z oboru vojenskohistorického. Dr. Škorpil seznámuje čtenáře s jednotlivými termíny: obrněný rytíř, lancer, rejtar, arkebusýr, kyrysník, švalíér, husar, hulán, dragoun, karabiník, jízdni myslivec a pod., jak se ty všechny druhy jezdectva v různých dobách a zemích nazývaly. Neoceňuje jízdu jen jako vojenskou zbraň, ale chápe ji jako produkt celkového rámce vojenské taktiky a struktury, který vytváří vztahující potřeba a požadavek novověkého válečnictví. Kladem knížky jest i to, že přináší pěkný a ucelený obrázek vojenského života vůbec z dob dávno minulých, kdy voják sloužil za žold tomu, kdo dal na ruku více stříbrnáku a kdy byli mladí lidé mnohdy násilím oblékáni do vojenského kabátu. Teprve velká francouzská revoluce nahrazuje starý typ vojáka-žoldnéře, kastovně a stavovský cíticího, vojákem-občanem který si je vědom svého národního cítění a povinností vůči svému národu.
Zdeněk Bičík.

Dr. Václav Bartůnek: Karlštejn, zbožný odkaz otce vlasti. (Dějiny kapituly a děkanství karlštejnského). Vydala Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba v nář. správě, Praha, II, 1948, str. 210, Cena 96 Kčs, váz. 120 Kčs. K řadě velkých jubilej se druží výročí posvěcení základního kamene k památnému hradu Karlštejnu, který měl být strážcem nejen korunovačních klenotů, ale velkým říšským archivem. Duchovní náplň této velké myšlenky měla dávat kapitula zprvu o 4, později o 10 členech s děkanem v čele. Historický vývoj této kapituly se zdarem zachytiti se pokusil dr. Václav Bartůnek v shora uvedené studii. Plasticky nám autor předvádí počáteční slibný rozvoj tohoto Karlova založení do válek husitských, zvětšující se obtíže dalších století, vedoucí k zániku kapituly, udělování děkanství význačným osobnostem až k poslední fazi spojení pouze čestného titulu s hodnosti místních duchovních správců. Před našimi zraky defilují řady význačných kapitulních děkanů, z nichž nutno aspoň uvést kronikáře Václava Hájka z Libočan, dále Pavla Pistoria, pozdějšího olomouckého kanovníka Felixe z Lindy, biskupa Tomáše Albína z Helfenburka a Vavřince Racingera. Za přední klíč této práce považují zdalek vyličení zvětšujících se hospodařských nesnází, které byly první příčinou úpadku kapituly a spousty původního materiálu v poznámkách důležitého pro dějiny Podhradská vůbec. Bylo by ještě dobré, kdyby autor na konci podal v přehledu posloupnost jednotlivých kapitulních děkanů od počátku až do konce v chronologickém pořadí. Téměř v pietní úpravě studii vydalo Kotrbovo nakladatelství a opatřilo 16 vzácnými ilustracemi na křídovém papíře, s obálkou osvědčeného upravovatele Kubašty a s předmluvou současněho nejlepšího znalce našich historických památek sekč. šéfa Dr. Zdeňka Wirtha.
Dr. Zemek.

Poche-Wirth: Zmizelá Praha. (Vyšehrad a zevní okresy Prahy), Václav Poláček, Praha, 140.- Kčs. Zdeňek Wirth znalec stavební historie Prahy, vytvořil ve spolupráci s E. Pochem všem milovníkům »hlavy království« publikaci neobyčejně milou. Rada 85 záberů z Prahy zmizelé ukazuje neblahé, protože neobdobné i jinak negativně a destruktivně působící záhady ruky nebo rukou do architektonického obrazu hlavního města. (Ve vši tichosti tento »zásah« počrauje v poslední době třeba na prostoru zvaném robusní novostavbou, třetí rohatě do komunikace, důmyslně?) »popraven«). S pohnutím pozoruje čtenář vzácné snímky okolí Kanálky (1890), Seidlový zahrady (1870), Švihanky (1910), Feslovky (1872), Krávina (1890), Cikánky (1890), Nového českého divadla (1880), Smíchovu (1867!), Vyšehradu (1606 van den Bosche), detaily vyšehradského kostela a prostoru kolem něho (1860, 1890) a pod. Pozorování ladí nitro poněkud nostalgicky, vždycky však budí lásku k Praze.

Emil Novák: Praha barokní. Fr. Borový v Praze 1947. Nemáme dosud pronikavého filosoficko-estetického rozboru barokního výtvarného umění. Po Rieglovi se snad jeho interpretaci přiblížil nejvíce Max Dvořák. Proto se publikace »Praha barokní« dočkává IV. vydání nejen pro reprodukce, které ze snímků Josefa Sudka graficky upřavil Petr Tučný, nýbrž pro slovní doprovod a úvod duchaplného Arne Nováka. Z toho důvodu se kniha kupuje a dožije se patrně ještě dalších vydání, třebaže, věcně pozorováno, neříká Arne Novák nic nového. Nejsme však nakloněni přijímat duchovní výklad barokní plastiky s Novákem doslovně a v tom smyslu, že značí směs krutého odříkání s neoblonou vůlí, křeče churavé(!) smyslosti, nezcela zkrocené kastigaci a kalné záblesky horké vásňivosti. Je nám přijatelnější a jistě pravdě bližší interpretace Maxe Dvořáka (který věci patrně více rozuměl), vyznívající v soudě, že v baroku jde o »kult krásy, zároveň s rozjímatou čistou zbožností«.

DRAŽBA KNIH

Rídí Josef Bada, Praha XI, Riegrova 39, tel. 326-06.

Byla by nesprávné považovat naše přehledy jen za suchý výpočet cen, dosažených v dražebních síních. Naše rubrika stala se soupisem vzácné literatury našich oborů a mnohý čtenář najde v ní jisté dílo o jehož existenci neměl tušení. Může si jej vypůjčit v některé knihovně nebo nás požádá o příležitostný obstarání, vyskytne-li se znovu. Pro úsporu místa uvádíme knihy v našich přehledech jen stručným názvem. Zájemcům na požádání oznamíme očhotně bližší údaje o jednotlivých knihách (místo a rok vydání, nakladatele, počet stran atd.).

V první polovině letošního roku konalo se celkem 9 knižních aukcí. Po dvou podnicích uspořádala firma Žďářský (24.-26. II. — označíme ji zkratkou Ž a 11.-14. V. — ŽII), Bačkovský (2.-4. III. s názvem 100 let zápasu s němcí — B a 1.-5. IV. — BII) a Zink (K studiu i potěšení ve dnech 22.-24. IV. — Zk a 64. Revoluční rok 1848 — 7.-9. VI. — ZkII). V Topičově aukci ve dnech 28.-30. IV. byla rozprodána druhá část knihovny Ed. Basse — T. Jubilejní rok čtyřicet osm byl také osou Žikešova podniku (18. a 19. V. — ŽŠ). Ve dnech 28. a 29. května uspořádal p. Hladík svoji XIII. aukci.

Začínáme dnes monografiemi měst, jichž se vyskytla celá řada. V první aukci Zinkové byla vydražena Monografie města Unhoště z r. 1888 za 100 (vyvolávací cena 30), v druhé pak Dějiny města Hořádovic — 1936 za 160 (50). Pelhřimov — 1911 od Polesného-Wirtha za 120 (40), dílo F. J. Slámy: Obraz minulosti starozitného města Prachatic — 1858 za 85 (55) a Vitákovy Dějiny král. věnného města Dvora Králové n. L. — 1867 za 70 (30). U Žďářského

v únoru byl vydražen Almanach královského města Vodňan a okolí — 1914 za 85 (25) a Hruškova kniha pamětní města Plzně od r. 1775 až 1870 z roku 1883 za 180 (70). Z dalších zaslouhuje pozornost: K. J. Vejrich — Kronika Turnovská — 1864 za 170 (50-ZII), F. B. Kadlec — Děje i paměti Brandejska nad Orlicí — 1886 za 90 (50-H), K. Hedinář a V. Klíma: Dějiny města Kostelce nad Černými Lesy — 1912 za 220 (50-H).

U Žikeše byly na programu dvě zajímavé knihy z Moravy: Dějiny a paměti řemeslných cechů města Přerova a okolí — 1895 za 75 (25) a publikace A. Procházky — Starobylé náhrobní kameny pamětní desky a erby na Vyškovsku — 1902 za 140 (20). Zde také byly draženy jednotlivě téměř všechny díly Soupisu památek historických a uměleckých. Nejvyšších podání dosáhl I. díl Krumlovska 520 (140), Mladoboleslavsko 490 (150), Kaplicko 590 (150) a Benešovsko 360 (120). Dále byl vydražen I. díl pol. okr. Roudnického za 280 (60), zatím co v únoru u Ždárského dosáhl pouze 110 (50). V těchže dražbách pol. okr. Vinořský 150 (80) a 85 (50). Také o pol. okres Královéhradecký projevil se větší zájem u Žikeše, kde byl prodán za 250 (70), než v březnu u Bačkovského 60 (50). V dražbě knihovny Ed. Basse vyšla zajímavá kniha F. Zumana Posázavské papírn. obsahující hodně rodopisného materiálu, za 190 (50). Kotvský Úplný místopisný slovník královského českého z r. 1895 byl prodán v dubnu u Zinka za 250 (150), zatím co brožovaný výtisk v červnu u Bačkovského byl přiklepnut za 120 (50). Značný zájem byl o Sedláčkův Místopisný slovník historický královského českého z r. 1908; dosáhl 780 (150-H). Schallerovu »Topographii« 1700 (600—ZŠ), a o dílo J. G. Sommera: Das Königreich Böhmen, z něhož chyběl poslední 16. díl — 1500 (600-ZkII). Schematismus na rok 1802 zaznamenal 200 (100-T) a Podlahova Posvátná místa 160 (100-Z).

Také milovníci staré Prahy přišli si na své. Stále hledaná Jansova »Stará Praha« vyskytla se celkem pětkrát. Nejdříze byla prodána v dubnu u Zinka za 1500 (400), byl to ovšem bezvadný výtisk. U Ždárského v únoru dosáhla 740 (500), u Žikeše 350 (120), u Bačkovského v červnu 340 (300) a u Topiče za 260 (200). Kompletní Dějepis města Prahy od W. W. Tömpka byl dražen v obou Zinkových aukcích; v prvé dokoncě dvakrát a dosáhl 1500 (500) a 1150 (550), v druhé pak zaznamenal 2050 (450). Prvých sedm svazků tohoto díla vyšlo za 640 (150-ZII). Bassova knihovna přinesla nám pražské adresáře. Nejstarší z r. 1846 byl přiklepnut za 95 (70), rok 1863 za 65 (50) a rok 1885 za vývolací cenu 40. Za stejnou vývolací cenu byl prodán adresář z r. 1875 (ZII). Z dalších pražských isme si poznámenali: Ekrova Posvátná místa 540 (150-ZkII) a Paměti hl. kostela farního, farv a školy sv. Jindřicha a sv. Kunhutu v Novém městě pražském z r. 1869 od K. Navrátila 270 (40-ZŠ).

Základní dílo české heraldiky od Krále z Dobré Vody dostalo se do knihoven zájemců dvakrát: v dubnu od Zinka za 2850 (250) a o měsíc později od Hladíka za 2650 (400). Obě části díla M. Koláře — A. Sedláčka: Českomoravská heraldika přišly na trh pouze jednou a byly prodány za 1100 (180-ZŠ). Z prvej Zinkovy aukce jsme si ještě poznámenali: Oesterreichischer Genealogischer Almanach na rok 1782 za 120 (70), dílo E. von Schmidta Die Wappen aller regierenden Fürsten und Staaten za 260 (35), z druhé pak J. W. Trier: Einleitung zu der Wappen-Kunst z r. 1744 za 700 (100) a Ph. Bonanni: Verzeichnis der Geist- und weltlichen Ritter-Orden z r. 1720 za 1100 (250). Červnová aukce Bačkovského přinesla nám publikaci O. Hefnera: Praktische Heraldik 160 (100) a Jahrbuch der k. k. heraldischen Gesellschaft »Adler« — XIV. roč. z r. 1884 za 140 (100).

Z rodopisných děl byl dražen dvakrát Pilnáčkův Rodokmen a vývod TGM. Zájemci jej dostali u Hladíka poměrně levně za vývolací cenu 55 a v druhé Zinkové jen o 5 Kčs dráže (25). Knihu Z kroniky rodu Bezručova od V. Šedivce za 65 (25-H) a Chytilův »Josef Mánes a jeho rod« za 120 (50-ZII). Vavákovy Pa-

měti bez prvého svažku byly vydraženy za 75 (50-T), kompletní za 560 (120-Zk). Také o Paměti Mikuláše Dačického z Heslova je stále zájem, byly vydraženy za 460 (120-Zk) a 210 (70-H). Z knih o české šlechtě nás zejména zaujaly: Dr. V. Palivec — Erbovní lékaři v Čechách za 110 (20-Zk), V. Müller: Svobodníci za 85 (35 H), Fr. Vlasák: Der althöhmische Adel und seine Nachkommenschaft nach dem 50 jährigen Kriege za vývolací cenu 55 (ZŠ), Jos. Mejtský: Příspěvky k dějinám šlechty v Čechách s připojeným rodokmenem rytířů Nebeských z Vojkovic za 70 (40-Zk), v téže aukci Pánové Dačičtí z Heslova od P. M. Veselského za 85 (20), K. C. Neumann: Příspěvky k dějinám rodu Horů z Ocelovic 55 (50-H).

Naše členy-numismatiky bude jistě zajímat, že významné dílo M. A. Voigta: Beschreibung der bisher bekannten böhmischen Münzen z konce 18. stol. dosáhlo 10.200 (2.500-ZŠ), K. Čermák — B. Skrbek: Mince královského 4.100 (800-Zk), v téže aukci Saxonia numismatica od Tentzela 760 (300), J. Appel: Münzen Medaillen-Sammlung 280 (100-ZII) a G. Skalský: Denár knížete Václava Svatého a počátky českého mincovnictví za vývolací cenu 50 (Z).

ZPRÁVY

Panští sládečci ve Vimperku. Panský pivovar ve Vimperku je velmi starý: od kterého držitele panství Vimperského a kdy byl založen není sice známo, avšak podle archivních zpráv existoval již v před rokem 1547. Roku 1589 dal Petr Vok z Rožemberka za vedení svého úředníka Jakuba Roudnického postavit před zámkem pivovar nový, který zpráva z roku 1629 popisuje takto: »Pivovar ten leží dole pod zámkem hněd na samém boku, že ze zámku, kdo do něho jde, neb jede, dobře spatřiti se může, pod čtyřma štíty se spilkou, sladovnou, hvozdem, to vše klenutým, nákladně vyvážen a zavřen, s jedním štokem, v kterém se pšenice pro slady močí, pánev měděnou dobrou a jiným všeobecným nádobím k pivu vaření potřebným, sejkami pro slady a pšenice, podle toho světničkou a komorou, sladovnou a hečvárnou, vše ode zdi vystavěno.«

Téměř znovu byl pivovar přestavěn kolem r. 1693 hlučockým stavitelem Janem Antonínem de Maegi. 12. července 1737 vyhořel, znovu obnoven a r. 1901 vybaven moderním strojním zařízením.

Posloupnost vimperských sládků možno sledovat již od poloviny 17. století. Nejstarším známým sládkem byl tu Jiřík. Sládek, jenž byl r. 1651 stár 32 let a měl manželku Kateřinu ve stáří 25 let.

Havel Špalek 1669—1689: byl dán pro vysoký věk r. 1689 do výslužby. Byl živ ještě 1691.

Burda Řehoř (1690—1694) 1694 zemřel.

Podlešák Matiáš (1695—1733) narodil se kolem roku 1667, byl dvakrát ženat: podruhé se oženil 1707 s dcerou kteréhož měšťana z Netolic (sám byl též měšťanem netolickým). Z prvého manželství měl syna Václava, narozen. ca. 1701, jenž se vyučil sladovnictví a r. 1728 se připomína jako mládeček ve Vimperku, a dceru Marii (nar. ca. 1705). Z druhého manželství měl dítka: Uršulu (1710) a Annu (1711). — Podlešák vyučil se sladovnictví v Petrově Dvoře u Netolic, pracoval pak 1 rok v Třeboni, pak opět 1½ roku v Petrově Dvoře a než se stal sládkem ve Vimperku, byl tamtéž 3 roky podstarším.

Philip Vilém (1734—1764) narodil se ca. 1700 v Strunkovicích na panství netolickém, pracoval v Praze a na různých místech na Moravě; než se stal sládkem ve Vimperku, byl 5 let podstarším v C. Krumlově.

Leitenant Kašpar (1764—1773) 17. září 1772 žádal o povolení k snatkovi s Terezií Eiserrovou; to byl již asi vdovcem, neboť se poznámenává, že má mnoho malých dítěk.

Mráz Matěj (1773–1792) byl původně sládkem v Přečíně. Zemřel v listopadu 1792 ve věku 72 let. Ve službě byl 49 let; měl 4 dítka, z nichž se jmenují Voitěch a Matěj.

Erb Michael (1792–1805) narodil se ca 1743 v Říškové na panství Mšec: byl poddaným, uměl česky a německy. 5 let a 4 měs. byl mládcem v Toužetíně, pak podstarším v Postoloprtech, 2 roky v C. Krumlově a 7 let sládkem v Přečíně. Z Vimperka odešel pravděpodobně do Prachatic.

Wolf Václav (1806–1807) před tím byl sládkem v Toužetíně: zemřel v noci z 11. na 12. února 1807.

Tuček Jan (Tutschek) byl sládkem v Přečíně: 7. V. 1807 jmenován sládkem ve Vimperku. Roku 1813 změnil své místo z důvodu, aby mohl poskytnout dětem vyššího vzdělání s prachatickým sládkem Michalem Erbem, který tak přišel do Vimperka podruhé a zemřel tu 27. listopadu 1819 ve věku 75 let.

Lederhofer Jan (1819–1836) přišel sem z Přečína.

Hoffmann Filip (1837–1849).

Svátek Matiáš (1849–1858) měl manželku Annu a 3 děti: zemřel 27. září 1858. Jan Lintner.

Umístění Žebrákovy Lhoty. Ve všech třech matrikách karlsteinských za dobu od roku 1601 až do roku 1682 je 28 zápisů, které se týkají obyvatel Žebrákovy Lhoty. Až do roku 1650 je zápisů poměrně hodně (23 zápisů), dále se vyskytuje pouze po jednom zápisu v r. 1636, 1659, 1646, 1665 a 1679. Z toho je vidno, že tato víska v době třicetileté války zcela nezajala, byla však skoro bez života. Před svým odumřením je nazývána Žebrákov. Žebrákova Lhota, Žebrákova Lhotka, Lhota a Lhotka, a to i zájemně, jako na př. v zápisu z roku 1650 je uveden Matěj Uhlíř ze Lhotky, jinak Žebrákova. Všechny čtyři pojmenování vši se počátkem 17. století střídají stejnomořně, koncem toho věku však zbyl již jen název Lhotka. Vyskytuje se v té době též v matrikách liteňských. Napsledy se vyskytuje v karlsteinských matrikách pojmenování »Lhotka Žebrákova dědinská« v roce 1659; v roce 1646 je uvedena jako Lhotá, roku 1663 a 1679 Lhotka. Koncem třicetileté války mohla být kterákoli ves našeho kraje nazývána Žebrákovem, a proto není divu, že takový přídomek, původně asi posměšný, nebyl dále považován za vhodný.

Ido nepochybň o nynější Lhotku u Letné, významnou od Růžce Dosvědčuje to i matriky. V matričních zápisech žebrákovských občanů, jež jsou všechny zmíněny, se vyskytuje 57 kmotrů a svědků. Z těch je 7 z téže Lhotky, u 19 není bydliště uvedeno, ostatní pak mají tento původ: 7 z Bělé, 5 z Litně, 6 z Karlstejna, 3 z Podhradíště, 2 ze Svinář, 2 ze Všeradic, 2 ze Zadní Třebáň a po jednom z Budňan, z Krupné, ze Vlenec a z Korna. Ido všechno o nejbližším soucusedi vesnice nynější Lhotky u Litně. V této vývodech trochu mate ien křestní zápis z 20. V. 1636, kde otec Bartoň Mašek má za bydliště uvedeno: »Lhotka neb Tobolka, víska děkana karlstejnškého.« Pokládám toto neb za rozlučovací, nařízeno nebylo jasno, zda bydlištěm je Lhotka nebo Tobolka.

Václav Strach.

Alois Adamus, 28. ledna t. r. dožil se sedmdesátin známý slezský a ostravský dějepisec, prof. Alois Adamus. Rodák z Kunčic nad Ostravicí, žák Gollův, vyoral blbokou brázdou na úhorní těšínského Slezska a ostravského kraje, jak o tom svědčí řada knih, novinářských článků, přednášek a rozhlasových programů. Položil základ k ostravskému městskému archivu a dal muzeu pevnou páteř. Jako znalec poměrů byl povolán též k řešení těšínské otázky po první světové válce. Rodopisce, zejména slezského, bude zajímat katalog výstavy, pořádané v ostravském muzeu od 8. II. t. r. k jubilantově poctě, který kromě bibliografie obsahuje také rodokmen Adamusů aneb Kožušníků, počínající počátkem 18. stol.

Leopold Kaňok.

Neznámá tvář Karla IV. Do letošních karolinických oslav hlásí se také Sázava, neboť i zde doba Karla IV. zasáhla svou tvořivou rukou. Otec vlasti jako geniální státník dobré pochopil, jakou chybou udělali Přemyslovcové, že podlehli řezenským vlivům a sami pomáhali vyhnat z Čech slovanskou liturgii, přinesenou k nám sv. věrovyzestv Cyrillem a Methodiem, která nás spojovala s kulturou slovanského východu. Byla to škoda jak pro naš národ, že jsme ztratili kulturní styk s ostatními Slovanov, tak pro východ, že v nás ztratil zprostředkovatele – onen most. Sami jsme se s tím připravili o historickou klíčovou nosici.

Karel IV. jasně chápal tento stav a usiloval jak mohl o nápravu. Protože ve středověku nositeli všechno kulturního života byly kláštery, chtěl Karel IV. v našich zemích obnovit tradici slovanských monastyrů. Založil v Praze klášter »Na Slovanech«, kam přivedl mnichy až z Chorvatska, a znovu se snažil obnovit starou slávu Sázavy. Škoda, že dějiny svatoprokonského kláštera nám o těchto velkých dobách hovoří tak málo. Požáry, války a Jošinská reformace zničily všechny písemné zprávy.

Prozatím jsou to jen vysoké kamenné oblouky z červeného pískovce, zbytek to skvěl katedrály Matyáše z Arrasu, která však nebyla dokončena, a vzácné fresky v kapitulní síni, které nám dnes vypřaví o dobu Karla IV. Na jedné z těchto fresek je zobrazena tříkrálová. Ale nejsou to tři králové, to jsou tři naši Lucemburkové. Klečící starec je král Jan, nemá korunu na hlavě, protože je iž po smrti. Uprostřed je vousatá tvář Karla IV., a poslední není mouřený, ale mladý hoch – Václav IV., který iž z života Karlova v patnácti letech byl korunován na krále a císaře.

Máme tedy na Sázavě jeden z posledních portrétů Karla IV.

Sázavské památky a Kyjevsko-pečerská lavra a státní subvence 21 milionů rublů na její záchrannu a obnovu.

Mnohem hude vztah těchto dvou slavných slovenských míst asi vše zcela neznámou. Dnes však pod zorným ohlem nového historického hledání je jasné, že Pečerská lavra, t. i. ievský klášter starobylého Kyjeva, a staroslovanský klášter sázavský jsou snadnými párdomi. Sv. Antonín nečerský a sv. Prokop sázavský jsou spolu blízce spojeni, a snad se hrozí podáří dokázat, že oba tito arciabatové slovanští nobázovali svou menší výchovou z Athosu, kde byla slavná misijní stanice klášterního života a tím i křesťanské kultury v XI. století. Praha i Kyjev jsou od Athosu ve stejně zeměpisné vzdálenosti.

Pojem »ieskynný klášter« odpovídá sčerným bědám sázavským, mnišského to vesničce s celkovou uprostřed Benesovské evangelium rukopis kyrillikou psaný z majetku sv. Prokona ukazuje svému návštěvě do oblasti Athosko-Kyjevské. A skutečnost, že i v roce 1005 orat Božejich ukládá do oltářů nové basiliky sázavské ostatky kyjevských sv. Bohumila a Globa mluví za celé knihy. Tito dva synové sv. Vladimíra po svém uručení byli pochováni na Vyšehradě kyjevském a odtud později přeneseni do svatyně lavry nečerské. A od tudy dostávali se i další ostatky nějakou cestou – snad výměnou za ostatky sv. Václava – na Sázavu, jak soudí prof. Florovský.

Pečerskou lavru zničili Němci. Sázavský klášter »Černý« Rudé založený sv. Prokopem a Břetislavem zničil čas a nedbalost vlastního národa.

Ukrajinská vláda se rozhodla obnovit nákladem 21 milionů rublů. Kdo vymůže Sázavu, která je rovnocennou Pečerskou lavrou historickou památkou českého národa a křesťanské dřevní minulosti všechno Slovanstva?

Románské kameny na Sázavě. Nejvýznamnějším nálezem opravných prací minulého roku je dvanáct kusů románských kamenů. Zajišťovali jsme základní pilíře stojící na skále na východní straně kostela.

Stará tradice prof. Braniše i pražského Lehnera domnívala se, že krypta pod chrámem je románská. Sváděl k tomu apsidový oblouk, ale průznam při odkopávkách základů zjistil, že se jedná o ryze gotickou stavbu z druhé poloviny XIII. věku. Objevena čtyři původní okna a gotická nika, vše zasazeno do krásného pětiúhelníku. Propočtem plánů byla pak zjištěna existence ustředního pilíře, nosníku původní gotické klenby. Základy tohoto pilíře byly při vykopávkách skutečně nalezeny — zaklesnuté do temene skály, na kterém celá stavba pevně stojí, přímo nad řekou. Je to krásná stavba stavitelů XIII. století. Vezděná kruhová apsida do původního gotického polygonu je přílepek z oprav r. 1671. Románského nikde nic.

Až jednoho dne vysoko na lešení, asi dvacet metrů nad skalou, ve zdivu severní lodi náhle se objevily jednotlivé kameny románského zpracování. S největší pečlivostí bylo hledáno dále a bylo takových kamenů nalezeno celkem dvanáct. Jsou to první důkazy románské práce kameníků sázavských, snad ze stavby opata Božetěcha k r. 1095. Tím potvrzuje se existence tohoto románského chrámu, ve kterém sv. Prokop odpočíval a kde r. 1204 slavně byl svatořečen.

Tyto vzácné románské kameny jsou prvními ukázkami této románské stavby. Bylo jich pak z původních rozvalin použito jako stavebního materiálu, když nový gotický chrám z XIII. a XIV. věku byl dostavěn. Tento chrám stál na zcela jiném místě než dnešní sázavský kostel, jistě na místě dnešního nádvíří chrámového nebo na místě dnešního parku, 6 až 8 metrů pod dnešní úrovní. Proto je tak důležito, aby celý tento terén byl pečlivě prozkoumán, a proto je také důležito, aby tento terén zůstal neporušený a ucelený pro tuto práci, která vynese na světlo denní jednu z největších památek slovenských Čech. Ovšem ten finanční náklad k tomu!

Klement.

Dům »U Rytířů« v Litomyšli. (Příspěvek k rozboretu Jiráskovy novely.) Dům »U Rytířů« (čp. 110 v Litomyšli na hlavním náměstí) je zdoben kamenovou plastikou bohatého římského a fantastických zvířat, s dvěma postavami rytířů mezi okny a dvou vousatých občanů po stranách. Dům koupil r. 1530 a po požáru r. 1546 přestavěl kamenický mistr Blažek za nosedního pána českobratrského na Litomyšli, Bohuše III. Kostky z Postupic, jenž byl odtud vypuzen roku 1547.

Alois Jirásek v I. kapitole povídky »U Rytířů« vypravuje, že dům obývala paní Zárubová, vdova po úřadníku, poslední po přeslici z rodu Časloviců. Podle Jiráskových »Pamětí« str. 202, díl. II., paní ta se imenovala vlastně Skácelová a zemřela v Litomyšli r. 1879 v domě čp. 45. Jejím pradědem byl Václav Šebestián z Castelovic, vrabáhou Ludmilou z Kelisperka. Ovšem v domě »U Rytířů« nebydlela, a podle pozemkových knih se jako jeho vlastnice také nevyskytuje. To je spisovatelova fabulace, neboť dům »U Rytířů« vlastnili v době, o níž Jirásek vypravuje, manželé Jan a Anna Streitovi a po nich jejich syn Ignác Streit. (Od 21. III. 1809 do 30. IV. 1841.)

V této povídce není to jediná fabulace Jiráskova. Tak snisovatel na straně 10. (Maloměstské historie. »U Rytířů«, V. vydání Ottovo z r. 1909) se zmíňuje o zlém sousedovi paní Zárubové Gaussovi, jenž měl tabákový sklad v Litomyšli. Ten je totičný s Ludvíkem Grossem, jenž byl v té době skutečně k. k. Districtsverlegerem tabáku. Pozemkovým sousedem domu u Rytířů však nebyl, nýbrž ob dva domy čp. 107 si pronajal od manželů Knětových krám k drobnému prodeji tabáku. V těchto místech se trafika udělala až do dnešního času. Domu žádného poblíže Gross (Jiráskem označovaný na Gauss) neměl, nýbrž v té době vlastnil dům čp. 273 (vnvní dům n. I. Skřivana, obch. koňmi) na Janovské ulici (dřívější Horní

předměstí) a to již od r. 1800. Gross býval před tím důstojníkem Napoleonovy armády a někdy se v pozemkových knihách, uložených nyní v Archivu země České, uvádí jako Jan Ludvík Gross (viz str. 25. II. kap.). Tento Gross měl dům čp. 273 na Janovské ulici až do r. 1845, kdy zemřel a domu se ujali synové: Adolf, Gustav, Richard a Eduard, kteří měli dům ve vlastnictví až do 22. I. 1865, kdy jej koupili manželé Václav a Marie Kudrličkovi. Při prodeji domu zastupovala Eduarda Grossa při Emilie Thinelli von Körzenstern ze Stýrského Hradce.

Hlavní pak zápletkou s domem »U Rytířů« je, že dům přišel podle Jiráská do dražby, a že jej chtěl v dražbě stíž co stůj koupit frlegr Gauss (správce Gross)! Podle pozemkových knih dům ale přišel do dražby 30. 4. 1873, tudíž krátce před příchodem Jiráskovým do Litomyšle.

Roku 1873 skutečně o tento dům přišla v dražbě Marie Osovská, kupující jej před tím r. 1867 dn. 10. března od manželů Karla a Anastazie Zahradníkových, svých příbuzných. Zda tato Osovská byla potomkem zakladatele rodu Eusebia Osovského, jenž byl r. 1604 povýšen do stavu šlechtického, není známo. Jirásek tedy dražbu lokalizoval do dvacátých let XIX. století.

Jak se měnili majitelé domu »U Rytířů«, je vidno z následujícího:

Do r. 1766 držel dům František Sklunovský. Toho roku jej kupuje František Pirkl, jenž jej prodává Františku Šterbovi. R. 1789 12. V. František Šterba prodává Janu a Anně Kratochvílovým. R. 1809 21. 3. tito jej prodávají Antonínu a Anně Streitovým, po nichž dům drží syn Ignác. R. 1841 30. IV. kupují od něho dům Anna a Josef Zahradníkovi, kteří jej prodávají 1844 31. XII. svnu Karlu. R. 1867 10. III. od Zahradníka Karlu a jeho manželky Anastazie kupuje dům její sestra Marie Osovská, kteráž o dům přišla ve veřejné dražbě podle odevzdací listiny z 30. IV. 1873 č. 4.040 za 8. 200 zlatých r. č. Týž den byl dům zaknihován manželům Františku a Františce Pilnáčkovým. R. 1883 2. I. koupil dům od Pilnáčkových manželé Stanislav a nezletilá Justina Andrllová. Stanislav Andrl vlastnil dům až do své smrti, to jest do 24. května 1947. Nyní dům vlastní pozůstalá po něm vdova Andrlová.

Sv. Vaniš.

D O T A Z Y

111. Holub »Odkryté poklady«, Praha 1893, stran 222 — koupím neb dobré vyměním.
112. Jak si vypůjčím vědeckou knihu z »Národní a universitní knihovny« v Praze?
113. Brendl Josef, r. 1810 právník v Jičíně a Hradci Králové. Jeho rodiče Brendl Josef, celník v Jičíně, matka Barbora r. Vovsová. Vyprošuji si zprávy z XVII. a XVIII. století.
114. Bouz u, Bous, Bauz a pod. Prosím o zprávu kde se vyskytuje toto jméno mimo pol. okres Jaroměř. Nejstarší zjištěný záznam je z roku 1651 o Jiřím Pauzovi z Žiželovsi č. 1, narozen. kol. r. 1600. Kdo by mohl sdělit, odkud tento Jiřík Pauz přišel? P. Jiljí Bouz, prof., Třeboň.

O D P O V Ě D I

55. Oliwa Jan Jiřík z Nymburka oddán 12. II. 1690 u sv. Vojtěcha v Praze s Annou, dcerou po zemřelém Janu Wagnerovi.
56. Jakub Kačírek jináče Kostka, kat, oběšen 1546 pro krádež a podíl v travičtví s Lídou r. Nechvile, Děje Pardubice.)
41. Hanuš Mainhard r. 1697 mnichem kláštera břevnovského.

72. Leyčar Petr 7. 4. 1636 prodal dům na Novém Městě Pražském (dnešní čp. 1204) za 200 kop míš. Lorenci Benešovi.
73. Václav Dvanáctehavé říká s manž. Johannou připomíná v Kutné Hoře jako rodiče Doroty, zesnulé před r. 1520, první choti zvonaře Jakuba Ptáčka.
74. Záruba Jan, poddaný jezuitův k seminarium staroměstskému sv. Václava, s manž. Dorotheou křtě u sv. Vojtěcha (Praha II.) dítky: 6. 1. 1725 Jan Kašpar, 30. 5. 1726 Johana Cecilia 30. 9. 1727 Marie Apolena.
88. Brooklyn. Genealogical Society Brooklyn (New-York, U. S. A.) 643 Wilson Avenue. Innsbruck. Tiroler Adelsmatrikel-Genossenschaft, Innsbruck, Anichstrasse 18.
87. Hummel Bartoloměj, rodem z městečka Chvalšin, byl až do r. 1724 v službách kníž. z Eggenberku a jeho choti roz. ze Schwarzenberku. Pak byl dvorním hostinským v Č. Krumlově a sklepním písárem. S první manž. měl tři děti, s druhou Barbarou r. Popplovou z Kadaně také několik dětí. Zemřel 30. 3. 1759 stár 59 let a vdova Barbora byla pak klíčnicí na Hluboké. — Jeho syn z I. manželství Josef Antonín Hummel byl kancelářským mládežencem v Netolicích, pak písárem u obročního na Orlíku. Roku 1748 žádal o propuštění ze služby, poněvadž se chtěl oženit s Marií Antonií, dcerou po nebo Matěji Dvořákovi, býv. netolic. hejtmanu a usaditi se v Soběslavi. Propuštěn 11. 10. 1748. Jan Lintner.
106. Křesina. Učitelský rod toho jména několik generací po sobě učil v Milešově u Starého Sedla (od 1778 do 1853), a po r. 1853 v Králově Lhotě. Na faře St. Sedlo musí být všechny zápis.
112. Naši pražští členové mohou si vypůjčovat vědecké knihy z »Národní a universitní knihovny« Praha I, Křižovnická ul. po zaplacení zálohy. — Na venek půjčují se knihy poštou jen městským muzeím, obecním knihovnám, gymnasiům a pod. Mohou si tedy venkovští zájemci vypůjčovat knihy prostř. těchto.

ČTENÁŘI NÁM PÍŠÍ

Ve 4. čísle II. roč. »Rodokmen« uveřejnil M. Kostka článek »O kronikách«. K tomu podotýkám:

1. Ve své knize o rodopisu jsem uvedl, že rozlišuji rodopis (genografii) a rodozpyt (genealogii). Obé pak shrnuji do nadřadného pojmu **genognosis** (rodoznalectví). Tak jako v lidském těle máme orgány rozlišné činnosti, přece však na sebe závislé a dohromady tělo tvořící, tak je tomu i s genografii a genealogií. Část genealogie (rodinné sestavy) jsou základem pro rodinnou kroniku a zase genealogie se bez genografie vůbec neobejdete.

Základem **rodinné kroniky** je genealogická sestava **rodokmen**. Rozrod, tím méně vývod, tímto základem býti nemůže. Rodinná kronika je historie představitelů hlavní (vlastní) rodokmenové linie.

Rodová kronika má za podklad **rozrod**, neboť sleduje rodinnou historii jak hlavní (vlastní) linie, tak i linií vedlejších, ba docela linií vdaných dcer. Vývod jejím základem býti nemůže.

Rodozpyt, t. j. bádání na podkladě rodinné (event. rodové) kroniky, má za základ vývod (vývody), a to vývod **biologický**, nikoli jednoduchý.

Pracuji v rodopise 38 let, mám důkladnou rodinnou kroniku, avšak musím se přiznat, že do rodové kroniky bych si netroufal (ovšem do kroniky důkladné a vše vyčerpávající). Každý rodopisec mi musí potvrditi, kolik práce, času a hledání dá jen přípra-

va pro nutný materiál pro **rodinnou kroniku**, a což pak pro kroniku **rodozvou!** Napsati ovšem pouhě náčrty vedlejších linii, to není kronika, to je torso.

2. Majitele (držitele) rodinné kroniky dal bych ráději na konec kroniky tam mohou uvést skutečně svoje data; spisovatel nechť uvede stručně v úvodu svůj životopis.

3. Pojednání o erbu bych uvedl v kapitole toho předka, jenž erb získal; jestli předek není přesně znám, pak se toto pojednání může uvést ve statu o jméně rodinném.

4. Souhlasím s Kostkou, aby pisatel kroniky uvedl prostředí, v němž ten onen předek žil, aby uvedl jednak dnešní popis místa (obce) s poznámkami, jak asi místo v čase onoho předka vypadalo, jednak dějinu místa (obce) od nejstarších let do doby, kdy se předek v místě objevuje. Další dějiny místa pak musí být postupně uváděny v kapitolách představitelů jednotlivých generací. Totéž učiní spisovatel o jiném místě (obci), kam se později předek odstěhoval.

To se ovšem mohlo provést u rodin usedlých (sel-ských, event. řemeslnických), nikoliv na př. u rodin úřednických, které svá bydliště často mění. V tom případě by stačil velmi stručný popis a dějiny místa: plán města s označením ulice a domu, kde rodina bydlela však musí být v kronice uveden.

5. Ohledně obsahu kapitol jednotlivých reprezentantů přímé hlavní (vlastní) linie musím článek Kostkův doplnit. Podle mého náhledu je hlavní osobou (osou) každé kapitoly otec. Nestačí však vykládat pouze o otci, nýbrž o celých jeho poměrech, t. j. o rodinných, domácích, příbuzenských, hospodářských, finančních, právních, sociálních, kulturních, zdravotních a všeobecných.

6. Kostka správně klade důraz na to, aby spisovatele kroniky vžil se do doby a ovzduší toho kterého předka, neboť posuzovat tehdejší poměry s dnešním hlediskem je zkreslení skutečnosti. Nemam tám něco proti tomu, když pisatel uvede v poznámce, jaký je dnešní náš názor na tu věc. Totoho vžití se do příslušné doby možno však docílit důkladným studiem nařízením předešlých kulturně historických a právních:

7. Álbum a listinář jsou **doplňky** rodinné kroniky. Pro zápisu matriční doporučují přesné onisy do zvláštní knihy (nejlepší je zakoupiti si tištěné blanketky), skládajíce se z listů křesťních, svatebních a úmrtních, při čemž vro každou faru určíme několik listů.

8. Souhlasně s Kostkou zavrhuji psaní kroniky strojem, neboť nísmo výbědne: nejlépe se k tomu hodí tu a písmo jednoduché.

9. Poznámky doporučují psát za každou kapitolou Tam, citujeme iednak poznámky z kanitoly, iednak odkaz na album a listinář. Listinář však nesmí mít odkaz na kroniku, neboť ten má orientační získování vlastní. Listinář je stránkován černě stránky otičeň na straně červeně, odkaz v orise na iiný opis modře na hřebetu: citovat tedy ještě album a kroniku by byla jakási výřezávanost.

Natolik jsem chtěl doplniti článek Kostkův.

MUDr. Ignác Horníček.

ZESNULÍ ČLENOVÉ

ING. KAREL HÝBNER

vrchní báňský inspektor v. v.

* 8. 4. 1880 Orlová ve Slezsku

† 26. 3. 1948 Opava

pohřben 31. 3. 1948 do rod. hrobky v Orlové

Zachováme mu srdečnou památku!

Na skladě máme:

»RODOKMEN«

časopis pro rodopis a znakovní. Ročník I., rok 1946, stran 96.
Cena Kčs 80.— pro členy. — Nečlenům neprodejně.

»RODOKMEN«

časopis pro rodopis a znakovní. Ročník II., rok 1947, stran 128.
Cena Kčs 80.— pro členy. — Nečlenům neprodejně.

VLAD. J. SEDLÁK:

O počátcích erbů pražských cechů.

Vyšlo 1945. Stran 56. Obraz. tabulí XII. — Cena Kčs 50.— pro členy. — Nečlenům neprodejně.

ALOIS KUČÍK:

Po stopách předků Petra Bezruče.

Vydali jsme spolu se »Společností Petra Bezruče v Opavě«.
Stran 102. Cena Kčs 54.— pro členy i nečleny.

Dr. VÁCLAV BARTŮNĚK:

Stručné dějiny kostela sv. Michala na Starém městě Pražském.

(Zvláštní otisk z I. ročníku časopisu »Rodokmen«). Vyšlo 1946.
Stran 47. S 2 vyobrazeními. Cena Kčs 12.— pro členy, Kčs 22.— pro nečleny.

FERDINAND STREJČEK:

Rod Svatopluka Čecha.

(Zvláštní otisk z I. ročníku časopisu »Rodokmen«). Vyšlo 1946.
Stran 16. Cena Kčs 8.— pro členy, Kčs 12.— pro nečleny.